

ΠΑΡΕΜΒΥΛΗ

Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2011 • Τεύχος 96 • Τιμή τεύχους: 3€

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

• Κ. Δ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ:
«Ο Παπαδιαμάντης γράφει τη λέξη "Θεός"
με κεφαλαίο θήτα.»

• Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ:
«Ελάτε να γίνουμε όλοι ηθοστές!»

- Γ. ΦΙΛΙΑ, «Ερωτήματα ως προς τη Λατρεία»
- Πιστοί στην επιστήμη!

**συνεντεύξεις
ρεπορτάζ
απόψεις
γκάλοη
Ραδιοκαταγραφές**

...η ραδιοφωνική
συντροφιά της Χ.Φ.Ε.
καταγράφει
την επικαιρότητα!

Κάθε **Σάββατο, 7-8μμ,**
στο **www.xfe.gr**
και στους **91,2 fm** της
Πειραιϊκής Εκκλησίας!

...εδώ η φωνή
μας ακούγεται
δυνατά!

www.xfe.gr
σταθερά στο μέλλον

Στην ιστοσελίδα θα βρείτε:

- Πατερικά κείμενα
- Νέα - ειδήσεις για την Χ.Φ.Ε.
- Απ-όψεις για ποικίλα θέματα
- Πνευματικά άρθρα
- Κοινωνικά άρθρα
- Επιστημονικά άρθρα
- Συνεντεύξεις
- Αφιερώματα
- Δημοσκοπήσεις
- Βίους Αγίων
- Φωτογραφίες και video δραστηριοτήτων της Χ.Φ.Ε.
- Τραγούδια και ύμνους
- Χρήσιμους συνδέσμους

επικοινωνία
xfe@xfe.gr

+ ηλεκτρονικές
εγγραφές στην
ΠΑΡΕΜΒΥΛΗ

“Ζήτα μου ό,τι θες. Δώσε μου ό,τι ζητάς”

Η περιήγηση στον κυβερνοχώρο με οδήγησε τυχαία στη φωτογραφία ενός μοναχού. Ασπρόμαυρη και ψιλοφθαρμένη, αλλά πολύ φυσική μου τράβηξε την προσοχή όταν διάβασα τη λεζάντα: «ο Άγιος Νεκτάριος». Δεν ξέρω γιατί με ξένισε τόσο. Ίσως επειδή η λέξη «Άγιος» μου φέρνει στο μυαλό μια ξεθωριασμένη αγιογραφία στον τοίχο εκκλησίας, με το πρόσωπο μιας άλλης εποχής, αποστεωμένο, με μια περίεργη ενδυμασία κι ένα βλέμμα βλοσυρό, να στέκει όρθιο θυμίζοντάς μου το μαρτύριο του.

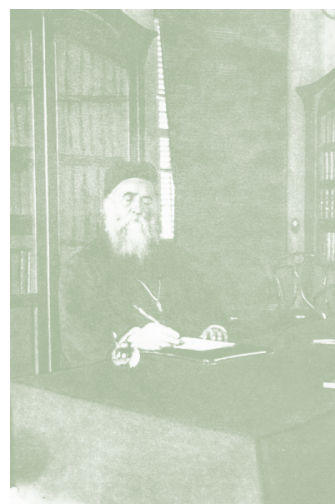
Η φωτογραφία, πιο κοντά στη δική μου εποχή μου δείχνει κάτι πολύ οικείο.. Έναν **άνθρωπο** να κάθεται και να κάνει αυτό που κάνω κι εγώ αυτή τη στιγμή· να γράφει κάτι, καθισμένος στο γραφείο μιας βιβλιοθήκης. Κι όμως αυτός ο **άνθρωπος** έγινε άγιος, ο άγιος Νεκτάριος! Μου φαίνεται τόσο δύσκολο και τόσο μακρινό. Τι ήταν αυτό που τον έκανε άγιο; Πώς γίνεται άγιος τελοσπάντων; Και, σε τελική ανάλυση, μπορεί ο καθένας να γίνει;

“Ζήτα μου ό,τι θες. Δώσε μου ό,τι ζητάς”

Είναι η κραυγή ενός ερωτευμένου. Είναι μια από τις καταπληκτικότερες προσευχές που γράφτηκαν ποτέ! Είναι η φωνή του αγίου Αυγουστίνου προς τον Θεό. Περικλείει την ταπείνωση και την άφεση. Δυο προστακτικές που ταπεινώνουν, όχι τον προσταζόμενο αλλά τον προστάζοντα! «Ζήτα μου ό,τι θες». Ότι θέλεις θα στο δώσω, αρκεί να είμαι μαζί σου. Όμως ξέρω πως δεν έχω τίποτα. Είμαι πνευματικά γυμνός. Ένας τενεκές. Γι’ αυτό σε παρακαλώ, δώσε μου ακόμα μια φορά τα δικά σου για να μπορέσω να σου αντιπροσφέρω «τα Σα εκ των Σων». «Δώσε μου ό,τι ζητάς».

Ίσως, τα πράγματα να είναι πιο απλά. Να μην χρειάζεται παρά να μάθεις να διαφεντεύεις τη στιγμή. Εκείνη είναι το κλειδί που θα σε κάνει να «πιάσεις» λίγο ουρανό. Η καρτερία, η υπομονή, η αγάπη της στιγμής, η έλλειψη ενός κακού λόγου για κάθε άνθρωπο, ένα χαμόγελο. Όταν η κάθε στιγμή είναι στραμμένη προς τον ουρανό, όταν η στιγμή παύει να αναδύει την οσμή του θανάτου, όταν σου κοστίζει σε «εγώ», τότε η ζωή κερδίζεται, η αγιότητα κατακτάται. **Όποιος** κι αν είσαι, **ότι** κι αν κάνεις, **όπου** κι αν βρίσκεσαι, **όσα** κι αν έχεις στην τσέπη σου. Όχι μόνο τη στιγμή της μυστηριακής συμμετοχής αλλά ακόμα και τη στιγμή των υλικότερων πράξεων, μπορείς να αγιάζεσαι. Ο Απόστολος Παύλος, λέει στους πρώτους Χριστιανούς της Κορίνθου «Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α’ Κορ. 10:31). Είτε τρώτε, είτε πίνετε, είτε κάνετε οτιδήποτε, να το κάνετε για να δοξάζεται το όνομα του Θεού. Ακόμα και η στιγμή του φαγητού, μια καθαρά υλική ανάγκη, όταν γίνεται αφορμή ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης προς το Θεό, αποτελεί μια πράξη αγιασμού. «Ότι κι αν κάνεις». Στην εργασία, στο πανεπιστήμιο, στη βόλτα, στο αυτοκίνητο, στην ψυχαγωγία.. Κερδισμένες στιγμές· το κλειδί για την αιωνιότητα! Κάτι εκπληκτικότερο· η στιγμή διαστέλλεται και χωρά την αιωνιότητα, αφού, αυτός που πιστεύει στο Χριστό **έχει** -όχι θα έχει- ζωή αιώνια (Ιω. 6:47).. «Συνεσταλμένος» είναι ο χρόνος της ζωής. Η διαχείριση, το «πώς» της κάθε στιγμής, αυτό είναι το μυστικό της αγιότητας.. Καλή κι ευλογημένη χρονιά!

#Συναΐξη

Ιδιοκτήτης: Χριστιανική Φοιτητική Ένωση
Ορθόδοξο Χριστιανικό Σωματείο

Καρύτση 14 - 105 61 Αθήνα

Τηλ. - Fax: 210 32.37.154

www.xfe.gr • e-mail: xfe@xfe.gr • paremboli@xfe.gr

Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή.
Η Σύνταξη διατηρεί το δικαίωμα να μη δημοσιεύει
ή να συντέμνει τα κείμενα κατά την κρίση της.

Εκδότης - Υπεύθυνος κατά νόμο:

Ελευθέριος Μπαλάκος

Διευθυντής Σύνταξης:

Παναγιώτης Φαραντάτος

Συντακτική επιτροπή:

Παναγιώτης Παπαγεωργίου,

Αναστασία Μπισσάνη,

Αγγελική Καθκάνη

Υπεύθ. Μην/νωσης:

Διονυσία Μαγούλη

Καλλιτεχνική επιμέλεια:

Καλλιόπη Βγόντζα, Βασίλης Πεσλής

Φωτογραφική επιμέλεια:

Αγάπη Παπαγεωργίου

Εκτύπωση:

«Λυχνία», Υιοί Θ. Βγόντζα

Ανδραβίδας 7, Χαμόμυλο Αχαρνών,

Τηλ. 210 34.10.436

Τιμή τεύχους: 3€

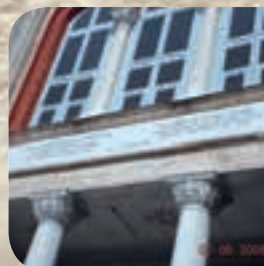
Συνδρομή Εξωτερικού: 17€ • Συνδρομή Εσωτερικού: 10€

Αριθμός άδειας: 868 • Κωδικός: 5475

Περιεχόμενα

ΙΑΝ - ΦΕΒ - ΜΑΡ 2011 | Έτος ΚΓ' | Τεύχος: 96

- 1 Σύνταξη
- 2 Περιεχόμενα
- 3 Συνέντευξη με τον κ. Δημήτρη
Μαυρόπουλο, εκδότη των εκδ. "Δόμος"
- 8 Ερωτήματα ως προς τη Λατρεία
- 11 Οι Τρεις Ιεράρχες επίκαιροι όσο ποτέ
- 14 Συνέντευξη π. Γερβασίου Ραπτόπουλου
- 19 Το κρασί του '21 μεθ' τους ξένους
ποιητές
- 20 Προσκυνηματικές Εκδρομές ΧΦΕ 2011
- 21 Κώστας Περρίκος
- 24 Απανθίσματα Παπαδιαμάντη
- 26 Θεολογική Σχολή Χάλκης
- 29 Πιστοί στην επιστήμη!
- 32 Νηστεία. Γιατί νηστεύουμε;
- 35 Στο περιθώριο μέσα στο κέντρο
- 38 Ντροπή, Έλληνες!
- 39 Φριζής ο Μαρδοχαίος,
«ο καλύτερος Εβραίος».
- 42 Συμβαίνουν...
- 44 Θέματα πνευματικής ζωής
- 45 Η φωνή των Πατέρων
- 46 Δραστηριότητες
- 48 Βιβλιοπαρουσιάσεις

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

- Μην ξεχνάτε να ανανεώνετε εγκαίρως τη συνδρομή σας. Στην ετικέτα του πλαστικού φακέλου αναγράφεται η ημερομηνία λήξης της συνδρομής, π.χ. εάν γράφει 31/12/08 σημαίνει ότι οφείλεται η συνδρομή των ετών 2009, 2010 και 2011.
- Η ανανέωση της συνδρομής μπορεί να γίνει με τέσσερις τρόπους:
 - α) στα γραφεία της Χ.Φ.Ε στην Αθήνα, οδός Καρύτση 14 (4ος όροφος)
 - β) στα βιβλιοπωλεία «ΖΩΗ»: Αθήνα (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα
 - γ) με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση του περιοδικού (Καρύτση 14 Τ.Κ. 105 61 Αθήνα)
 - δ) ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου, στην ιστοσελίδα: www.xfe.gr

Γενικά για θέματα μηχανοργάνωσης τηλεφωνείτε στο 697 6396 480

- Κάθε συνδρομή ισχύει για το ημερολογιακό έτος, δηλ. από 1/1 - 31/12. Αυτό σημαίνει ότι θα αποστέλλονται τα προηγούμενα τεύχη του έτους, εκτός αν υπάρχει διαφορετική δική σας υπόδειξη.
- Εάν για κάποιο λόγο επιθυμείτε να μην λαμβάνετε πλέον την "Παρεμβολή", ενημερώστε μας. Διαφορετικά το τεύχος θα αποστέλλεται και η συνδρομή σας θα εκκρεμεί.
- Εάν αλλιάξει η διεύθυνσή σας, ενημερώστε μας εγκαίρως γράφοντάς μας και τα παλιά και τα νέα στοιχεία σας.
- Περιμένουμε τις παρατηρήσεις, τα σχόλια, τις αντιρρήσεις και τις προτάσεις σας για την "Παρεμβολή"!

Η Φωτογραφία του τεύχους

Αγιογράφι!

Διαγωνισμός γκράφιτι έγινε στην Βάρνα της Βουλγαρίας και ο νεαρός καλλιτέχνης επέλεξε αντί για τα συνηθισμένα μοτίβα γκράφιτι, να κάνει μια αγιογραφία, με σπρέι αντί για πινέλα... (AP Photo)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ με τον κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟ, Εκδότη των εκδόσεων «Δόμος»

«Π»: Θα μπορούσατε να μας αναφέρετε τα βιώματα του Παπαδιαμάντη τα οποία θεωρείτε ότι σημάδεψαν καθοριστικά το έργο του;

Δ. Μ.: Ο Παπαδιαμάντης γεννιέται με κάποια χαρίσματα. Κοντά στον πατέρα του, που ήταν ιερέας, βυζαίνει μια παράδοση πολύ σημαντική και αφήνεται, παραδίδεται σε αυτή την παράδοση, την αγπάει. Ένα δεύτερο στοιχείο που τον διαμορφώνει επίσης, είναι η παράδοση των «Κολλυβάδων» που υπάρχει στη Σκιάθο, λόγω της μohnής του Ευαγγελισμού.

Τι είναι οι «Κολλυβάδες»; Περί τα τέλη του 18^{ου} αιώνα με αφορμή το θέμα των μνημόσυνων διαμορφώθηκε μια διαμάχη στο Άγιο Όρος για το αν έπρεπε να ευλογούνται τα κόλλυβα των μνημόσυνων τις Κυριακές, και συγκυρι-

ακά προέκυψε μια ομάδα μ ο ν α -
κών, οι
«Κολλυβάδες».
Ο υ -
σ ι α -
στικά,
ήταν δι-
α μ á x η
ανάμεσα
σε αυτούς

που ήθελαν να ξαναέρθει η λειτουργική παράδοση στο προσκήνιο και αυτούς που δεν ήταν εύκολοι στις προσαρμογές. Το λέω λίγο «απαλά» γιατί πίσω από αυτή τη διαμάχη υπήρχαν και πιο σοβαρά θέματα. Αναγκάστηκε λοιπόν αυτή η ομάδα να φύγει από το Άγ. Όρος και διασκορπίστηκε σχεδόν σε όλη την Ελλάδα. Μια ομάδα από αυτούς πήγε στη Σκιάθο, καθώς δύο εξ αυτών είχαν καταγωγή από εκεί, όπου ίδρυσαν την Ι. Μονή του Ευαγγελισμού και εγκατέστησαν αυτή τη λειτουργική παράδοση -διαλέγω- επίτηδες μόνο αυτό το στοιχείο της λειτουργικής παράδοσης γιατί αυτό είναι που τους διαφοροποίησε πάρα πολύ κατά ορατό τρόπο από άλλες ομάδες. Αυτό επηρέασε αφάνταστα τον Παπαδιαμάντη.

Εκτός αυτού ήταν ένα πολύ προικισμένο παιδί. Είχε πολύ μεγάλη μνήμη και αποτύπωνε ανεξίτηλα περιστατικά της ζωής και λόγο που διάβαζε ή άκουγε. Στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου φοίτησε ως τα δύο πρώτα έτη και μετά την εγκατέλειψε. Υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες γι' αυτό· μια απλή ερμηνεία είναι ότι δεν είχε τα μέσα να συνεχίσει, ενώ κατ' άλλη εκδοχή δεν του έλεγε τίποτα η Φιλοσοφική για να συνεχίσει τις σπουδές του. Δεν ήταν ο άνθρωπος της καριέρας. Ωστό-

σο, η γνώση που έχει στο θέμα της γλώσσας είναι συγκλονιστική. Για τον Παπαδιαμάντη δεν υπάρχουν πολλές εκδοχές της γλώσσας. Η γλώσσα είναι μία, η ελληνική, που ξεκινάει από τον Όμηρο και φτάνει ως τις μέρες του, ακόμα και στην ντοπιολαλιά των απλών ανθρώπων. Όλα αυτά είναι μία γλώσσα και αυτή τη γλώσσα θα χρησιμοποιήσει και στο έργο του, την οποία φαίνεται ότι χρησιμοποιούσε και στον προφορικό του λόγο. Απ' αυτά όλα τα στοιχεία διαμορφώνει και τον χαρακτήρα του.

«Π»: Η αξία των έργων του Παπαδιαμάντη εκτός από λαογραφική, λογοτεχνική και φιλολογική, έχει και μια κοινωνική διάσταση;

Δ. Μ.: Ασφαλώς, αλλά θα μου επιτρέψετε να κάνω μια παρατήρηση. Ήδη με την ερώτηση επισημάνετε μια κατάσταση που υπάρχει στη νεότερη Ελλάδα, της διάσπασης της ζωής σε τομείς· οικογενειακή ζωή, επαγγελματική ζωή, κοινωνική ζωή, θρησκευτική ζωή. Αντιλαμβανόμαστε κομματιασμένη τη ζωή. Παραδείγματος χάριν, την Κυριακή το πρωί είμαι θρησκευόμενος άνθρωπος, πάω στην εκκλησία. Το βράδυ της Κυριακής πάμε με κάποιους φίλους έξω και γλεντάμε κι εκεί η θρησκεία δεν έχει θέση, όπως δεν έχει θέση το

**“Ο Παπαδιαμάντης γράφει
τη λέξη «Θεός»,
με κεφάλαιο θήτα”**

γλέντι στην εκκλησία. Τη Δευτέρα πάω στη δουλειά μου να εργαστώ. Εκεί είμαι επαγγελματίας, εκεί θα κοιτάξω τη δουλειά μου, δε θα κοιτάξω τι λέει η εκκλησία ή τι λέει η γειτονιά μου, η κοινωνία κλπ. Αυτό είναι μια διάσπαση της κοινωνίας. Ο Παπαδιαμάντης, αυτή τη διάσπαση δεν την παρουσιάζει ποτέ και πουθενά, διασώζει δηλαδή μια κοινωνία ανθρώπων, έναν ιστό με μέλη ανθρώπων που τα αντιλαμβάνονται όλα ως ένα όλον. Δεν υπάρχει θρησκευόμενος και μη θρησκευόμενος άνθρωπος. Η θρησκεία δεν είναι ένα κομμάτι της ζωής μου -φανερό ή κρυφό δεν έχει σημασία- είναι όλη μου η ζωή. Η ζωή μου είναι αυτή, να είμαι μέλος της Εκκλησίας, μέλος του ναού μου, μέλος της γειτονιάς μου, της κοινωνίας μου. Επομένως όταν ο Παπαδιαμάντης σχολιάζει φαινόμενα ή εκτροπές -και σχολιάζει πολλές φορές μέσα στα διηγήματά του, χωρίς ο ίδιος να είναι κριτικός, να κάνει κριτική- τα σχολιάζει ως διαιρέσεις από την κοινή αντίληψη της ζω-

ής ή ως αποκλίσεις από την κοινή αντίληψη της ζωής. Κάνει και παρεμβάσεις που μπορούμε να ονομάσουμε κοινωνικές. Υπάρχουν διηγήματα που μας παρουσιάζει τέτοιες κοινωνικές εκτροπές. Για παράδειγμα, είναι πάρα πολύ αυστηρός με το θέμα της τοκογλυφίας, επειδή βλέπει ότι η τοκογλυφία εδράζεται επί της ατομικής αντίληψης της ζωής, του ατομικού συμφέροντος, και διαλύει τον κοινωνικό ιστό, το κοινωνικό σώμα. Επιπλέον έχουμε μερικά διηγήματά του -όχι πολλά βέβαια-, όπου είναι πολύ αυστηρός, μέσα από τους μύθους που αναπτύσσει και μέσα από ήρωές του, με τους πολιτικούς, με την κοροϊδία απέναντι στον λαό. **Δεν καταθέτει ιδέες ή σκέψεις μέσα από τα διηγήματά του. Μέσα από την περιπέτεια των ηρώων του τον βλέπουμε να καταγγέλλει την απουσία της σχέσης των ανθρώπων μεταξύ τους.**

«Π»: Ποια μηνύματα από τα έργα του Παπαδιαμάντη, σταχυολογεί-

τε ως πιο επίκαιρα στις μέρες μας; Μπορούν να κεντρίσουν το ενδιαφέρον της σημερινής νέας γενιάς;

Δ. Μ.: Κατ' αρχάς, κανένα ενδιαφέρον δεν κεντρίζεται, αν το ενδιαφέρον δεν προκύψει. Πρώτα προκύπτει το ενδιαφέρον. Έπειτα το ενδιαφέρον αναζητά απαντήσεις και ανάλογα με το περιεχόμενο των ενδιαφερόντων θα το κεντρίσει ή δεν θα το κεντρίσει ο Παπαδιαμάντης. Τα ενδιαφέροντα που θα διαμορφώσουν τη ζωή μας γεννιούνται, από τα μικρά χρόνια, από τον οικογενειακό μου περίγυρο, από τον περίγυρο του σχολείου, από τον περίγυρο της γειτονιάς, από αυτά που αναζητώ, αλλά και από κάποιες εσωτερικές νύξεις, εσωτερικά ερωτήματα που τίθενται στον άνθρωπο, κυρίως στη νεαρή ηλικία, και ζητούν κάποιες απαντήσεις. Εάν λοιπόν το περιεχόμενο του ενδιαφέροντος έχει να κάνει με τα τρία υπαρκτικά ερωτήματα «από πού ήρθα;», «γιατί ήρθα;» και «πού πηγαίνω;», τότε ναι, σε κε-

ντρίξει ο Παπαδιαμάντης. Αν δεν υπάρχουν αυτά, τότε τι να κάνεις με τον Παπαδιαμάντη; Να σου περιγράψει ένα ωραίο τοπίο και μάλιστα με μια γλώσσα που δεν την έχεις διδαχτεί; Δε σου λέει τίποτα.

Ποιο είναι το λάθος στην προσέγγιση στον Παπαδιαμάντη; Τον προσεγγίζουμε αποσπασματικά, είτε προσεγγίζοντας κάποιους ενδιαφέροντες λαϊκούς διαλόγους, τον τρόπο που φέρονται οι άνθρωποι μεταξύ τους (μας αρέσει ως φολκλόρ γιατί δεν μας αφορά, είναι κάτι έξω από μας και σταματάμε εκεί), ή προσεγγίζουμε κάποιες ηθογραφικές του περιγραφές, κάποια ήθη, κάποια έθιμα, τον τρόπο που παντρεύονται οι άνθρωποι, που κηδεύονται, που πανηγυρίζουν. Ωραία όλα αυτά, αλλά αποσπασματικά δεν μπορείς να τον προσεγγίσεις τον Παπαδιαμάντη.

Ωστόσο, το κυριότερο είναι πως πρέπει να σου έχουν γεννηθεί ερωτήματα, τα οποία δεν γεννιούνται με συνταγές. Ή προκύπτουν ή δεν προκύπτουν. Συνηθίζω να λέω πως πάντα μια μικρή αναλογία ανθρώπων αναζητά απαντήσεις σε τέτοια σημαντικά ερωτήματα. Από την εποχή του Ομήρου, μέχρι σήμερα, η ίδια αναλογία είναι. Αυτοί οι λίγοι άνθρωποι δημιουργούν και τον πολιτισμό, διότι αυτοί είναι που θα χτίσουν μετά, θα περάσουν τον εσωτερικό τους κόσμο στον πολίτη.

Ο Παπαδιαμάντης έχει να προσφέρει πράγματα, ιδιαίτερα σήμερα, και κατά τη γνώμη μου έχει επικαιρότητα. Αυτό που μπορεί να δώσει είναι η αντίληψη μιας ενοποιημένης ζωής, που ζει γύρω από ένα ιερό άξονα. Σήμερα το ιερό απουσιάζει από τη ζωή του ανθρώπου - δε λέω η πίστη, δεν μιλάω για αυτό. Μιλάω για έναν ιερό άξονα γύρω από τον οποίο θα συγκροτήσει ο άνθρωπος την κοινωνία του, τη ζωή του, την ύπαρξη του. Αυτό σήμερα απουσιάζει, ή όλο και περισσότερο φεύγει από τη ζωή μας. Ο Παπαδιαμάντης μπορεί να μας συνδέσει ξανά με την παρουσία αυτού του ιερού στη ζωή μας, όχι μέσα από τις απόψεις του ή την ιδεολογική και φιλοσοφική του ανάπτυξη, αλλά μέσα από το έργο του το λογοτεχνικό, μέσα από τη ζωή των ανθρώπων, τα περιστατικά, τις δράσεις, τις πράξεις. Πολύ πριν αρχίσει να γράφει τα διηγήματα, όταν άρχισε να γράφει το δεύτερο μυθιστόρημά του, τη «Γυφτοπούλα», σε ένα σημείο λέει ότι «εγώ το μόνο με το οποίο θα ασχοληθώ είναι τα πρόσωπα και τα πράγματα». Είναι πολύ σημαντικό αυτό. Ασχολείται με τα πρόσωπα και τα πράγματα, δεν ασχολείται με τις ιδέες, δεν ασχολείται με έννοιες, δεν τον ενδιαφέρουν οι έννοιες, μέσα από τα πρόσωπα και τα πράγματα πηγάει το περιεχόμενο που χτίζει τον άνθρωπο. Ο Παπαδιαμάντης είναι επίκαιρος, σε μια εποχή που κυρίως οι νέοι άνθρωποι δεν έχουν πού να πατήσουν, παρά μόνο σε κάποια ψελλίσματα, τα οποία μοιάζουν σαν κάτι ζωντανό αλλά είναι τις περισσότερες φορές εξυπνάδες που δεν πηγάζουν από ζωή αλλά από ανάγκη αυτοβεβαιώσεων.

«Π»: «Αλλ' εγώ σοι λέγω ότι δεν ομοιάζω ούτε με τον Πόε, ούτε με τον Δίκενς, ούτε με τον Σαίξπηρ, ούτε με τον Βερντέ. Ομοιάζω με τον εαυτόν μου», γράφει ο ίδιος. Γιατί ο Παπαδιαμάντης προσπαθεί τόσο επίμονα, μάλιστα δηλώνοντάς το ρητά, να μείνει έξω από την εποχή του; Είναι μειοψηφία;

Εάν λοιπόν το περιεχόμενο του ενδιαφέροντος έχει να κάνει με τα τρία υπαρκτικά ερωτήματα «από πού ήρθα;», «γιατί ήρθα;» και «πού πηγαίνω;» τότε ναι σε κεντρίζει ο Παπαδιαμάντης. Αν δεν υπάρχουν αυτά, τότε να πας να κάνεις τι στον Παπαδιαμάντη; Να σου περιγράψει ένα ωραίο τοπίο και μάλιστα με μια γλώσσα που δεν την έχεις διδαχτεί; Δε σου λέει τίποτα.

Δ.Μ.: Ήταν μειοψηφία, δεν είναι σήμερα. Μειοψηφία ήταν στο χώρο των διανοούμενων της εποχής του. Το απόσπασμα αυτό αναφέρεται στα λογοτεχνικά ευρωπαϊκά ρεύματα που τα ήξερε, είναι σίγουρο, καθώς η δουλειά του ήταν οι μεταφράσεις. Άπειρα έργα -τα έχουμε χαμένα σήμερα με τον αριθμό των έργων που συνεχώς ταυτίζονται- έχει μεταφράσει από τα γαλλικά και τα αγγλικά στα ελληνικά. Τότε τα περισσότερα έργα δεν έβγαιναν σε βιβλία, έβγαιναν σε επιφυλλίδες, δηλαδή σε συνέχειες σε εφημερίδες και περιοδικά. Η «Ακρόπολη», της εποχής εκείνης, τον είχε τακτικό μεταφραστή, αργότερα και άλλες εφημερίδες. Είναι ο πρώτος που μετέφρασε στα ελληνικά το «Εγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι -από τα γαλλικά βέβαια, δεν ήξερε ρώσικα- αλλά κι άλλους πρωτοποριακούς συγγραφείς της εποχής του. Ένας συγγραφέας εξεδίδετο στα αγγλικά ή στα γαλλικά και σε λίγους μήνες ήταν μεταφρασμένος στα ελληνικά από τον Παπαδιαμάντη. Τα ρεύματα τα ήξερε λοιπόν. Η ένστασή του, δεν είναι τόσο ότι δεν μοιάζει, γιατί σε πολλά μοιάζει, επηρεάζεται από αφη-

γνηματικές τεχνικές που υπάρχουν στη δυτική λογοτεχνία, επηρεάζεται από την τέχνη της πλοκής και ορισμένες φορές τις μιμείται. Η ένστασή του είναι αλλού, ότι όλα αυτά τα έργα κινούνται σε αυτό που ονομάζουμε αυτόνομη λογοτεχνική χαρά· να φτιάξω ένα λογοτεχνικό έργο και να χαρώ, να το γράψω σε ωραία γλώσσα, να το χαρεί αυτός που θα το διαβάσει, να παρακολουθήσει μια ιστορία που δεν τον αφορά, αλλά είναι όμορφη ιστορία. Αυτή είναι η ένσταση του Παπαδιαμάντη. Δεν μοιάζει σε αυτούς, με την έννοια ότι ο Παπαδιαμάντης αποτυπώνει τον κόσμο που λατρεύει, είτε τον αποτυπώνει με πόνο, όταν

αποτυπώνει αρνητικά στοιχεία του κόσμου, είτε τον αποτυπώνει με χαρά, όταν αποτυπώνει θετικά στοιχεία αυτού του κόσμου, πάντως αποτυπώνει πραγματική ζωή, δεν πλάθει μύθους και κατά τούτο δεν μοιάζει με όλους αυτούς.

Ο Παπαδιαμάντης αποτυπώνει τον κόσμο που λατρεύει, είτε τον αποτυπώνει με πόνο, όταν αποτυπώνει αρνητικά στοιχεία του κόσμου είτε τον αποτυπώνει με χαρά, όταν αποτυπώνει θετικά στοιχεία αυτού του κόσμου, πάντως αποτυπώνει πραγματική ζωή, δεν πλάθει μύθους και κατά τούτο δεν μοιάζει με όλους αυτούς.

«Π»: Και γιατί είπατε ότι σήμερα δεν είναι μειοψηφία;

Δ. Μ.: Γιατί ο Παπαδιαμάντης νίκησε, και η νίκη του είναι κραταιή. Ο Παπαδιαμάντης είχε ένα στοιχείο που βγαίνει μέσα από μια βαθειά θρησκευτική παράδοση, το στοιχείο του ελέους. Προσεγγίζει τους ανθρώπους ως ελεήμων, δεν κρίνει τους ανθρώπους, δεν κρίνει καν την αμαρτία, επειδή ξέρει ότι η αμαρτία είναι εγγενής κατάσταση μέσα στη φύση του ανθρώπου. Δηλαδή, πρώτα είμαι αμαρτωλός και μετά ζητάω το έλεος του Θεού. Στους «Εμπόρους των Εθνών» η ηρώιδα, ένα κορίτσι που το αρπάζει ένας Βενετός από το συζυγικό της σπίτι για να το κάνει ερωμένη του, κάποια στιγμή καταφέρνει να ελευθερωθεί και βρίσκεται μοναχή στην Πάτμο. Νιώθει ότι φτάνει το τέλος της και καλεί τον γέροντα της μονής να εξομολογηθεί. Ο Παπαδιαμάντης καταγράφει την εξομολόγηση της μοναχής Αγάπης, ένα κείμενο συγκλονιστικό. Αυτή η γυναίκα καταθέτει την αμαρτία της για την οποία νιώθει ότι δεν έχει τη δύναμη να μετανοήσει. Η μετάνοιά της είναι η κατάθεση ότι «δεν έχω τη δύναμη να μετανοήσω». Αυτό διαλύει τις ηθικές νόρμες. Διαβάζουμε μάλιστα, ότι ο γέροντας εξεπλάγη και διερωτάται: «είναι εξομολόγηση αυτή; Τόσα χρόνια εξομολογώ τις γυναίκες, αλλά καμιά τους δεν έφτασε σε τέτοιο βάθος», και αρχίζει να διερωτάται και ο ίδιος για τον εαυτό του αν και αυτός είχε ποτέ ειλικρινώς εξομολογηθεί στον δικό του γέροντα. Αυτές είναι ανατροπές.

Σήμερα μιλάμε για τον Παπαδιαμάντη πολύ θετικά. Υπάρχει όμως και αρνητική στάση

απέναντί του, κυρίως από τη λεγόμενη πεφωτισμένη διανόηση. Θα καταφύγω σε παραβολή για να περιγράψω την κυριότερη αιτία αυτής της αρνητικής στάσης· ενοχλεί ότι ο Παπαδιαμάντης γράφει τη λέξη «Θεός» με κεφάλαιο Θήτα. Εννοώ ότι ο Παπαδιαμάντης είναι έντονα εκκλησιαστικός, και η διανόηση ενοχλείται από αυτό το στοιχείο, δεν το θέλει. Όσο για τη θετική προσέγγιση στο έργο του, που όλο και αυξάνει, καταθέτω μια μαρτυρία: Αυτό το πεντάτομο έργο που έχουμε εκδώσει, κατά πλειοψηφία το αγοράζουν νέοι άνθρωποι. Και μάλιστα νέοι που δεν έχουν διδαχθεί αυτή τη γλώσσα. Κι όμως αναζητούν αυτό το έργο, όχι βέβαια για να στολίζει τη βιβλιοθήκη τους. **Ανακαλύπτουν κάτι που ζητούν οι νέοι αυτοί. Απαντήσεις θέλουν, κάπου θέλουν να πατήσουν, ένα αγκω-**

νάρι στη ζωή τους. Αυτή είναι η νίκη του Παπαδιαμάντη.

Διαβάστε το Β' μέρος της συνέντευξης στο επόμενο τεύχος

Επιμέλεια:

Γιάννης Κουβαράς

Φοιτ. Οδοντιατρικής Αθηνών

Χαρά Μπαρότα

Φοιτ. Φαρμακευτικής Αθηνών

Πορφυρία Σχωρτσανίτη

Φοιτ. Αγγλικής Φιλολογίας Αθηνών

Αγγελική Καλκάνη

Φοιτ. ΗΜΜΥ ΕΜΠ.

Ο Παπαδιαμάντης είχε ένα στοιχείο που βγαίνει μέσα από μια βαθειά θρησκευτική παράδοση, το στοιχείο του ελέους. Προσεγγίζει τους ανθρώπους ως ελεήμων, δεν κρίνει τους ανθρώπους, δεν κρίνει καν την αμαρτία, επειδή ξέρει ότι η αμαρτία είναι εγγενής κατάσταση μέσα στη φύση του ανθρώπου.

Ερωτήματα ως προς τη Λατρεία

Γ.Ν. ΦΙΛΙΑ,
Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών

Όταν αναφερόμαστε σε «ερωτήματα ως προς τη Λατρεία», αναφερόμαστε σε ερωτήματα που τίθενται από τη σύγχρονη πραγματικότητα του ελλαδικού μας χώρου. Και όταν στοχεύουμε να εκφράσουμε τα «διότι» στα «γιατί», αυτό το έργο των απαντήσεων δεν είναι ένα δευτερεύον καθήκον της Εκκλησίας, αλλά ένα πρωτεύον, αφού από την ευστοχία των απαντήσεων θα εξαρτηθεί η καρποφορία του έργου του ευαγγελισμού της κοινωνίας μας.

Ερωτήματα ως προς τη Λατρεία που αναμένουν απάντηση: δηλαδή, προβλήματα που τίθενται κατά την επιτέλεση της σύγχρονης Λατρείας (της λατρείας της εποχής μας). Ερωτήματα που δεν μπορούμε να προσπεράσουμε, διότι η πραγματικότητα τα θέτει κατά τρόπο επιτακτικό, όσο κι αν κάποιοι εντός του εκκλησιαστικού σώματος προσπαθούν να τα υποβαθμίσουν ως μη τιθέμενα ή ως εμπίπτοντα σε μία «πνευματική λογική» που εξυπηρετεί μάλλον έναν ιδιότυπο σύγχρονο γεροντισμό. Ερωτήματα που πάντοτε, στο διάβα της ιστορίας, ετίθεντο και που πάντοτε η Εκκλησία τα αντιμετώπιζε με τους φωτισμένους διδασκάλους της.

Πρώτο και βασικό είναι η έλλειψη και ανάγκη κατηχήσεως των ήδη βαπτισμένων (αυτό που στην

ιστορία της Εκκλησίας ονομάστηκε «Μυσταγωγική Κατήχηση»). Πόσα «γιατί» μας απευθύνει το εκκλησιαστικό πλήρωμα; Πόσα «γιατί» που πηγάζουν από την αίσθηση του εκκλησιαστικού πληρώματος ότι **παρακολουθεί και δεν συμμετέχει** στη Λατρεία της Εκκλησίας; Κι εμείς καλούμαστε να δώσουμε λόγον «παντί τῷ αἰτοῦντι» για τα λειτουργικά αυτά ερωτήματα: να αναλύσουμε το περιεχόμενο των ευχών και των ύμνων στα Μυστήρια και τις Ακολουθίες, να επεξηγήσουμε το συμβολισμό των λειτουργικών και υλικών στοιχείων, να αναδείξουμε τη σημασία της ευχαριστιακής συμμετοχής, να ενισχύσουμε το λειτουργικό κήρυγμα, να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για ενεργότερη συμμετοχή των πιστών στη Λατρεία.

Κι ύστερα έρχεται η ανάγκη της κατάλληλης λειτουργικής προετοιμασίας των μελλόντων κληρικών, αλλά και της συνεχούς λειτουργικής επιμορφώσεως των ήδη κληρικών, χωρίς αυτό να σημαίνει (αναγκαστικά) διοργάνωση σεμιναρίων ή κύκλων σπουδών, αφού η κάθε προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή (ακόμα και της συστηματικής μελέτης σημαντικών βιβλίων) αποτελεί σημαντική συμβολή στην επίτευξη του στόχου. Η γνώση της ιστορίας και θεολογίας

της Θ. Λατρείας από τον τελετουργό ιερέα, η γνώση της ορθής τελετουργικής πράξεως, η συνειδητοποίηση (από τον τελετουργό ιερέα) ότι – όπως τονίζει ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος – έχει «δανειστεί από το λαό την γλώσσα, ώστε να αναφέρει την προσευχή προς το Θεό και να παρέχει στο εκκλησιαστικό πλήρωμα τη θεία Χάρη» (αυτή είναι η συνειδητοποίηση της τελετουργίας ως διακονίας και όχι ως εξουσίας ή αυθεντίας), όλα αυτά **όταν δεν υπάρχουν**, θα πρέπει να προβληθούν ως κάποια «διότι» στα «γιατί» των προβλημάτων της σύγχρονης Λατρείας.

Κι όταν θέτουμε ένα «γιατί» στα μορφωτικά ελλείμματα του κλήρου μας, κάποιες φορές το «διότι» που αρθρώνουμε είναι θεωρητικό και όχι ρεαλιστικό: διακηρύσσουμε, δηλαδή, ότι ο κλήρος μας δεν έχει μορφωτικά ενδιαφέροντα και παραμένουμε σε μία διάγνωση χωρίς να τολμούμε να αναζητήσουμε τις αιτίες. Διότι, ποιος κληρικός αισθάνεται την ανάγκη ουσιαστικής μορφώσεως όταν διαισθάνεται ότι ο εμπλουτισμός των θεολογικών και - ιδιαιτέρως - των λειτουργικών του γνώσεων θεωρείται (από ορισμένους στην Εκκλησία) ως στοιχείο που τον καθιστά όχι εύκολα χειραγωγήσιμο;

Συμφωνούμε, ίσως, για τις ανά-

γκες μιας «Μυσταγωγικής Κατηχήσεως», διαφωνούμε όμως (σε ορισμένες περιπτώσεις) για τούς τρόπους επιτεύξεως των στόχων. Είτε το θέλουμε, είτε όχι, βρισκόμαστε μπροστά στο τεράστιο πρόβλημα της λειτουργικής γλώσσας, θεωρώντας (ορισμένοι) ότι τις απαντήσεις στο ερώτημα αυτό θα τις δώσουμε μέσα από υποκειμενικές στατιστικές (του τύπου «οι περισσότεροι άνθρωποι καταλαβαίνουν τη λειτουργική γλώσσα», εννοώντας το 10 τοις εκατό του ποιμνίου), ή μέσα από την προβολή μιας θεολογίας που ικανοποιεί την ατομική μας αγιότητα μέσα στο Σώμα της Εκκλησίας. Μας απασχολεί αν θα σκανδαλιστούν κάποιοι «εκλεκτοί» και όχι ένα τεράστιο πλήθος αδελφών μας, που μας ζητάει να συγκαταβούμε στο γλωσσικό πρόβλημά του. Τους λέμε «ελάτε εδώ

Μας απασχολεί αν θα σκανδαλιστούν κάποιοι «εκλεκτοί» και όχι ένα τεράστιο πλήθος αδελφών μας, που μας ζητάει να συγκαταβούμε στο γλωσσικό πρόβλημά του. Τους λέμε «ελάτε εδώ που εμείς βρισκόμαστε», αντί να κατέλθουμε εμείς εκεί που βρίσκονται αυτοί.

που εμείς βρισκόμαστε», αντί να κατέλθουμε εμείς εκεί που βρίσκονται αυτοί.

Είτε το θέλουμε είτε όχι, ο λαός μας δεν είναι μόνο αυτός που προσέρχεται στους Ναούς. Είναι και αυτός που θα εμφανιστεί αραιότατα στη Λατρεία, προσκεκλημένος σε μία Βάπτισμα ή ένα Γάμο, εκείνος που διατηρεί ακόμα έναν χαλαρότατο δεσμό με τη Λατρεία του Θεού, αλλά που δεν θέλει να αποκοπεί ολοκληρωτικώς. Και όλους αυτούς

καλούμαστε να τους ποδηγήσουμε, καλούμαστε να μην ενδώσουμε στα κοσμικά τους κριτήρια, αλλά να τους προσφέρουμε την αλήθεια με κενωτική αγάπη. Αυτό σημαίνει ότι θα αφουγκραστούμε τα ερωτήματά τους: ότι δεν θα κωφεύσουμε στον κόπο τους που προέρχεται από τις απάνθρωπες σύγχρονες συνθήκες διαβιώσεως και εργασίας τους· ότι θα φροντίσουμε να τους βοηθήσουμε στο

ωρολόγιο πρόγραμμα των Ακολουθιών, ότι θα τους παράσχουμε ευκαιρίες λειτουργικής ζωής σε εύλικτα χρονικά πλαίσια, ότι θα τούς αγκαλιάσουμε μέσα στην αδυναμία τους, όταν θα κατορθώσουμε να τους δώσουμε να καταλάβουν ότι ο Κύριος δεν επιβραβεύει μόνο το κατόρθωμα της αγιότητας, αλλά ακόμα και την πρόθεση του αγώνα τους. Ότι, δηλαδή, θα τους προσκαλέσουμε στη Θ. Μετάληψη με πλήρη συνείδηση (εμείς πρώ-

τα και ύστερα αυτοί) του γεγονότος ότι μεταλαμβάνουν «εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν» και ὅχι «ἐνεκα ἄφεως ἁμαρτιῶν».

Ναι· πάσχουμε ἀπὸ ἐλλειψη Μυσταγωγικῆς Κατηχήσεως (δηλαδή κατηχήσεως τῶν βαπτισμένων σε θέματα Λατρείας). Καὶ δὲν ἔχουμε τὴν πολυτέλεια νὰ κατηγορούμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ἐπιτέλεση αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ ἔργου, νὰ θέλουμε νὰ ἐπιβληθοῦν κανόνες ὁμοιομορφίας, οἱ ὁποῖοι μᾶλλον ἐξυπηρετοῦν τὴν ατομικὴ μας πνευματικὴ αὐταρέσκεια. Πρέπει κάποτε νὰ τολμήσουμε τὸ συμπέρασμα: ὅτι ἀπέναντι στο «γιατί» τοῦ κατηχητικοῦ ἐλλείμματος ὀρθώνεται ἓνα «διότι» ποὺ ὀριοθετεῖται ἀπὸ τὴν ταύτιση τῆς ἀλήθειας με τὴν συνήθεια (αὐτὴν τὴν τελευταία τὴν ὀνομάζουμε «παράδοση», χωρὶς νὰ γνωρίζουμε τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενο τοῦ ὅρου), ἓνα «διότι» ποὺ ὀριοθετεῖται ἀπὸ αὐτό ποὺ με περισσὴ σαφήνεια διακήρυξε ὁ ἅγιος Κυπριανός: In Evangelio Dominus «Ego sum», inquit, «veritas». Non dixit «Ego sum consuetudo» (ὁ Κύριος εἶπε στο Εὐαγγέλιο: Εγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια. Δὲν εἶπε: Εγὼ εἶμαι ἡ συνήθεια).

Τὰ ἐρωτήματα, λοιπόν, εἶναι πολλὰ. Ἀλλὰ στο σημεῖο ποὺ βρισκόμαστε δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπαριθμήσεώς τους, διότι στο θέμα αὐτό συμφωνοῦμε (ἔστω καὶ κατὰ προσέγγιση). Ἔχουμε ἀνάγκη ἀλληλεγγύης πρὸς τὶς προσπάθειες ὅλων τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀνάγκη νὰ μὴν ἀποδοκιμάζουμε τὴ διαφορετικὴ τακτικὴ στὴ λειτουργικὴ κατήχηση (ἀποδοκιμασία ἡ Ἐκκλησία ἐπεφύλαξε μόνο γιὰ τὴν αἵρεση), ἀνάγκη νὰ ἀλληλοεμπλουτίζομαστε στο ἔργο τῆς Μυσταγωγίας τῶν πιστῶν, νὰ ἀποδεχόμαστε τὴν **πρόθεση** προ-

σφορὰς τοῦ ἀδελφοῦ στο ἔργο αὐτό καὶ ὅχι νὰ δυναμιτίζουμε τὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα με βαρύτερες προβολές ἐναντίον τοῦ ἄλλου ἐργάτη στὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Δὲν ἔχουμε τὴν πολυτέλεια νὰ θεωροῦμε ἑαυτοὺς ὡς τοὺς μόνους ἐκφραστές τῆς γνησιότητος στο ἔργο τῆς Μυσταγωγίας.

Συμφωνοῦμε ὅλοι (ἔστω καὶ κατὰ προσέγγιση) στὴν ἀνάγκη Μυσταγωγικῆς Κατηχήσεως. Ἀλλὰ πὼς θὰ ἐργαστοῦμε παραγωγικά ὅταν ἡ κριτικὴ προηγείται τῆς ἀδελφικῆς υποδείξεως, ὅταν ἡ ἀνάγκη προβολῆς τῆς θεολογι-

Ἀπέναντι στο «γιατί» τοῦ κατηχητικοῦ ἐλλείμματος ὀρθώνεται ἓνα «διότι» ποὺ ὀριοθετεῖται ἀπὸ τὴν ταύτιση τῆς ἀλήθειας με τὴν συνήθεια (αὐτὴν τὴν τελευταία τὴν ὀνομάζουμε «παράδοση», χωρὶς νὰ γνωρίζουμε τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενο τοῦ ὅρου), ἓνα «διότι» ποὺ ὀριοθετεῖται ἀπὸ αὐτό ποὺ με περισσὴ σαφήνεια διακήρυξε ὁ ἅγιος Κυπριανός: «ὁ Κύριος εἶπε στο Εὐαγγέλιο: Εγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια. Δὲν εἶπε: Εγὼ εἶμαι ἡ συνήθεια».

κῆς μας ὀπτικῆς ἐμφανίζεται ὡς ἡ μόνη ἀγωνία γιὰ τὴ Λατρεία, καὶ (κυρίως) ὅταν ἡ ἐρευνα τῶν λειτουργικῶν μας θεμάτων υποβαθμίζεται καὶ υποτιμᾶται ὡς γεγονός ποὺ υποθάλπει (δῆθεν) τὴν ἀπολυτοποίηση τῆς γνωστικῆς διαδικασίας; (διαβάστε, ἀλλοίμονο, ἀπόψεις ποὺ προσεγγίζουν τὴ νοοτροπία τῆς μεσαιωνικῆς ιερὰς ἐξετάσεως γιὰ τὸν κίνδυνο ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐρευνα τῶν θεολογικῶν - λειτουργικῶν θεμάτων).

Θὰ τολμήσω, πάντως, μὴ σύ-

ντομῇ ἀναφορά σὲ κάποια «διότι» ἀπέναντι στα «γιατί» τῶν λειτουργικῶν προβλημάτων: «διότι» α) δὲν ἐπιμένουμε στὴν ἀνάγκη ἐρευνας τῆς λειτουργικῆς μας πράξεως (ἐδῶ θὰ τολμήσουμε τὴν πρόταση ἰδρύσεως ἐνὸς λειτουργικοῦ ἰνστιτούτου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σὲ συνεργασία με τὶς Θεολογικὲς Σχολές)· «διότι» β) δὲν συμφωνοῦμε γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα προβολῆς τοῦ ὀρθοῦ τρόπου καὶ ἠθους τῆς τελεσιουργίας τῆς Θ. Λατρείας (στο σημεῖο αὐτό ἔχει ἐπισημανθεῖ πλήθος ἀναγκαιῶν παρεμβάσεων σὲ λειτουργικὰ κείμενα καὶ τελετουργικὲς πράξεις) καὶ

«διότι» γ) δὲν ἐπισπεύδουμε ἐκδόσεις ποὺ θὰ συμβάλουν στὴ Μυσταγωγικὴ Κατήχηση τοῦ λαοῦ.

Φοβούμαι, ὅτι γιὰ νὰ ξαναμιλήσουμε οὐσιαστικά περὶ τῶν ἐρωτημάτων τῆς Λατρείας, περὶ τῶν σύγχρονων λειτουργικῶν ἀναγκῶν καὶ προβλημάτων, ὅτι γιὰ νὰ προσδιορίσουμε με ποιμαντικὴ ἐπιτυχία τὰ «διότι» στα «γιατί», φοβούμαι ὅτι πρέπει πρῶτα νὰ ἐπαναπροσδιορίσουμε τὸν τρόπο τῆς **συνυπάρξεώς μας** ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰδάλλως, θὰ παραμείνουμε περιχαρακωμένοι στο στενὸ ὡς μίας Μητροπόλεως ἢ μίας ἐνορίας ἢ ἐνὸς κύκλου πνευματικῶν τέκνων, ἀφιερώνοντας πολὺτιμο χρόνο, φαῖα οὐσία καὶ μελάνη, στο νὰ ἐπισημαίνουμε τὰ λάθη τῶν πρωτοβουλιῶν τῶν ἀδελφῶν μας στα πλαίσια τοῦ ἔργου τῆς Μυσταγωγικῆς Κατηχήσεως.

Ἐφθασε, πλέον, ἡ ὥρα τῶν ευθυνῶν ἀπέναντι σὲ ἓνα ποίμνιο ποὺ μας ἀπευθύνει ἐπίμονα τὴν ἴδια πρόσκληση (καὶ τὸ ἴδιο παράπονο) με ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα στο ὄνειρο τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν».

Οι Τρεις Ιεράρχες επίκαιροι όσο ποτέ!

...29 Ιανουαρίου, 7^η ώρα στο σχολείο. Ανακοινώσεις: «Αύριο 8 η ώρα έχουμε εκκλησιασμό προς τιμήν των Τριών Ιεραρχών.»

-Αααα, καλά! Τέλεια! Αύριο παιδιά πάμε για καφέ!

Η παραπάνω, είναι μια κλασσική φράση στο στόμα πολλών από μας την ημέρα που η παιδεία τιμά τους προστάτες της. Μια φράση που αντανάκλα την αδιαφορία και την άγνοια της σημερινής νεολαίας όσον αφορά την ζωή, το έργο των Τριών Ιεραρχών και τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της εκπαίδευσης. Βασίλειος ο Μέγας, Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Τρεις μεγάλοι πατέρες και άγιοι της εκκλησίας μας, οι οποίοι έζησαν τον τέταρτο και πέμπτο αιώνα μ.Χ. με πολλά κοινά στο βίο τους, καθώς και οι τρεις ήταν παιδιά πλουσίων οικογενειών ευγενικής καταγωγής. Σπούδασαν στα καλύτερα πανεπιστήμια της εποχής τους, κατέστησαν ξακουστοί σε όλη την Αυτοκρατορία για την εξαιρετική παιδεία τους, έγιναν επίσκοποι, Καισαρείας, Σασίμων και αρχιεπίσκοπος Κων/πολης αντίστοιχα, και είτε απ' τις θέσεις τους είτε

ως απλοί μοναχοί αφιέρωσαν όλη τους την ζωή στην σωτηρία του ποιμνίου τους, δώρισαν τα υπάρχοντα τους στους φτωχούς, προήγαγαν την γνώση, υπερασπίστηκαν τον χριστιανισμό και τελικά άφησαν σε εμάς μια σπουδαία πνευ-

ματική κληρονομιά...

Η παιδεία των τριών Ιεραρχών ήταν στηριγμένη στα αρχαία ελληνικά κείμενα, γι' αυτό γνωρίζουν και εκτιμούν τις ιδέες και την ομορφιά των αρχαίων κειμένων. Η επαφή τους με την αρχαία σκέψη, τους είχε επηρεάσει βαθύτατα, όπως για παράδειγμα στη χρήση των δυο βασικών λέξεων 'άνθρωπος' και 'έλεος'. Στα κείμενά τους εκτός από το 'έλεος του Θεού' υπάρχει και η έννοια του 'ελέους της τραγωδίας'. Όσο απρόβλεπτη είναι η ζωή κατά τους αρχαίους τραγικούς, έτσι αντιμετωπίζεται και από τους Τρεις Ιεράρχες, μόνο που οι τελευταίοι μεταφέρονται από τον κόσμο της τραγωδίας στον κόσμο της σωτηρίας!

Ένας σύγχρονος διανοητής έγραψε ότι η Ελληνική φιλοσοφία και ο

«Όπως η μέλισσα πετάει από άνθος σε άνθος και συλλέγει ότι καλύτερο υπάρχει έτσι και ο Χριστιανός θα χρησιμοποιήσει ότι ωφέλιμο υπάρχει στην Ελληνική παιδεία»

«Όπως κόβουμε το τριαντάφυλλο προσέχοντας να μην μας πληγώσουν τ' αγκάθια, έτσι πρέπει από αυτά που βλέπουμε και ακούμε γύρω μας να κρατούμε μόνο τα ωφέλιμα»

Μέγας Βασίλειος

Ελληνικός κόσμος γενικότερα ήταν το άρμα που ανέμενε τον αρματηλάτη του, δηλαδή τον Χριστιανισμό. Ε λοιπόν, οι Τρεις Ιεράρχες είναι αυτοί που κατεύθυναν και οδήγησαν την Ελληνική παιδεία στον ιστορικό της προορισμό, στο φως

του Ευαγγελίου! Η σύζευξη Ελληνισμού και Χριστιανισμού που σε πολιτικό επίπεδο πραγματοποιήθηκε από τον Μ. Κωνσταντίνο, σε ιδεολογικό επίπεδο συντελέστηκε, κυρίως, απ' τους τρεις Ιεράρχες. Αυτοί έθεσαν τις βάσεις και τα θεμέλια αυτού που ονομάζουμε «Ελληνοχριστιανικό πολιτισμό», που είναι η μήτρα όλου του Δυτικού

κόσμου, η πολιτιστική πραγματικότητα που βιώνουμε σήμερα.

Κι όλα αυτά τα κατάφεραν ζώντας σε μια πολύ δύσκολη μεταβατική εποχή, σε μια εποχή όπου συντελούνταν ριζικές αλλαγές. Ο αρχαίος κόσμος παρέμε-

νε αρκετά ισχυρός και η εκκλησία συγκλονιζόταν από τις αιρέσεις. Το ιδανικό, το πρότυπο του αρχαίου κόσμου ήταν «αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων», ενώ το Χριστιανισμό δόγμα ήταν «μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι» και

«ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθείσεται».

Εἶναι, ὁμῶς, ἀραγε οἱ τρεῖς αυτοὶ Μεγάλοι Δάσκαλοι, μια αφορμὴ γιὰ ξεκούραση ἀπὸ τὸν φόρτο τῶν μαθημάτων ἢ μήπως ἡ ζωὴ τους καὶ τὸ φωτεινὸ παράδειγμα τους ἔχουν κάτι νὰ σαλπίσουν στὴν πολὺβουη καθημερινότητάς μας, καὶ κάτι νὰ βροντοφωνάξουν στὸ νοσηρὸ εκπαιδευτικὸ μας σύστημα...; Εἶναι ἀλήθεια, πῶς τις περισσότερες φορές ἀκούμαστε- στὴν καλύτερη περίπτωσιν- μονάχα σὲ ἓναν τυπικὸ εορτασμὸ καὶ παραγκωνίζουμε τὴν βαθύτερη σημασία αὐτῆς τῆς ἡμέρας.

Σὲ ἓνα κράτος, λοιπόν, πὺν βρίσκεται στὰ πρόθυρα τῆς κατάρρευσης, ὅπου ἡ φημιολογούμενη οικονομικὴ κρίση δὲν περιορίζεται μονάχα στὶς τράπεζες καὶ στὰ χρηματιστήρια, ἀλλὰ κυρίως ἔχει εἰσβάλει σὲ κάποιου ἄλλου περιεχομένου κτίρια με τὴν ἐπιγραφή «σχολεῖο», **ὁ δρόμος πὺν χάραξαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ οἱ στόχοι πὺν ἔθεσαν γιὰ τὸ εκπαιδευτικὸ σύστημα μοιάζουν με πυξίδα πὺν μας προτρέπουν νὰ διατυπώσουμε ξανά καὶ ἐμπράκτως τὸν πραγματικὸ ὁρισμὸ τῆς Παιδείας!**

Ἀς προσπαθίσουμε νὰ ἀπεικονίσουμε με λέξεις τὴν σχολικὴ ζωὴ, ὅπως τὴν θέτει τὸ ὑπάρχον εκπαιδευτικὸ σύστημα...! Ἀπὸ τὸ δημοτικὸ ἀκόμα, τὰ παιδιὰ βομβαρδίζονται με ἓνα σωρὸ ἄλλες ἐξωσχολικὲς

«Τὰ πλούτη μοιάζουν με ἀρρώστια. Ὅποιος τὰ ἔχει ζητά ὅλο καὶ περισσότερα καὶ δὲν χορταίνει ποτέ»

ασκολίες, γλώσσες, πτυχία... Χρειάζονται, τοὺς λένε, γιὰ ἀργότερα...! Ἄλλωστε «μάθε τέχνη καὶ ἀσ' τὴνε», λέει ὁ σοφὸς λαός! Μπαίνουν ἐτσι σὲ ἓναν λαβύρινθο, πὺν δύσκολα βρίσκεις τὴν ἐξοδο... Ἀκολουθεῖ, τὸ γυμνάσιο, ὅπου πραγματικὰ ξεκινάει ὁ επίπονος μαρathon που σὰν τέρμα τοῦ ἔχει ἡ θέση στὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση... καὶ τέλος τὸ λύκειο, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὁποῖου μαθητὲς καὶ καθηγητὲς γιὰ ἓναν στόχο μάχονται: «νὰ μάθω τόσα ὅσα θὰ μου εξασφαλίσουν τὸ μέλλον μου, ὅσα θὰ με κάνουν ἀνταγωνιστικὸ στὴν ἀγορὰ ἐργασίας, τὰ ἄλλα τὰ ἐκτὸς ὕλης εἶναι... ἀχρηστα!» Ἀτελείωτες ὥρες φροντιστηρίων, καθηγητὲς ἀνιαιροί, ξενύχτια, παθητικὴ ἀπομνημόνευση ἀπειρων σελίδων πὺν, ὁμῶς δὲν μπορεῖς νὰ τὸ ἀποφύγεις, γιὰτί ἀνήκουν στὰ «sos», ὅπως λέει με σιγουριά ὁ διευθυντὴς στὸ φροντιστήριό! Τὸ ἀποτέλεσμα;

Τὸ εκπαιδευτικὸ αὐτὸ σύστημα τὰ καταφέρει περίφημα στὸ νὰ δημιουργεῖ ἀνθρώπους-μηχανὲς ἀπαλλαγμένους ἀπὸ συνείδηση καὶ ἀπὸ κριτικὸ πνεῦμα. Ἡ σκέψη τῶν σπουδαστῶν, βλέπετε, ἀντὶ νὰ διανθίζεται μέσω τῆς γνώσης, ἡ ὁποία προσφέρεται, περιορίζεται μέσα ἀπὸ τὰ καλοῦπια πὺν θέτουν οἱ κάθε εἴδους συνεχεῖς ἐξετάσεις. Ἐξετάσεις πὺν δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθούμε, μὰς μὺν στὴν σκληρὴ δουλειὰ καὶ στὸ ἐντατικὸ διάβασμα, χωρίς, ὁμῶς, νὰ μὰς προσφέρουν πραγματικὰ κάτι, καθὼς μὰς μαθαίνουν νὰ δίνουμε ρομποτικὲς ἐτοιμες ἀπαντήσεις καὶ ὅχι νὰ θέτουμε τὰ δικά μὰς ἐρωτήματα, νὰ χτίζουμε τὴν δικὴ μὰς προσωπικότητα... Μὰ δὲν εἶναι παράλογο; **Ἡ ἔλλει-**

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος

ψη προσωπικότητας καὶ ἡ ἀπόλυτη ἐξειδίκευση εἶναι οἱ ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας πὺν θέλει τὸ κεφάλαιο νὰ κυβερνά καὶ ὅχι οἱ ἀνθρώποι... Ἐτσι καὶ ἡ ἐκπαίδευση προσπαθεῖ νὰ ἀνταπεξέλθει σ' αὐτὲς τὶς ἀπαιτήσεις καὶ «παράγει» ἀνθρώπους μερικῶς καλλιεργημένους με τόσες γνώσεις ὅσες χρειάζονται στὴν παραγωγή καὶ στὸ νὰ ἀποκτήσουν οἱ ἴδιοι ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα υλικά αγαθά...

Καὶ ποῖα ἡ δικὴ μὰς στάση μπροστά σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση; Ἀποποιούμεστε κάθε ευθύνη... Γρήγορα τὰ ρίχνουμε στὸ «σύστημα» καὶ ἐξακολουθοῦμε νὰ παίζουμε τὸν ρόλο μὰς ὡς ὑπάκουα «πιονάκια»! ... Κάποιες φορές, ἴσως συλλογιζόμαστε, τι θὰ καταφέρουμε; Εἶναι ἀραγε αὐτὴ ἡ γνώση σωστή; Πού νὰ χάθηκε, ὁμῶς, ἡ οὐσία τῆς παιδείας; Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἐρχονται νὰ ἀπαντήσουν οἱ Τρεῖς Φωστῆρες. Γι' αὐτοὺς Παιδεῖα δὲν σημαίνει... κατὰκτηση γνώσεων, ἀλλὰ καλλιέργεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, γι' αὐτὸ ὡς κύριος σκοπὸς τῆς Παιδείας προσδιορίζεται ἡ ἀγωγή τῶν νέων, ἡ ἐπιμέλεια τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Ἡ Παιδεῖα γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, τὸν Γρηγόριο τὸ Θεολόγο καὶ τὸν Μέγα Βασίλειο **πρέπει νὰ ἀποτελεῖ δρόμο ἀπελευθέρωσης προσωπικῆς καὶ κοινωνικῆς, ὅχι διαδραστικῆς ἐξαναγκασμοῦ καὶ ἀνελευθερίας. Ἡ παιδεῖα δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπει οὔτε στὴν παραγωγικότητα, οὔτε στὶς ὁποιες ἀνάγκες τοῦ κράτους. Ὀφείλει νὰ ὁδηγεῖ τοὺς νέους στὴν ἀνακάλυψη τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, στὴν κατὰκτηση τῆς ἐλευθερίας, στὰ μονοπάτια τῆς ἀνα-**

ζήτησης της αλήθειας, στη μύση τους στην παράδοση του τόπου τους και στον πολιτισμό, στη μεταμόρφωσή τους. Με απλά λόγια οι Τρεις Ιεράρχες υποστηρίζουν πως η Παιδεία πρέπει να είναι στην υπηρεσία του ανθρώπου και όχι του συστήματος, όπως δυστυχώς έχει καταντήσει στις μέρες μας. Σήμερα σε ολόκληρο τον κόσμο η Παιδεία είναι κατευθυνόμενη, γι' αυτό και αποτυχημένη. Οι νέοι-ες κατευθύνονται σύμφωνα με τις ανάγκες του συστήματος κάθε χώρας. Το ζητούμενο, δυστυχώς, στις μέρες μας δεν είναι να φτιάξουμε ελεύθερους ανθρώπους, με συγκροτημένη προσωπικότητα, υπεύθυνους, έτοιμους να σταθούν κριτικά σε ό,τι αλλοιώνει την ομορφιά της ζωής, αλλά εξαρτήματα για να λειτουργήσει καλά η μηχανή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. («Είμαι εξάρτημα εγώ της μηχανής σας και ο γιος μου ανταλλακτικό»). Οι περισσότεροι νέοι αναγκάζονται να ακολουθήσουν συγκεκριμένη επαγγελματική οδό για να ενταχθούν εκεί που το απαιτούν οι ανάγκες του συστήματος με απώτερο σκοπό να βοηθήσουν στην ανάκαμψη των «δεικτών της παραγωγικότητας».

Λογικό, λοιπόν, που ο σημερινός πνιγμένος μαθητής-φοιτητής δεν θα δώσει σημασία στην γιορτή των Τριών Ιεραρχών, καθώς δεν του προσφέρει τίποτα σε σχέση με τις εξετάσεις που τυχόν τον απασχολούν, και καθώς η παιδεία που του προσφέρεται απέχει από τις αξίες που πρεσβεύει η εν λόγω γιορτή. Διότι, όντως, δεν θα μπορούσαμε ποτέ να συγκρίνουμε την ανιδιοτελή προσφορά των Τριών

Ιεραρχών στην εκπαίδευση και την αγάπη τους για την αληθινή γνώση με την επικρατούσα νοοτροπία στο σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα... Σ' ένα σύστημα, ταγμένο στον ορθολογισμό, που βέβαια δεν μπορεί να έχει για πρότυπά του αγίους που προσέφεραν όλα τα υπάρχοντα τους στους φτωχούς, που αφιέρωσαν την ζωή τους στο να διακονούν τους άλλους, που ενώ είχαν την δυνατότητα και τις γνώσεις να «κατακτήσουν τον κόσμο», **αρνήθηκαν τα πάντα για να έρθουν πιο κοντά στο Χριστό, προτίμησαν το πνευματικό από το υλικό...**

Έχοντας ως πρότυπο αυτή την στάση ζωής, παραδειγματιζόμαστε και αναθεωρούμε τον ατομικισμό μας και στρεφόμαστε προς τον πλησίον όπου και να βρίσκεται γεωγραφικά. Ο Μ. Βασίλειος δε δίσταζε ακόμη και λεπρούς να ασπαστεί, ενώ πολλές φορές η σύγχρονη κοινωνία θέτει στο περιθώριο όχι μόνο αυτούς που πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα, αλλά και αυτούς που έχουν διαφορετική άποψη και γνώμη! Οι Τρεις Ιεράρχες έβλεπαν τον άνθρωπο ως κέντρο της δημιουργίας. Τον θεωρούσαν πρόσωπο και όχι μάζα. **Η παιδεία**

είναι η ανύψωση του προσώπου, του κάθε ατόμου στο επίπεδο του προσώπου. Παιδεία, όμως, δίχως αξίες δεν υπάρχει. Ασυμβίβαστοι με την πνευματική μιζέρια και την ψυχική διαφθορά της εποχής τους, συγκρούονται με την εξουσία, τους ισχυρούς της γης, τα κατεστημένα, βάζουν την λεπίδα του μαχαιριού στα κακώς κείμενα, αγνοώντας τις διώξεις, τους κατατρεγμούς, το φθόνο και το μίσος που συναντούν.

Οι Τρεις Πατέρες δεν ήταν θεωρητικοί καθηγητές των λόγων. Αντίθετα, ότι έλεγαν το έκαναν πράξη, δίνοντας οι ίδιοι το ζωντανό παράδειγμα. Γνώριζαν πως **«όταν παίρνεις γεμίζουν τα χέρια, αλλά όταν δίνεις γεμίζει η καρδιά»** και πως **«η μεγαλύτερη χαρά είναι η χαρά που νοιώθουμε, όταν χαρά χαρίζουμε»**. Αξίες και ιδανικά που έχουν λησμονηθεί από την σημερινή κοινωνία ή καλύτερα από την σημερινή νεολαία, καθώς πλέον η μόνη τροφοδοσία του πνεύματός μας γίνεται από τα «χαζοπεριεχόμενα» των τηλεοράσεων, περιοδικών και υπολογιστών. Δεδομένου, όμως, ότι βρισκόμαστε σε οικονομική κρίση και η κοινωνία μας πάσχει, είναι επιτακτική ανάγκη να σκεφτούμε τι φταίει... Μήπως τελικά ο άκρατος ορθολογισμός και ατομοκεντρισμός οδηγεί σε αδιέξοδο; Μήπως χρειαζόμαστε πίστη, σταθερές αξίες, ιδανικά, ρίζες βαθιές για να στηριχθούμε και να καλύτερευσουμε; Μήπως πρέπει να σκεφτούμε λίγο και τους άλλους πέρα απ' τον εαυτό μας; Μήπως πρέπει να μιμηθούμε λίγο τους Τρεις Ιεράρχες;

Στο χέρι μας είναι...
Χρόνια μας πολλά!

«Η καλή φιλία είναι θησαυρός. Οι στεναχώριες της ζωής γίνονται πιο βαριές αν δεν υπάρχει κάποιος φίλος να τις μοιραστείς»

Ιωάννης ο Χρυσόστομος

Επιμέλεια:
Χατζηχριστοδούλου Ιωάννα
φοιτ. Ιατρικής
Παπαδημητρίου Μαρία
φοιτ. Φιλολογίας

«Ελάτε να γίνουμε όλοι ληστές!»

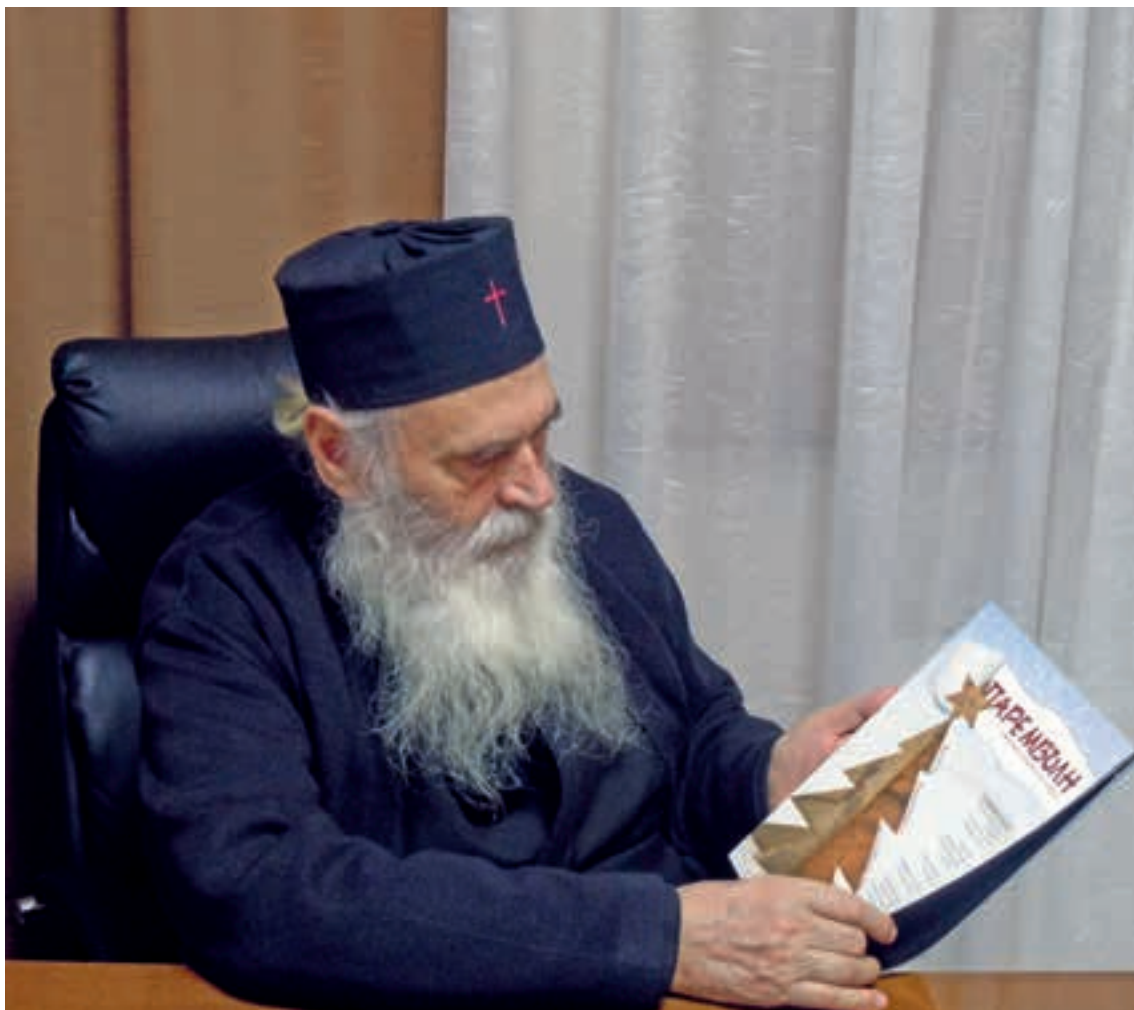
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ με τον π. ΓΕΡΒΑΣΙΟ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟ,
από τη Διακονία Αποφυλακίσεως Απόρων Κρατουμένων

«Π: Πείτε μας δυο λόγια για το ξεκίνημα του έργου σας. Ποια ήταν η αφορμή για να ασχοληθείτε με τον χώρο των φυλακών;

π. Γ. Ρ.: Έχουμε ξεκινήσει από το

1978, τριάντα τρία χρόνια ακριβώς. Έχουμε αποφυλακίσει 14.000 ανθρώπους. Για εμάς που έχουμε την ευλογία του Θεού να πιστεύουμε και να ζούμε, το κατά δύναμιν, αυτό που πιστεύουμε, ο λό-

γος του Κυρίου «έν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἦλθετε πρὸς με» (Ματθ. 25,36) ήταν το κίνητρο, για να αρχίσουμε την πορεία και προς τον χώρο των φυλακών. Στο κατά Ματθαῖον Ευαγγέλιο λέει: «ἐφ' ὅσον ἐποίησα-

τε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ.25,40). Ἄρα, ὅτι κάνουμε στον κρατούμενο το κάνουμε στον ἴδιο το Χριστό. Ο Χριστός εἶναι παρὼν πλάι μας, ἐν ἑτέρα μορφῇ στο πρόσωπο του κάθε συνανθρώπου μας. Γι' αὐτό και ἕνας Αββάς ἔλεγε: «Εἶδες τον πλησίον σου; Εἶδες τον Θεό σου». Αὐτό μας βοηθά να καταλάβουμε και το βάθος της αγάπης που ζητά ο Θεός ἀπό μας με την δεύτερη ἐντολή: «Αγαπήσεις τον πλησίον σου, ὡς εαυτόν». **Εἶναι δύσκολο να πείσεις τον κόσμο να σε ακολουθήσει σε μια φυλακή, γιατί η φυλακή εἶναι ἕνας χώρος ἀπαξιωμένος.**

Στην πρώτη ἐξόρμηση που κάναμε ἀπό τις Σέρρες στις 5 Μαρτίου του 1987 στην ἀγροτική φυλακή Κασσάνδρας, την προετοιμασία την ἔκαναν κάποιοι συνεργάτες μου, ἐγὼ δεν ἀναμείχθηκα σ' αὐτό, κράτησα το πνευματικό μέρος. **Εἶναι πολύ δύσκολο το να μιλήσεις στις φυλακές. Μία λέξη να σου φύγει ἀδόκιμη, ἀστοχη, πάει, χάθηκε το παν, ἀπέτυχε η ἐξόρμηση. Εἶναι πολύ λεπτό το θέμα. Δεν ξύνουμε πληγές, θεραπεύουμε πληγές. Εγὼ σιγά-σιγά με τα χρόνια μπήκα στο πνεῦμα.** Νόμιζα ὅτι θα ἔρθουν το πολύ μισό λεωφορεῖο Σερραῖοι, ἄντε ἕνα. Ὅταν πήγα το πρωί στην κεντρική πλατεία των Σερρῶν ἀντὶ για ἕνα, βρήκα δεκαπέντε λεωφορεῖα γεμάτα. Εντυπωσιάστηκα και συγκινήθηκα πολύ. Δεν ἤξερα αν ο κόσμος ἀντέχει να συνε-

χίσουμε, ἀλλὰ ο κόσμος πολύ ἐνθουσιάστηκε και με παρακαλοῦσε να πάμε και του χρόνου. Σιγά-σιγά φτάσαμε τα δέκα χρόνια στη φυλακή της Κασσάνδρας. Σε δέκα χρόνια τα δεκαπέντε λεωφορεῖα, ἐγίναν ογδόντα.

«Π»: Με ποια ἀφορμὴ αποφασίσατε να κινηθεῖτε και στο ἐξωτερικό, στην Ἑνῶπῃ και στις ἄλλες ηπείρους;

π. Γ. Ρ.: Αφοῦ πήγαμε σε ὅλες τις φυλακές της Ἑλλάδος, κάναμε ἕνα ἄλμα στην Κύπρο, το 1990. Πήγαμε στις Γενικές φυλακές της Λευκωσίας, ἦταν Τρίτη μέρα του Πάσχα. Εκείνη την μέρα πληρώσαμε 750.000 δρχ.(τότε εἶχαν ἀξία οἱ δραχμές) και βγάλαμε τρεῖς κρατούμενους που πήγαν στα σπίτια τους, αὐθημερόν. Απὸ την Κύπρο πήγαμε Αἴγυπτο, Ἀλβανία, Βουλγαρία, Γαλλία, ὅπου πήγαμε και φέτος, Η.Π.Α., Μαδαγασκάρη, Ουκρανία, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία και τώρα ετοιμαζόμαστε για τη Μελβούρνη στην Αυστραλία. Μιλάμε σε ὅλους τους κρατούμενους και τους Ἕλληνες τους βλέπουμε, φυσικά, χωριστά. Ἔχουμε προσκλήσεις για Ολλανδία, Ἰταλία, Τουρκία και βλέπουμε...

«Π»: Ποια βοήθεια παρέχετε στους φυλακισμένους και στις οἰκογένειές τους; Παρέχετε στήριξη στους κρατούμενους και μετὰ την ἀποφυλάκισή τους;

π. Γ. Ρ.: Δίνουμε δέματα, πέντε-

ἑξὶ κιλά το καθένα, με πάρα πολλά βασικά εἶδη, ὅπως ἐσώρουχα, ρούχα, μπουφάν, παπούτσια, τηλεκάρτες, εἶδη καθαριότητας, πετσέτες, σαποῦνια, οτιδήποτε μπορεῖ να χρειαστεῖ ἕνας κρατούμενος. Ὅχι ἕνα μικρὸ πακετάκι ὅπως πάει ἕνας ἀπλὸς ἐπισκέπτης τα Χριστούγεννα. Γίνεται μεγάλη δουλειά. Πήγαμε στις φυλακές του Κορυδαλλοῦ, ετοιμάσαμε χίλια ἐκατὸ δέματα με κόστος 55.000 ευρώ. Η ἀνάγκη κάνει τους συγγενεῖς των κρατουμένων να μας ψάχνουν και να μας βρίσκουν. Εμεῖς ἐπικοινωνοῦμε με τις οἰκογένειες των κρατουμένων, που εἶναι ἀπορες φυσικά, πηγαίνουμε, τους γνωρίζουμε και υπάρχουν πολλές οἰκογένειες που τις ἀναλαμβάνουμε ἐξ ὁλοκλήρου. Ἐπίσης, ἐπιδοτοῦμε τα παιδιά των κρατουμένων, που ἐκτίουν την ποινὴ τους σε οποιαδήποτε χώρα του ἐξωτερικοῦ, με 300 ευρώ μέχρι το πέρας των σπουδῶν τους. Ἀλλὰ πάντα ἐξαρτάται ἀπὸ την οἰκονομικὴ δυνατότητα που ἔχουμε, που ἀνεβαίνει και κατεβαίνει ἀνάλογα με τις συνδρομές. Οἱ δικοὶ μας χορηγοὶ εἶναι ο λαός. Τώρα με την κρίση ἔπεσαν οἱ συνδρομές. Ἀν ἀκούσει, ὁμως, ο κόσμος ἐναισθητοποιεῖται. Ἀκόμη, παρέχουμε στήριξη υλικὴ ἀλλὰ και νηθική και στους ἀποφυλακισμένους. Ἔρχονται ἐδὼ και τους δίνουμε και ψωμί και τροφή για να μαγειρέψουν στα σπίτια τους.

«Π»: Ποιες εἶναι οἱ ἀντιδράσεις των κρατουμένων, ὅταν τους ἐπισκέπτεστε;

Ενδιαφέρονται να ακούσουν τον λόγο του Θεού;

π. Γ. Ρ.: Δεν υπάρχει κρατούμενος που δεν θέλησε να έρθει. Αλλά και γενικά, ο κόσμος διψάει να ακούσει τον λόγο του Θεού. Για παράδειγμα στα Τρίκαλα, στο τέλος ήρθαν όλοι, ουρά. Μου μίλησαν για τα προβλήματά τους, για την οικογένεια, τα παιδιά. Κρατώ τα στοιχεία και ανταποκρίνομαι αναλόγως. Στην Τρίπολη όλοι οι κρατούμενοι μού είπαν: «Τίποτα δεν θέλουμε για εμάς, ένα εκκλησάκι να κάνουμε και εμείς το σταυρό μας σαν Χριστιανοί, ν' ανάψουμε ένα κερί!». Δε μου ζήτησαν κάτι για τον εαυτό τους, μου ζήτησαν μια εκκλησία!

Ένας άλλος κρατούμενος μας είπε: «Εγώ δεν έχω ούτε μάνα, ούτε πατέρα, ούτε αδελφό ή αδελφή. Μπορείτε να μου γράψετε ένα γράμμα κάθε μήνα, έτσι να λέω στον εαυτό μου ότι έχω κι εγώ κάποιον και με σκέφτεται και μου γράφει;». Αυτός ο άνθρωπος δε γνώρισε μάνα και πατέρα, έψαξε να βρει και δε μπόρεσε, τώρα, αποφυλακίστηκε και τον έχουμε υπό την προστασία μας.

«Π»: Με ποιο κριτήριο επιλέγετε ποιους θα αποφυλακίσετε;

π. Γ. Ρ.: Το κριτήριο αφορά την κοινωνική υπηρεσία της φυλακής. **Η κοινωνική υπηρεσία, με βάση το ιστορικό και την επικοινωνία που έχει με τον κρατούμενο, αποφασίζει ότι ήρθε η ώρα να βγει από τη φυλακή, εφόσον βρεθούν τα χρήματα. Αυτά τα χρήματα δίνουν εμείς.** Τα χρήματα που θα μπορούσαν να δώσουν οι ίδιοι οι κρατούμενοι για να εξαγοράσουν την ποινή τους, εφόσον είναι εξαγοράσιμη. **Η αποφυλάκιση δεν γίνεται με δικά μας κριτήρια, γιατί δεν γνωρίζουμε τον κρατούμενο.** Γίνεται με τα κριτήρια της

κοινωνικής υπηρεσίας και εφόσον το επιτρέπει η νομοθεσία. Οι ποιές είναι της δικαιοσύνης. Εμείς έχουμε το ανθρωπιστικό κομμάτι, τον άνθρωπο. Ο Χριστός αγάπησε τον αμαρτωλό, αλλά δεν αγάπησε την αμαρτία. Άλλο ο Ζακχαίος, άλλο οι αδικίες του, άλλο η Σαμαρείτισσα, η γυναίκα, ως άνθρωπος, άλλο η μοιχεία.

«Π»: Ποιοι σας έχουν στηρίξει στην προσπάθειά σας;

π. Γ. Ρ.: Μας στηρίζουν άνθρωποι απλοί. Έχουμε δύο λογαριασμούς καταθέσεων, ανοίγουμε το βιβλιόριο και διαβάζουμε: δύο ευρώ, τρία, πέντε, δέκα, πενήντα, εκατό, διακόσια, πεντακόσια λίγιοι, λιγότεροι, χίλια. Έχει ευαισθητοποιηθεί αυτός ο λαός και βοηθάει. Άλλος λιγότερο, άλλος περισσότερο. Αλλά είναι ο απλός ο λαός, η μεσαία τάξη ανθρώπων. Οι πλούσιοι δεν βοηθάνε, γι' αυτό και δε θα βοηθηθούν από το Θεό.

Ελέησες; Θα ελεηθείς. Ωραία τα «Κύριε ελέησον» που λέμε, αλλά δε θα μας ελεήσει ο Θεός, αν δεν ελεήσουμε τον Θεό στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού.

«Π»: Σωφρονιστικό σύστημα. Τιμωρεί απλά ή σωφρονίζει; Δίνει τη δυνατότητα στον φυλακισμένο να μετανοήσει ή τον καταδικάζει και τον επαναφέρει στην κοινωνία ίδιο και χειρότερα πληγωμένο απ' όταν φυλακίστηκε;

π. Γ. Ρ.: Τιμωρεί. Για να σωφρονίζει πρέπει να έχουμε επιλεγμένο προσωπικό που να μιλάει με αγάπη, με στοργή, αυτό θέλει ο κρατούμενος. Οι φυλακές θα είχαν άλλα αποτελέσματα αν σε κάθε φυλακή υπήρχε οργανική θέση για έναν ιερέα, κατάλληλο ιερέα φυσικά, που να βλέπει καθημερινά τον κάθε κρατούμενο. Να πηγαίνει ο κρατούμενος να «ξεκουράζεται» λιγάκι, κάτι να ακούει. **Ο πόνος μοιρασμένος είναι μισός πόνος και**

Ελέησες; Θα ελεηθείς.
Ωραία τα «Κύριε ελέησον» που λέμε, αλλά δε θα μας ελεήσει ο Θεός, αν δεν ελεήσουμε τον Θεό στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού.

η χαρά μοιρασμένη είναι διπλή χαρά! Δεν έχουν έναν άνθρωπο να τους μιλάει για τον Θεό. Οι άνθρωποι, όσο αδιάφοροι και αν είναι, άμα καθίσεις και μιλήσεις, σιγά-σιγά η αγουρίδα γίνεται μέλι, σε αναζητούν και δε θέλουν να φύγουν. **Λέει ο λόγος του Θεού μέσα από τον φυλακισμένο.**

Στη Βουλγαρία πήγαμε μέσα στα κελιά των θανατοποινιτών. Τέσσερις τοίχοι, είχαν μέσα ένα μάτι για να μαγειρεύουν, ένα παραθυράκι και τίποτε άλλο. Μπήκαμε μέσα, τους είπα λίγα λόγια, τους αγκάλιασα, βγάλαμε φωτογραφίες κτλ, αμέσως άλλαξε η όψη τους! **Ή τρελός είναι ή άνθρωπος του Θεού. Φυσικά στοχεύουμε μαζί με την αποφυλάκιση από τη φυλακή να αποφυλακιστούν και από τα τείχη των παθών.**

«Π»: Επισκεφτήκατε τον Κώστα Πάσσαρη στη Ρουμανία. Ήταν δική του η επιθυμία να σας συναντήσει; Πώς τον προσεγγίσατε;

π. Γ. Ρ.: Είχαμε πάει στις φυλακές τις Ρουμανίας εβδομήντα πέντε Θεσσαλονικείς από εδώ, πάντα με ακολουθούν πάρα πολλοί, πήγαμε σε δυο τρεις φυλακές. Μία Ρουμάνια δημοσιογράφος, είχε σχέση μαζί του και έμαθε αυτός ότι βρίσκομαι στη Ρουμανία.

Πήραμε το αεροπλάνο, αφήσαμε τους εβδομήντα πέντε και πήραμε τα βουνά στα Καρπάθια όρη, στην Τρανσυλβανία, στα βορειοδυτικά της Ρουμανίας, κι από εκεί στη φυλακή. Μιάμιση ώρα εξομολογήθηκε το παιδί. Επειδή θεωρείται κακοποιός μεγάλος, έξω από το γραφείο όπου μιλούσαμε, ήταν γραφείο με τζαμαρία και μας παρακολουθούσαν, ήταν τέσσερις μασκοφόροι με τα αυτόματα παρατεταμένα. Ο υπεύθυνος διευθυντής φοβόταν μήπως με πνίξει. Είναι το «θεριό των Βαλκανίων», έτσι γράφουν οι Ρουμάνοι δημοσιογράφοι στις εφημερίδες.

Σήμερα, κάνει προσευχή κάθε

μέρα, διαβάζει πολύ, νηστεύει πολύ και με παίρνει τακτικά τηλέφωνο και εξομολογείται τους λογισμούς του. **Άνθρωπος είναι και αυτός. Λέει: «πρώτη φορά γνώρισα τι θα πει αγάπη».** Του έδωσα μια εικόνα της Παναγίας και μου λέει: «Πάτερ, ευλαβούμαι την Παναγία, δώστε μου να την ασπαστώ άλλα δεν θα την πάρω, να μη μου θυμίζει τη μητέρα μου». Δε γνώρισε στοργή ούτε μάνας, ούτε πατέρα. Κι αυτά τα παιδιά είναι προβληματικά και ξεσπούν όπου τύχει. **Θύματα, θύματα, αστοργίας των γονιών, των συγγενών κι έχουμε και εμείς ευθύνη.** Δεν παραπονιέται, δίκαια μένει στη φυλακή, με υπομονή, κάνει κουράγιο. Και το όραμά του είναι, όταν ξεμπλέξει από τις φυλακές, η έρμημος του Αγίου Όρους, σε μία συνοδεία, χωρίς να ξέρει κανείς το όνομά του. Εκεί αν πάει, το όνομά του θα αλλάξει και το επίθετο δεν υπάρχει. Λέει: «Ο δρόμος της επιστροφής για μένα είναι πια μονόδρομος»

«Π»: Είναι ο κόσμος σε θέση να καταλάβει την ειλικρινή μετάνοια αυτών των ανθρώπων;

π. Γ. Ρ.: Ο Χριστός, σταυρώθηκε με τα χέρια ανοιχτά για να αγκαλιάσει όλο τον Κόσμο. Ο πρώτος που μπήκε στον παράδεισο δεν ήταν ούτε δεσπότης, ούτε αρχιμανδρίτης, ούτε ιερέας, ούτε καλόγερος. Ένας ληστής ήταν. Αυτό τι σημαίνει; Ότι γι' αυτόν ήρθε ο Χριστός και το είπε: «οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν». Ο ληστής είναι ο πρώτος και έχει την επικύρωση του Χριστού για την σωτηρία του. Δεν τον ανακήρυξε άγιος η εκκλησία μας, τον ανακήρυξε άγιος ο ίδιος ο Χριστός. **Ο πρώτος ένοικος του παραδείσου είναι ένας παλιάνθρωπος, ένας φονιάς, ένας εγκληματίας. Και ξέρετε τι λέω στους φυλακισμένους; «Ελάτε να γίνουμε όλοι ληστές! Κι εγώ και εσείς να ληστεύουμε**

Πήραμε τα βουνά στα Καρπάθια όρη, στην Τρανσυλβανία, στα βορειοδυτικά της Ρουμανίας, κι από εκεί στη φυλακή. Μιάμιση ώρα εξομολογήθηκε το παιδί. Επειδή θεωρείται κακοποιός μεγάλος, έξω από το γραφείο όπου μιλούσαμε, ήταν γραφείο με τζαμαρία και μας παρακολουθούσαν, ήταν τέσσερις μασκοφόροι με τα αυτόματα παρατεταμένα. Ο υπεύθυνος διευθυντής φοβόταν μήπως με πνίξει. Είναι το «θεριό των Βαλκανίων», έτσι γράφουν οι Ρουμάνοι δημοσιογράφοι στις εφημερίδες.

τον παράδεισο, όχι με σπαθιά και με μαχαίρια, αλλά με την μετάνοιά μας την πραγματική και ειλικρινή». Εγώ τους λέω πάντα: «για σας δεν στενοχωριέμαι, εσείς θα σωθείτε, το θέμα είναι εμείς αν θα σωθούμε».

«Π»: Όταν οι άνθρωποι είναι στη φυλακή και βρίσκονται αντιμέτωποι με τον εαυτό τους και τις πράξεις τους, αναζητούν το Θεό;

π. Γ. Ρ.: Υπάρχουν αυτοί που αναζητούν τον Θεό και τον βρίσκουν. Στην Αμερική που πήγαμε βρήκαμε έναν ομογενή που ήταν κάπως περασμένης ηλικίας και τον ρώτησα: «Διονύση πόσων χρονών είσαι;», μου λέει: «Δεκαεφτά χρονών. Τα άλλα τα χρόνια της αμαρτίας δεν τα λογαριάζω, τα χρόνια αφότου γνώρισα τον Χριστό είναι δεκαεφτά, αυτό λέω και θα το λέω πάντα! Μέσα στη φυλακή βρήκα τον Θεό». Υπάρχουν πολλοί που βρίσκουν στη φυλακή τον Θεό και αλλάζουν ριζικά, έχουμε πάρα, πάρα, πολλά παραδείγματα.

«Π»: Πάτερ εμείς, οι εκτός φυλα-

κής, πολλές φορές αδιαφορούμε για το πόσο κοντά είναι η ζωή μας στο Θεό, τοποθετώντας τη μετάνοια στο μέλλον...

π. Γ. Ρ.: Σίγουρα! Σίγουρα! Στα γεράματα (γέλια). Ακούστε παιδιά, μια καλή ψυχή, ευλαβής, η οποία αγαπούσε πολύ τον Κύριο, νοσταλγούσε την παρουσία Του στον ουρανό τόσο πολύ που ήθελε να την καλέσει ο Θεός κοντά Του, το γρηγορότερο. Τόσο πολύ Τον αγαπούσε και κάθε βράδυ έλεγε: «ίσως απόψε Κύριε να με καλέσεις κοντά σου» και κάθε πρωί έλεγε: «ίσως σήμερα Κύριε». «Συντροφιά με τον Χριστό λαχτάρησα να ζήσω», όπως έλεγε ο ποιητής Γ. Βερίτης. Μέσα στην κοινωνία θα βρεις και τον πιο διεφθαρμένο και τον πιο αγγελικό άνθρωπο.

«Π»: Πατέρα Γερβάσιε, προταθήκατε για το Νόμπελ Φιλανθρωπίας. Σας έχει βοηθήσει στην προσπάθεια σας η αναγνώριση του έργου σας;

π. Γ. Ρ.: Η ουσία είναι αυτή, ότι αναγνωρίζεται το έργο μας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Χιλιάδες Έλληνες μας βοηθούν αλλά και

στη Ρωσία, στη Μόσχα, σε διεθνή συνέδρια που πάω, έχουν πει το εξής: «Η εργασία, την οποία κάνει η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος στον χώρο των φυλακών, είναι πρωτόγνωρη και δεν την έχει καμία άλλη Εκκλησία στον κόσμο». Εφόσον είμαι κληρικός, προβάλλεται η Εκκλησία, δεν προβάλλομαι εγώ, δοξάζεται ο Κύριος!

«Π»: Πατέρα Γερβάσιε σας ευχαριστούμε πολύ!

Επιμέλεια:

Βασιλική Κονιτοπούλου
φοιτ. Παιδαγωγικού τμ. Θεσ/νίκης
Ιωάννης Κοντζές
Πτυχ. Σχολής Δημοσιογραφίας
Πορφυρία Σχωρτσανίτη
φοιτ. Αγγλικής Φιλολογίας Αθήνας

Αν κάποιος επιθυμεί να συνδράμει στην αποφυλάκιση απόρων κρατούμενων μπορεί να καταθέσει τη συνδρομή του στους λογαριασμούς:

1. Εθνική Τράπεζα:
217 / 296145 - 82
2. Αγροτική Τράπεζα:
2323 / 07301012644 - 08

Ο πρώτος που μπήκε στον παράδεισο δεν ήταν ούτε δεσπότης, ούτε αρχιμανδρίτης, ούτε ιερέας, ούτε καλόγερος. Ένας ληστής ήταν. Δεν τον ανακήρυξε άγιο η εκκλησία μας, τον ανακήρυξε άγιο ο ίδιος ο Χριστός.

Το κρασί του '21 μεθά τους ξένους ποιητές

«Πρέπει τάχα να κλαίμε μεγαλεία χαμένα,
και ντροπή να μας βάφει αντίς αίμα, σαν πρώτα;
Βγάλε, ω γης δοξασμένη, απ' τα σπλάχνα σου ένα
ιερό απομεινάρι των παιδιών του Ευρώτα!
Απ' εκείους τους Τρακόσους τρεις αν έρθουνε φτάνουν
άλλη μια Θερμοπύλα στα βουνά σου να κάνουν.

Απ' τους άπιστους Φράγκους λευτεριά μη ζητάτε!
Εκεί ζουν ηγεμόνες που πουλούν και αγοράζουν.
Με δικό σας τουφέκι και σπαθί πολεμάτε!
Αυτού θάβρετ' ελπίδα, κι ό,τι θέλει ας τάζουν.
Ζυγός Τούρκου με Φράγκου πονηριά σαν ταιριάζουν
Την ασπίδα, όσο νάναι δυνατή, θα τη σπάσουν.»

Λόρδος Βύρων, «Τα νησιά της Ελλάδος»

«Στην Ελλάδα! Στην Ελλάδα! Γειά σας όλοι! Πρέπει να φύ-
γουμε!
Πρέπει, ύστερα από τόσο αίμα που έχυσε ο μαρτυρικός
αυτός λαός,
Να τρέξει τώρα το τιποτένιο αίμα των δημίων!
Στην Ελλάδα, ω φίλοι μου! Εκδίκηση! Λευτεριά!»

Βίκτωρ Ουγκώ, «Ενθουσιασμός»

Εμπρός! Στιπλώσου, Ελλάδα επαναστάτισσα,
βάστα γερά στο χέρι τ' άρματά σου!
Μάταια δεν ξεσπκώθηκε ο Όλυμπος,
η Πίνδο, οι Θερμοπύλες - δόξασμά σου.

Απ' τα βαθιά τους σπλάχνα ξεπετάχτηκεν
η λευτεριά σου ολόφωτη, γενναία
κι απ' τον τάφο του Σοφοκλή, απ' τα μάρμαρα
της Αθήνας, πάντα ιερά και νέα.

Θεών κι ηρώων πατρίδα, σπάζεις άξαφνα
το ζυγό σου και την ενάντια Μοίρα
με τον ηχώ, που βγάνει του Τυρταίου σου,
του Μπάϊρον και του Ρήγα η άξια λύρα.

Αλεξάντρ Πούσκιν, «Εγέρθητι, ω Ελλάς, εγέρθητι»

«Χωρίς τη λευτεριά, τι θα ήσουν συ, Ελλάδα;
Χωρίς εσένα, Ελλάδα, τι θα ήταν ο κόσμος;
Ελάτε, σεις λαοί απ' όλες τις χώρες
Δείτε τα στήθια,
που σας θήλασαν με το καθαρό γάλα της σοφίας!
Πρέπει να τα κατασπαράξουν οι βάρβαροι; (...)
Ελάτε, σεις λαοί όλων των χωρών,
Ελάτε και βοηθήστε να την κάνετε λεύτερη,
Αυτή που σας έχει κάνει όλους λεύτερους!
Χωρίς τη λευτεριά, τι θα ήσουν συ, Ελλάδα,
Χωρίς εσένα, Ελλάδα, τι θα ήταν ο κόσμος;».

Βίλχελμ Μύλερ, «Η Ελλάδα και ο κόσμος»

Προσκυνηματικές Εκδρομές **2011**

Χριστιανικής
Φοιτητικής Ένωσης

24-27 Μαρτίου 2011 για τις φοιτήτριες...

ΧΑΝΙΑ- ΡΕΘΥΜΝΟ- ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

25-30 Απριλίου 2011 για τους φοιτητές...

ΣΜΥΡΝΗ- ΕΦΕΣΟΣ- ΑΪΒΑΛΙ- ΠΕΡΓΑΜΟΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Χ.Φ.Ε.
Πληροφορίες-επικοινωνία: xfe@xfe.gr

Κώστας Περρίκος πνεύμα Ήθους και αντίστασης

«Τ' αληθινό μπόι του ανθρώπου μετρείται πάντα με το μέτρο της λευτεριάς»

Γ. Ρίτσος, Αποχαιρετισμός

Δεκέμβρης 2008. Πρωινό Κυριακής. Περπατώ στο κέντρο της Αθήνας που μοιάζει με πεδίο μάχης... Ερμού, Σταδίου, Πανεπιστημίου, παντού αποκαΐδια, τζαμαρίες σπασμένες, λεπλατημένα καταστήματα και μια αποπνικτική μυρωδιά καμένου πλαστικού και χημικών. Ανηφορίζω στην Πατησίων, εδώ ακόμη κάποιες φωτιές σιγοκαίνε. Και τότε για πρώτη φορά, εκεί στη γωνία Γλάδστωνος και Πατησίων, βλέπω κάτι που με αναγκάζει να σταματήσω.

Μέχρι εκείνη την ώρα ήμουν προΐδεασμένος για όσα θα αντίκριζα. Οι τηλεοράσεις και οι περιγραφές συμφοιτητών είχαν ήδη αναδείξει και αναλύσει το κάθε τι που είχε συμβεί. Όμως αυτό που είδα, μου ήρθε κάπως ξαφνικό. Εκεί λοιπόν, Γλάδστωνος και Πατησίων είναι ριγμένη –ή μάλλον γκρεμισμένη– από τη μαρμαρίνη στήλη που

τη στήριζε, η προτομή του Κώστα Περρίκου. Ούτε αυτή γλίτωσε από τη «δίκαιη οργή και αγανάκτηση» (έτσι έλεγαν στα κανάλια οι αναλυτές...) των εφήβων-φοιτητών και λοιπών «εξεγερμένων».

«Μάλλον θα έφταιγε η στολή του αεροπόρου», λέει ο μεσήλικας τυροπιτάς από δίπλα καθώς σκουπίζει τα γυαλιά της σπασμένης τζαμαρίας. «Ίσως και το βασιλικό στέμμα στο πηλίκιο», βιάστηκα να συμπληρώσω, «αυτό ξέρετε, ενοχλεί και προκαλεί». Τότε ο συμπαθής κύριος με κοίταξε και με αγανάκτηση μουρμούρισε: «Ποιους μωρέ ενοχλεί; Τους ανίδεους ενοχλεί!». Κάτι πήγα να του πω, για τα σύμβολα και τη διαμόρφωση της μνήμης των μαζών και άλλες τέτοιες «επισημοσύνες» (εξάλλου ήταν από τα ενδιαφέροντα μαθήματα στη σχολή), όμως έκλεισα το στόμα μου και προχώρησα. Ήξερα ότι είχε δίκιο.

Η άγνοια ήταν η αιτία της αποκαθλώσης της προτομής, όπως και πολλών άλλων (συμβολικών ή μη) αποκαθλώσεων.

Κάνοντας κύκλους φτάνω, σχεδόν χωρίς να το καταλάβω, έξω από τον τόπο που για πρώτη φορά άκουσα για τον Κώστα Περρίκο, σε μια από τις ξεναγήσεις που συνήθιζε να κάνει μια καθηγήτρια της σχολής. Ήμουν τώρα έξω από τον φιλολογικό σύλλογο «Παρνασσός», απέναντι από την πλατεία Καρύτση. Θυμάμαι τότε, τριτοετής ήμουν, πόσο μεγάλη εντύπωση μου είχε κάνει η ζωή του ανθρώπου αυτού και πόσο ντροπιασμένος αισθανόμουν που δεν είχα ξανακούσει τίποτα για αυτόν...

Ο Κωνσταντίνος Περρίκος γεννήθηκε το 1905 στην Καλλιμασιά της Χίου από γονείς αγρότες, τον Δημήτρη και την Ανθή Στεφανίδη. Οι καταστάσεις που βίωσε από την νηπιακή του ακόμα ηλικία, οπωσδήποτε θα διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα του. Από δύο χρονών ακόμη τον φροντίζουν δύο καλόγριες του μοναστηριού Πλακουριώτισα Καλλιμασιάς, η Ευδοκία και η Ευφροσύνη, αδερφές του πατέρα του, εξαιτίας του χωρισμού των γονιών του. Έζησε εκεί μέχρι την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο. Κατόπιν φοίτησε στη Στρατιωτική Σχολή Αεροπορίας και, από το 1927, ήταν ιπτάμενος αεροπόρος.

Το 1935, ως αξιωματικός πια της ελληνικής αεροπορίας, δημοσίευσε ένα άρθρο, στο οποίο εξέθετε τις απόψεις του σχετικά με την ανεπάρκεια της Αεροπορίας σε τεχνικό εξοπλισμό, ερχόμενος σε σύγκρουση με την κυβέρνηση

του Κονδύλη, η οποία δεν ήθελε να παραδεχτεί ότι υπήρχε τέτοιο πρόβλημα. Αυτή του η ενέργεια και οι πολιτικές του πεποιθήσεις, σύμφωνα με τις οποίες τον κατέτασαν στο στρατόπεδο των δημοκρατικών αξιωματικών, είχαν ως αποτέλεσμα την απόταξή του από το σώμα της Αεροπορίας τον ίδιο χρόνο.

Ο πόλεμος του 1940 βρήκε λοιπόν τον Κ. Περρίκο σε ηλικία 35 ετών να του έχει απαγορευθεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του ως αξιωματικός. Το πλήγμα είναι μεγάλο, όπως φαίνεται από το αίτημα του προς το Υπουργείο Αεροπορείας, όπου ζητά να γίνουν «δεκταί αι υπηρεσίαι του υφ' οιανδήποτε ιδιότηταν». Τελικά κλήθηκε ως έφεδρος στις 23 Νοεμβρίου 1940 κι έφυγε για το μέτωπο.

Μετά την κατάρρευση του μετώπου, την άνοιξη του 1941 έχει επαφές για τη δημιουργία οργανωμένου δικτύου αντίστασης κατά των κατακτητών. **Αρχές του 1942 ο Περρίκος, μαζί με άλλους, ιδρύει την ΠΕΑΝ (Πανελλήνιος Ένωσις Αγνοησόμενων Νέων). Η δράση της και η φυσιογνωμία της είναι απόλυτα συνδεδεμένες με την Αθήνα της Κατοχής και απευθυνόταν κυρίως σε φοιτητές και νέους.** Στο στόχαστρο της ΠΕΑΝ μπήκαν οι δωσιλογικές οργανώσεις. Μία από τις κυριότερες, η ΕΣΠΟ (Εθνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση), έδρευε στη γωνία Γλάδστωνος και Πατησίων. Η ΕΣΠΟ προσπαθούσε να μετεξελιχθεί σε ελληνικό εθνικοσοσιαλιστικό κίνημα: σκόπευε να μεταφέρει εργάτες στη Γερμανία και να συγκροτήσει ελληνικά μαχητικά τμήματα για τον ναζιστικό αγώνα. Αποφασίστηκε να ανατινάξουν το κτήριο της οργάνωσης στις 20 Σεπτεμβρίου 1942. Την επιχείρηση ανέλαβε ο ουλαμός καταστροφών, με επικεφαλής τον Περρίκο. Η καταστροφή υπήρξε ολοκληρωτική. **Ήταν το τέλος των προσπαθειών για δημιουργία ενός ελληνικού ναζιστικού κινήματος, και επομένως η ενέργεια της ΠΕΑΝ προκάλεσε μείζονα πολιτικά και κοινωνικά αποτελέσματα στην Ελλάδα της Κατοχής.** Το ηθικό του χειμαζόμενου λαού τονώθηκε· οι συμμαχικοί ραδιοσταθμοί ύμνησαν την επιχείρηση, που άλλωστε αποτελούσε το

μεγαλύτερο έως τότε σαμποτάζ σε πόλη της κατεχόμενης Ευρώπης.

Μολονότι αμέσως μετά το σαμποτάζ, όλοι οι εμπλεκόμενοι διέφυγαν, σύντομα οι περισσότεροι συνελήφθησαν μετά από προδοσία, στο σπίτι που χρησιμοποιούσαν ως κρυψόφωτο στην Καλλιθέα.

Τρεις από τους πρωτεργάτες καταδικάζονται σε θάνατο: ο Κώστας Περρίκος, η Ιουλία Μπίμπα και ο Σπ. Γαλάτης. Να πως περιγράφει η Ιωάννα Τσάτσου τη δίκη στο ημερολόγιό της: «31 Δεκέμβρη 1942. Στέκομαι απέναντι στον Παρνασσό [το φιλολογικό σωματείο όπου λειτουργούσε το γερμανικό στρατοδικείο] στον τοίχο του Άη-Γιώργη. Η δίκη για την υπόθεση της ΕΣΠΟ έχει τελειώσει. Περνούν τους κατάδικους. Πολύς κόσμος είναι ακόμα απέξω. Ο Περρίκος καταδικάστηκε σε θάνατο. Στην ανάκριση ήταν υπεύθυνος και γενναίος, όπως στην πράξη. Ως το τέλος προσπάθησε να πείσει τους Γερμανούς πως μόνο αυτός το έκανε.[...] Εκεί στο πεζοδρόμιο του Παρνασσού, απολιθωμένη σαν σβησμένο άγαλμα, η γυναίκα του Περρίκου με τα μικρά της».

Ο Περρίκος τουφεκίστηκε ξημερώματα της 4ης Φεβρουαρίου 1943, στο σκοπευτήριο της Καισαριανής. Ο π. Νικόδημος Γραικός που πήγε να εξομολογήσει και να κοινωνήσει τους τέσσερις μελλοθανάτους, μεταξύ των οποίων και ο Κ. Περρίκος, στην έκθεση που υπέβαλε στην αρχιεπισκοπή αναφέρει:

«Την πρωίαν της 4^{ης} Φεβρουαρίου και περί ώραν 5.20 π. μ., ήλθον εις επαφήν με τους μελλοθανάτους [...] Άπαντες με εδέχθησαν μετά προθυμίας και θάρρους, εξωμολογήθηκαν ειλικρινώς και μετέλαβαν των Αχράντων Μυστηρίων μετά κατανύξεως. [...] Ιδιαίτερως ο υποσημναγός Κ. Περρίκος υποβάλλει τας ευχαριστίας του προς την Υμετέραν Μακαριότητα δια τας ενεργείας και τους κόπους ους κατέβαλεν όπως επιτύχη να του δοθή χάρις.»

Και η συγκλονιστική στιγμή της εκτέλεσης: «7.30 π.μ., ο Υποσημνα-

γός Κ. Π., ο οποίος προ της εκτελέσεώς του είπε τα εξής περίπου προ της εκτελέσεώς στους παρισταμένους Γερμανούς: «**Δεν αισθάνομαι εναντίον σας τίποτε. Εσείς εκάματε το καθήκον σας. Ομοίως και εγώ έκαμα το καθήκον μου. Είμαι Έλλην αξιωματικός της Αεροπορίας. Σας ευχαριστώ πολύ.**» Οι δε παριστάμενοι αξιωματικοί εκαιρέτησαν άπαντες στρατιωτικώς. Ολίγον δε προ της εκτελέσεώς του ανεφώνησε: «**Ζήτω η Ελλάς**»¹

Στη στάση του εμπρός στον θάνατο, όπως αυτή προκύπτει μέσα από τις επιστολές, υπάρχουν πολλά αξιωματικά στοιχεία.² Η αγάπη και η αφοσίωση στη σκλαβωμένη πατρίδα. Η εμμονή στα πανανθρώπινα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της αξιοκρατίας, της διεθνούς συνεργασίας. Παράλληλα, όμως, η ετοιμότητά του να συγχωρήσει τους εκτελεστές του. Και βέβαια, η εκπληκτική διατύπωση της ελπίδας του ότι θα ερχόταν η ώρα που τα εμπόλεμα ευρωπαϊκά έθνη του 1943 -και αυτή η Γερμανία- θα αναζητούσαν μια νέα αρχή στην ιδέα της ενωμένης Ευρώπης. Και όλα αυτά, δοσμένα μέσα από την απελπισμένη αγάπη του για την οικογένεια που έχανε, για τη σύζυγο που άφηνε, για τα παιδιά του που δεν θα έβλεπε να μεγαλώνουν.

Παρόλα αυτά, σε εποχές κρίσι-

μες σαν τη σημερινή, ο Κώστας Περρίκος αποτελεί ένα παράδειγμα θυσίας και αντιστασιακού πνεύματος, αλλά και πνεύματος ομόνοιας και συμφιλίωσης³.

Αν ποτέ, λοιπόν, περνάτε από τον Παρνασσό στην πλατεία Καρύτση, τη γωνία Γλάδστωνος και Πατησίων ή το Σκοπευτήριο στην Καισαριανή σταθείτε για δυο λεπτά, έτσι αν θέλετε μόνο για λίγο και θυμηθείτε τους παρακάτω στίχους...

«Της Ελλάδας το βαθύτερο το νόημα
Μέσα στην ελεύθερη ψυχή μου
-είναι κλεισμένο-
Και το αίμα π' αναδύεται
-στις φλέβες μου
Σ' αυτήν μονάχα το χρωστώ
Σ' αυτήν είναι ταγμένο
...»

4.2.43 ώρα 5.20' +Κ.Περρίκος

Επιμέλεια:
Θανάσης
Παπαρούπας
Τελειόφοιτος Ιστορίας-
Αρχαιολογίας
Φιλοσοφικής Αθηνών

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Χατζηβασιλείου Ευ., ΠΕΑΝ (1941-1945), εκδ. Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων, Αθήνα 2004.
- Οντέτ Βαρών-Βασάρ, *Η ενηλικίωση μιας γενιάς*, εκδ. Εστίας, Αθήνα 2009.
- Φλάισερ Χάγκεν, *Στέμμα και Σβάστικα*, τόμος Α', εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1995.

1 Βαρδή Βαρδινογιάννη, *Δε θέλω να μου κλείσετε τα μάτια*, Αθήνα 1997, εκδ. ΕΔΙΑ, σ. 43-45.

2 Αγαπημένο μου παιδί, Μίμη μου:

Ο πατέρας σου έπεσε για τη λευτεριά της πατρίδας μας. Έφυγε απ' τον κόσμο με την ικανοποίηση πως αν δεν έκαμε το χρέος του όπως έπρεπε, πάντως το έκαμε όσο μπορούσε. Το χρέος αυτό δεν τελειώνει ποτέ. Αν ζούσε θα εξακολουθούσε τις προσπάθειές του και κατά την περίοδο της ειρήνης. Τον ρόλο αυτό επεφύλαξε η Μοίρα για σένα. Δούλεψε για να σταματήσουν οι πόλεμοι, να ευημερήσουν όλοι οι άνθρωποι, να ενωθούν τα κράτη της Ευρώπης, να ειρηνεύσει και να ευτυχίσει ο κόσμος. Δούλεψε για να καταργηθούν οι τεχνητοί φραγμοί που παρεμποδίζουν και σε άπειρες περιπτώσεις ματαιώνουν την πρόοδο των αξιών. Δούλεψε για την επικράτηση της Δημοκρατίας. Αφιέρωσε τη ζωή σου στην Ελλάδα και στην ανθρωπότητα.

Κ. Περρίκος προς Δημήτρη Περρίκο, Φυλακαί Αβέρωφ, κελί 12, 23 Ιανουαρίου 1943,

3 Ίσως μάλιστα, ήταν ο μοναδικός από τα ηγετικά στελέχη αντιστασιακών ομάδων που δεν ενεπλάκη στην εμφύλια διαμάχη μεταξύ των αντιστασιακών οργανώσεων.

Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη Απανθήματα...

Στην Παναγία την Κεχριά

Γλυκειά Παρθέν', αξίωσέ με
νάρθω και πάλι στο ναό σου,
όπου φυσά γλυκά η αύρα
στα πλατάνια τα θεόρατα
κάτω στο ρέμμα, που η πηγή κελαρύζει
κι επάνω θροίζει η αύρα μαλακά.

Όλος ο ήλιος λάμπει στο θόλο
του ωραίου ναού σου με τα πατάκια τα ποικιλιμένα
κι ευωδιάζ' η μύρτος κι η δάφνη
ολόγυρα, κι η βρύση κελαδεύει
στην αυλή, που ανθεί ο λιβανωτός κι [η μύρτος].

Στα νεαήμερα τ' αγαπημένα
της δοξασμένης μεταστάσεώς σου
ήθελα νάμαι να ψάλω το «Πεποικιλμένη...»
στο πανηγύρι το σεμνό.

Να βλέπω να θαμάζω τη μορφή σου
με τα ματάκια τα κλειστά,
με τα χεράκια σταυρωμένα,
κι ο Υιός σου να κρατεί την άμωμη ψυχή σου,
ως τρυγόνα στα χεράκια.

κι Απόστολοι εκ περάτων
στα σύννεφα επάνω πετώντας,
κι Άγγελοι με σταυρωμένα χέρια
βλέπουν το θάμμα το φρικτό!

Ψηλά απάνω απ' το δώμα, από δυο παραθυράκια,
με τις κοκούλες δυο καλογεράκια
προβάλλουν και τείνουν από έναν τόμον ανοικτό!

κι ο ένας γράφει «Θνητή γυναίκα του Θεού μητέρα»
κι ο άλλος· «τ' ουρανού είσαι πλατυτέρα,
ως έμψυχος ναός και θρόνος του Θεού...» [...]

Να έλθης μόνον...

Είς ένα μνήμ' άγνώριστο μικρού
κοιμητηρίου
δέν θέλω να τὸ βλέπωσιν άκτίνες
τοῦ ήλιου,
μηδὲ κυπάρισσος σκαιά, μηδ'
άπεχθής ίτέα να τὸ σκιάζει.
Καταιγίς άς τὸ κτυπᾷ βιαία!
Καί δέν ποθῶ θυμίαμα, δέν θέλω
ψαλμωδίαν,
να έλθης μόνον σὲ ζητῶ, μίαν
θαμβήν πρωΐαν,
να βρέξης μ' ένα δάκρυ σου τὸ
διψασμένον χῶμα,
κι άς σβύσῃ με τὸ δάκρυ σου
καί τ' ὄνομά μου άκόμα...

«Ρόδινα Άκρογίαία»

Ή γενεαλογία τῆς πολιτικῆς εἶναι
συνεχῆς καί γνησία κατὰ τοὺς
προγόνους. Ή άργία ἐγέννησε
τὴν πενίαν. Ή πενία ἔτεκε τὴν
πεῖναν. Ή πεῖνα παρήγαγεν τὴν
ὄρεξιν. Ή ὄρεξις ἐγέννησε τὴν
αὐθαιρεσίαν. Ή αὐθαιρεσία ἐγέν-
νησε τὴν ληστείαν. Ή ληστεία
ἐγέννησεν τὴν πολιτικὴν.

«Οί ἔμποροι τῶν ἔθνῶν»

Γιὰ ν' ἀποκτήσῃ κανεὶς γρόσια,
ἄλλος τρόπος δέν εἶναι, πρέπη
νάχη μεγάλη τύχη, να εὔρη
στραβὸν κόσμον, καί να εἶναι
αὐτὸς μ' ένα μάτι, δέν τοῦ χρειά-
ζονται δύο. Πρέπει να φάῃ σπί-
τια, να καταπιῇ χωράφια, να βου-
λιάξῃ καράβια, με τριανταῆς τὰ
έκατὸ θαλασσοδάνεια, τὸ διάφο-
ρο κεφάλι.

«Τὰ βενέτικα»

Ό Θεός, ὅστις ἔκαμε τὰς ἀρά-
χνας διὰ να συλλαμβάνουν τὰς
μυῖας, παρεχώρησε να υπάρ-
χουν οἱ τοκογλύφοι, διὰ να τιμη-
ροῦνται οἱ μέθυσοι καί οἱ ὀκνη-
ροί.

«Ο πεντάρφανος»

Ἡ γλῶσσα αὕτη, εἰς ἥν εἶναι γε-
γραμμένα τό τε Εὐαγγέλιον καὶ τὰ
ἑρὰ ἄσματα, ἔχει τὸ μοναδικὸν εἰς
τὸν κόσμον προνόμιον νὰ ἑξακο-
λουθῇ καὶ μετὰ εἴκοσιν αἰῶνας νὰ
εἶναι ζωντανὴ εἰς τὴν ἀκοὴν του-
λάχιστον. Ἄς δοκιμᾶσθαι τις νὰ μετα-
φράσῃ ἐν τροπάριον εἰς τὴν δημώ-
δην, καὶ τότε θὰ ἴδῃ, ὅτι ἡ γλῶσσα,
ἥτις εἶναι ζωντανὴ εἰς τὰ ἡρώϊκα
καὶ ἐρωτικὰ ἄσματα τοῦ λαοῦ, εἶναι

ψυχρά μέχρι νεκροφανείας διὰ τὰ τροπάρια. Π.χ. «Ἀνοίξω τὸ στόμα μου καὶ πληρωθήσεται πνεῦμα-τος...». Θὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου καὶ θὰ γεμίσι πνέμμα (ἢ πλέμμα ἢ πλέγμα) καὶ λόγο θὰ βγάλω (δι-ότι πῶς ἄλλως θ' ἀποδοθῇ ἡ μετα-φορὰ ἢ ἡ μετωνυμία τοῦ ἐρεύξο-μαι;). «Ἄξιον ἔστιν ὥς ἀληθῶς μα-καρίζειν σὲ τὴν Θεοτόκον...». Ἀξί-ζει ἀλήθεια νὰ σὲ καλοτυχίζουμε

σένα τὴ Θεοτόκο, ποὺ εἶσαι πάντα καλότερη, καὶ καθαρώτατη, καὶ μάλιστα τοῦ Θεοῦ μας... [...] Ὁφείλομεν νὰ ψάλλωμεν ἐν Ἐκκλησίᾳ μὲ πραεῖς φωνάς, μὲ φωνὴν αὖρας λεπτῆς, καὶ ὅχι μὲ πολυφωνίας καὶ παραφωνίας, αἵτινες ὁμοιάζουν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου τὸ βίαιον καὶ μὲ τὸν συσσεισμόν, μέσῳ τῶν ὁποίων δὲν ἐφανερώθη ὁ Θεός.

«Περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς»

Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐνόσφ ζω καὶ ἀναπνέω καὶ σωφρονῶ, δὲν θὰ παύσω πάντοτε, νὰ ὑμῶν μετὰ λατρείας τὸν Χριστὸν μου, νὰ περιγράφω μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν, καὶ νὰ ζωγραφῶ μετὰ στοργῆς τὰ γνήσια Ἑλληνικὰ ἔθνη. Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, Ἰερουσαλὴμ, ἐπιλησθεῖν ἡ δεξιὰ μου· κοληθεῖν ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν οὐ μή σου μνησθῶ, ἐὰν μὴ προανατάξωμαί σοι ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου.

Λαμπριάτικος Ψάλτης

Μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων, εἰς ὅλον τὸ Γένος, περνὰ ἐξό-
χως τὸ ἐπάγγελμα τῆς θρησκείας, καθὼς καὶ τὸ τοῦ πατριωτισμοῦ.

λόγοι

Ἡ ἠθικὴ δὲν εἶναι ἐπάγγελμα καὶ ὅστις ὡς ἐπάγγελμα θέλει νὰ τὴν μετέλθῃ, πλανᾶται οἰκτρῶς καὶ γίνεται γελοῖος.

«Οί χαλασώρηδες»

Ἡ φιλοδοξία εἶναι ἡ νόσος τῶν χορτάτων, ἡ λαιμαργία εἶναι τῶν πεινασμένων τὸ νόσημα.

«Οί χαλασώρηδες»

Ἡ πλουτοκρατία ἦτο καὶ θὰ εἶναι ὁ μόνιμος ἄρχων τοῦ κόσμου, ὁ διαρκὲς ἀντίχριστος. Αὕτη γεννᾷ τὴν ἀδικίαν, αὕτη τρέφει τὴν κακουργίαν, αὕτη φθείρει σώματα καὶ ψυχάς. Αὕτη καταστρέφει κοινωνίας νεοπαγεῖς...

«Οί χαλασώρηδες»

Τὸ πονηρὸν πνεῦμα μαστίζει κατὰ θεϊαν παραχώρησιν τοὺς ἐνά-
 ρέτους τῶν ἀνδρῶν.

Πρέπει να παρηγορώμεθα, διότι εις τοιούτους δυστυχείς καιρούς
 όπου εύρέθημεν, στενά εἶναι πανταχόθεν καὶ δὲν ὑποφέρομεν ἡμεῖς
 μόνον, ἀλλ' ὁ κόσμος ὅλος.

«Οί χαλασώρηδες»

«Ανάμεσα» στους βράχους και
στη θάλασσα...

«ανάμεσα» στο φως και στο σκοτάδι...

«ανάμεσα» στα νιάτα και στα γη-
ρατιά...

«ανάμεσα» μοιρολογιού και ποι-
μενικού άσματος...

«ανάμεσα» ζωής και θανάτου...

Η Μοίρα πολυσάλευτη και ασά-
λευτη

Πριν προφτάσεις να καταλάβεις
τι συμβαίνει

Έχουν ήδη όλα συμβεί.

«Όπου και να σας βρίσκει το κακό, αδελφοί,

Όπου και να θολώνει ο νους σας,
Μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό,
Και μνημονεύετε Αλέξανδρο Πα-
παδιαμάντη.

Η λαλιά που δεν ξέρει από ψέμα
Θα αναπαύσει το πρόσωπο του
μαρτυρίου

Με το λίγο βάμμα του γλαυκού
στα χείλη»

Οδυσσέας Ελύτης

Όταν έχει τις πληγών
βαθείαν, κρυφήν εις την θάλασ-
σαν πρέπει να πλέει μόνος
ολομόναχος

«Τὸ ἐπ' ἑμοὶ ἐνόσω ζῶ καὶ σω-
φρονῶ δὲν θὰ παύσω νὰ ὑμνῶ
μετὰ λατρείας τὸν Θεὸν ...»

Λαμπριάτικος Ψάλτης

Επιμέλεια:
Αγγελική Καλκάνη
Φοιτ. Η.Μ.Μ.Υ. ΕΜΠ

η Χάλκη της διεθνούς ακτινοβολίας σαράντα χρόνια κλειστή...

«Η Χάλκη ανοίγει ξανά διά της τεθλασμένης».¹ Ο τίτλος αυτός ήταν που έφερε ξανά στην επικαιρότητα ένα θέμα παλιό για κάποιους, αλλά μη ξεπερασμένο από πολλούς. Ως γνωστόν, η Σχολή αυτή έχει κλείσει εδώ και 40 χρόνια ύστερα από απόφαση της τουρκικής κυβέρνησης για το κλείσιμο ιδιωτικών πανεπιστημίων. Βέβαια, το κλείσιμο της Σχολής είναι ένα μόνο νήμα από το δίκτυ που έχει πλέξει η τουρκική κυβέρνηση με πολλή μαεστρία και μεθοδολογία. Αντί, όμως, να ασχοληθούμε με την εξαιρετική εξωτερική πολιτική που εφαρμόζει η Τουρκία τα τελευταία χρόνια, ας αναφερθούμε σε κάποια ιστορικά και όχι μόνο στοιχεία που αφορούν τη Σχολή.

Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης πριν κλειστεί από τις τουρκικές αρχές το 1971 ήταν η κύρια Θεολογική Σχολή του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Η Σχολή βρισκόταν στη

Χάλκη, ένα από τα Πριγκιπωνήσια και στεγαζόταν στη Μονή της Αγίας Τριάδας, η οποία ιδρύθηκε από τον Πατριάρχη Φώτιο Α΄ της Κωνσταντινούπολης (858-861 και 878-886). Το 1844, ο Πατριάρχης Γερμανός Δ΄ δημιούργησε στις εγκαταστάσεις της μονής Θεολογική Σχολή, η οποία εγκαινιάστηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 1844. Όλα τα κτήρια εκτός από ένα παρεκκλήσι καταστράφηκαν σε έναν σεισμό

τον Ιούνιο του 1894, αλλά επισκευάστηκαν από τον αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη και η Σχολή εγκαινιάστηκε πάλι τον Οκτώβριο του 1896. Σημαντική ανακαίνιση έγινε στη δεκαετία του '50.

Πολλοί ορθόδοξοι θεολόγοι, ιερείς, επίσκοποι και πατριάρχες φοίτησαν στη Χάλκη, συμπεριλαμβανομένου και του Πατριάρχη Βαρθολομαίου. Οι φοιτητές στη Χάλκη περιλάμβαναν όχι μόνο γη-

¹ Το Βήμα, 31/8/2010

γενείς Έλληνες, αλλά και Ορθόδοξους Χριστιανούς από όλο τον κόσμο, προσδίδοντας στη Σχολή έναν διεθνή χαρακτήρα. Επίσης, πολλοί πατριάρχες, επίσκοποι και πρώην καθηγητές έχουν ταφεί σε ειδική περιοχή του κήπου. Η ίδρυση της Σχολής ήταν αναγκαία προκειμένου να καλυφθούν εκπαιδευτικές ανάγκες της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και της Ορθοδοξίας γενικότερα. Την ίδρυσή της επέβαλαν και ειδικότερα αίτια, όπως η ευρύτερη αναγέννηση των γραμμάτων κατά τον 19^ο αιώνα, η ανάγκη της εκκλησιαστικής και θεολογικής κατάρτισεως του Ορθόδοξου κλήρου, η τακτική και συστηματική καλλιέργεια της θεολογικής επιστήμης, η αντιμετώπιση σε ιδεολογικό επίπεδο και με αυστηρά επιστημονικά επιχειρήματα καινοφανών δυτικών ιδεολογιών, όπως του υλισμού και κοινωνικο-φιλοσοφικών συστημάτων με αντιχριστιανικές θέσεις, αλλά και η αντιμετώπιση του προσπλυτισμού που άρχισαν να ασκούν σε βάρος της Ορθοδοξίας οι δυτικές χριστιανικές ομολογίες.

Οι θεολογικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν το Παρεκκλήσι της Αγίας Τριάδας, κοιτώνες, αναρρωτήριο, γραφεία, και βιβλιοθήκη, η οποία κατέχει σημαντική ιστορική συλλογή βιβλίων, περιοδικών και χειρογράφων. Η βιβλιοθήκη της Σχολής που θεωρείται μία από τις

πιο πλούσιες στον κόσμο σε παλαιότυπα και σπάνια βιβλία, έχει την αρχή της στους βυζαντινούς χρόνους, αφού πολλά από τα χειρόγραφα της προέρχονται από την εποχή του Θεοδώρου Στουδίτη, του ιερού Φωτίου και της Αικατερίνης της Κομνηνής.

Παρά τη διακοπή λειτουργίας της Σχολής στις εγκαταστάσεις της προσέρχονται προσκηνυματικά οι ορθόδοξοι και οι φίλοι της Ορθοδοξίας, ενώ με πρωτοβουλία του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου διοργανώνονται διεθνή οικολογικά συμπόσια και συνέδρια με εκλεκτές ξένες συμμετοχές.

Κατά τον εσωτερικό κανονισμό, η Σχολή έναντι των σπουδαστών της διατηρούσε διορθόδοξη μορφή με σαφώς οικουμενικό χαρακτήρα. Επειδή λειτουργούσε ως μοναστική αδελφότητα, προσελάμβανε ως σπουδαστές μόνο άντρες, λαϊκούς, κληρικούς ή μοναχούς και τον τελευταίο καιρό πριν το κλείσιμό της, για μικρό χρονικό διάστημα, εγγάμους ως ακροατές.

Θα πρέπει να σημειωθούν και λίγα πράγματα παραπάνω για τη σημασία και τους σκο-

πούς που υπηρετούσε, κι ευελπιστούμε να συνεχίσει να υπηρετεί, η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Όπως αναφέρεται πολύ ωραία στην ιστοσελίδα του Πατριαρχείου: «Η Σχολή λειτουργούσε με τη μορφή μοναστικής αδελφότητας σε τόνο γαλήνης και σπουχίας, σε πατριαρχική Μονή και μακριά από τον θόρυβο της πόλεως. Ζούσε όμως μία έντονη ακαδημαϊκή και εκκλησιαστική ζωή κατά τα πρότυπα των αρχαίων εκκλησιαστικών και θεολογικών Σχολών της Αλεξάνδρειας, της Αντιόχειας και της Κωνσταντινουπόλεως. Στη Σχολή προετοιμάζονταν οι τρόφιμοι και κατάρτιζονταν στη θεολογική επιστήμη και την εκκλησιαστική τάξη. Η Σχολή υπηρετούσε και κάλυπτε τις επιστημονικές και ιερατικές ανάγκες του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αλλά και των άλλων Ορθόδοξων Αυτοκέφαλων Εκκλησιών. Ο σημερινός οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος και το σύνολο των συνοδικών αρχιερέων, πλήθος διαπρεπών ιεραρχών στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και σεβαστός αριθμός πανεπιστημιακών καθηγητών είναι απόφοιτοι ή προέρ-

χονται από τη Σχολή της Χάλκης»².

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω το 1971 η σχολή έκλεισε εξαιτίας ενός τουρκικού νόμου που απαγόρευε τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το 1998 η επιτροπή ιδιοκτητών της σχολής διατάχθηκε να διαλυθεί, αλλά διεθνής κριτική έπεισε την Άγκυρα να ακυρώσει τη διαταγή. Η Χάλκη έχει λάβει διεθνή προσοχή τα τελευταία χρόνια. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Μπιλ Κλίντον επισκέφτηκε τη Χάλκη στην επίσκεψή του στην Τουρκία το 1999 και ζήτησε από τον Τούρκο Πρόεδρο Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ να επιτρέψει την επαναλειτουργία της σχολής. Τον Οκτώβριο του 1998, το Κογκρέσο των ΗΠΑ υποστήριξε την επαναλειτουργία

της Χάλκης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναφέρει, επίσης, το ζήτημα στις διαπραγματεύσεις για την τουρκική προσχώρηση στην ΕΕ. Το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης ελπίζει πως οι υποσχέσεις από την τουρκική κυβέρνηση ότι θα επιτραπεί η επαναλειτουργία της Χάλκης, θα τηρηθούν.

Η επαναλειτουργία της Σχολής αποτελεί κατ' ουσίαν υποχρέωση της Τουρκίας έναντι των πολιτών της, τα θρησκευτικά δικαιώματα των οποίων σαφώς παραβιάζονται από την επί τέσσερις σχεδόν δεκαετίες υποχρεωτική διακοπή της λειτουργίας της. Συγκεκριμένα, προσβάλλεται ευθέως το δικαίωμα μίας Εκκλησίας να εκπαιδεύει τους κληρικούς της, κατά παράβαση της Συνθήκης της Λωζάνης, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλων διεθνών κειμένων που αναφέρονται στα ανθρώπινα και μειονοτικά δικαιώματα και δεσμεύουν την Τουρκία. Το θέμα συνιστά σημαντικό σημείο στο κεφάλαιο των μεταρρυθμίσεων, οι οποίες πρέπει να επέλθουν για την βελτίωση της καταστάσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Τουρκία, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής προοπτικής της, και καταγράφεται σε όλα τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (π.χ. βλ. ετήσιες Εκθέσεις Προόδου). Αναμένεται δε να συνεχίσει να απασχολεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Θετικά σημάδια πάντως, τα οποία αναπτρώνουν τις ελπίδες μας, είναι ειδήσεις, όπως η έκθεση που πραγματοποιήθηκε από τις 28 Αυγούστου έως 23 Σεπτεμβρίου στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης και στο Σισμανόγλειο Μέγαρο στην Κωνσταντινούπολη με τίτλο «Ιχνηλατώντας την Κωνσταντινούπολη». Στην έκθεση αυτή συμμετείχαν 101 Έλληνες καλλιτέχνες με έργα, τα οποία στην πλειοψηφία τους δημιουργήθηκαν για αυτή την έκθεση.

Τέλος, αισιόδοξο είναι το ότι ύστερα από προσπάθεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου οι δικηγόροι του κατάφεραν να αναιρεθεί παλιά απόφαση του 2005 του Πρωτοδικείου της Πριγκίπου και έτσι να επιστραφεί το κτίριο του Ορφανοτροφείου, ενώ ελπιδοφόρο είναι ένα από τα μεγάλα γεγονότα που έζησε η Ορθοδοξία αυτό το καλοκαίρι με την επαναλειτουργία της εκκλησίας στη Μονή Σουμελά, έστω και για μία φορά.

Επιμέλεια:

Φιλοθέη Παππά

φοιτ. Σ.Ε.Μ.Φ.Ε. ΕΜΠ

² Εφημερίδα «Metro», 4/11/2010, σελ.3

Πιστοί στην επιστήμη!

Νηστεύεις; Πηγαίνεις εκκλησία; Πιστεύεις στον Θεό! Αυτή είναι μια συχνή αντίδραση συνανθρώπων μας, όταν συναντούν έναν πιστό χριστιανό. Αλίμονο, όμως! Μια τέτοια αντίδραση είναι ίσως δικαιολογημένη, καθώς η έννοια της πίστης από παρεξήγηση ή προκατάληψη, για πολλούς συνάπτεται με αυτή του σκοταδισμού. «Πιστεύω» γι' αυτούς σημαίνει υπακούω τυφλά σε κάποιες εντολές που μου έχουν επιβληθεί χωρίς να ξέρω το γιατί, απλά επειδή φοβάμαι την θεία καταδίκη ή με άλλα λόγια τον θάνατο. Αυτή η άποψη είναι διαδεδομένη και, βέβαια, καλλιεργείται από τα αμοραλιστικά μέσα μαζικής επικοινωνίας και τον επικρατούντα άκραιο ορθολογισμό. Στις μέρες όπου οι celebrities έχουν μετατραπεί σε θρησκεία, το facebook σε επικοινωνία, η πίστη, εν ονόματι ενός δήθεν φιλελευθερισμού, θεωρείται τελείως ξεπερασμένη... Για πολλούς δε νοείται να μιλήσουμε για πιστούς επιστήμονες. Βέβαια, δεν μπορώ να πω, ίσως έχουν κάποιο δίκιο, διότι αν ορίσουμε τις έννοιες της πίστης και της επιστήμης βλέπουμε ότι φαινομενικά φαντάζουν αντίθετες και μάλλον ασυνδυάστες... Απ' την μία πλευρά η επιστήμη δέχεται μόνο

ό, τι υποστηρίζεται με επιχειρήματα, με πειραματικά-εμπειρικά δεδομένα ή/και αποδεικνύεται με την λογική, ενώ απ' την άλλη η πίστη στηρίζεται σε δυσνόητες έννοιες, λογικά μη επεξηγήσιμες. **Επόμενο, λοιπόν, να καλλιεργηθεί η σκέψη και αντίληψη πως ένας επιστήμονας και συγκεκριμένα, όσον αφορά στη μελλοντική μου ιδιότητα, ένας γιατρός δεν μπορεί να πιστεύει σε κάτι ανθρωπίνως μη λογικό χωρίς να θέτει σε κίνδυνο το κύρος της επιστημονικής του ικανότητας.**

Κι όμως! Σύμφωνα με το Associated Press, στην έρευνα που διεξήχθη μέσω ερωτηματολογίου το 2003 και πρόκειται να δημοσιευτεί σε επιστημονικό περιοδικό, σε δείγμα 1044 γιατρών απ' όλες τις ΗΠΑ, 76% δήλωσε ότι πιστεύει στο Θεό και 59% στη μετά θάνατο ζωή, γεγονός που αποτελεί απάντηση σε όσους θεωρούν πως επιστήμη και θρησκεία δε συμβαδίζουν. «Ξαφνιαστήκαμε που οι γιατροί είναι τόσο πιστοί», δήλωσε ο Δρ. Farr Curlin του Center for Clinical Medical Ethics του πανεπιστημίου του Σικάγο, «αφού σε πολλούς υπάρχει η εντύπωση πως η επιστήμη και η θρησκεία είναι αντίθετες έννοιες».

Ακόμη κι η ίδια η ιστορία έρχεται και μας αντικρούει την παραπάνω αντίληψη! **Η ιστορία της ιατρικής έχει αναδείξει σπουδαίους επιστήμονες που χαρακτηρίζονταν από βαθιά πίστη.** Κάνοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή συναντάμε πολλά ονόματα. Συγκεκριμένα στην Ευρώπη των τελευταίων αιώνων ξεχωρίζουν, αρχικά, τρία μεγάλα ονόματα: ο **James Simpson**, ο οποίος εφεύρε την νάρκωση με χλωροφόρμιο, ο **Jos Lister** που εισήγαγε την ασηψία και την αντισηψία και ο **R.T. Laennec** που μηχανεύτηκε την ακρόαση με στηθοσκόπιο. Στον 20° αιώνα συναντάμε τον **Jer. Lejenne** (1947), γενετιστή στο Παρίσι που εντόπισε το σύνδρομο Down, καθώς και τον **Al.Carrel** με βραβείο Νομπέλ Βιολογίας το 1912, ο οποίος έγραψε το περίφημο βιβλίο «Άνθρωπος αυτός ο άγνωστος» και τα δύο μικρά βιβλία: «Η προσευχή» (1944), «Επιστήμη και θαύμα» (1950) με πρόλογο του καθηγητή και ακαδημαϊκού Μαρίνου Γερουλάνου.

Συνεχίζοντας βλέπουμε ότι στην κοινωνική ιατρική διακρίθηκε ο **Albert Schweitzer** (1875- 1965) που ήταν γαλλο-γερμανικής καταγωγής (Αλσατία) θεολόγος, οργα-

νίστας, φιλόσοφος, γιατρός, μυημένος στην ιεραποστολική ιατρική. Πηγαίνοντας στην Αφρική συνειδητοποίησε ότι η αληθινή ευτυχία δεν κρύβεται πίσω από τίτλους αλλά μέσα στις πράξεις βοήθειας, προσφοράς προς τον συνάνθρωπο, ανιδιοτέλειας εφαρμόζοντας έτσι έμπρακτα το νόημα της χριστιανικής αγάπης. Ο καλός του φίλος Αλβέρτος Αϊνστάιν, μιλώντας για το έργο του είχε πει: “Μέσα σ’ αυτό το θλιβερό κόσμο, όπως ο δικός μας, να ένας μεγάλος άνθρωπος”.

Εκτός αυτών αξίζει να αναφερθούν κάποια ονόματα καταρτισμένων γιατρών, οι οποίοι υπήρξαν παράλληλα και ιερείς, όπως ο **Dr. Claude Hiffler** που απεβίωσε στην Avignon της Γαλλίας με μεγάλο κοινωνικό έργο στο δυναμικό του κι ο τετραπληγικός **Ag. Gemelli** (με δράση έως το 1959) που ήταν γιατρός και ψυχολόγος, ιδρυτής και πρύτανης του καθολικού Πανεπιστημίου του Μιλάνου, του τάγματος των Φραγκισκανών. Επιπλέον, ο **Λουκάς Βόϊνο-Γιασενέτσκι** (με δράση έως το 1961), διάσημος χειρουργός έπειτα ιερέας και Αρχιεπίσκοπος Κριμαίας που είναι σπουδαίος σημερινός άγιος της εκκλησίας μας, ο **Ambr. Backhans** γιατρός και ιερέας στο Αμβούργο, καθώς και ο **Anthony Bloom** γιατρός στο Παρίσι και κατόπιν επίσκοπος στο Λονδίνο.

Μεγάλη παράλειψη θα ήταν να μην πούμε και δυο λόγια για τον ιδρυτή της ιατρικής ομάδας του Μποσέ για τη μελέτη της «Ιατρικής της Προσωπικότη-

τας» . (medecine de la personne) **Paul Tournier**. Ορφανός και από τους δύο γονείς από πολύ μικρή ηλικία κατάφερε να αναδειχθεί σε έναν σπουδαίο γιατρό και να βοηθήσει, όσο ελάχιστοι, ανθρώπους με ψυχολογικά και ψυχιατρικά προβλήματα. Με την μεταστροφή του σε επίγνωση του Θεού και χριστιανική αφιέρωση άλλαξε θεραπευτική μέθοδο προς την ιατρική της προσωπικότητας, δηλαδή προχωρούσε πλέον πέραν των σωματικών διαταραχών στα βαθύτερα προβλήματα ολόκληρης της προσωπικότητας του ασθενή. Οι εκδόσεις και οι μεταφράσεις των βιβλίων του είναι αναρίθμητες (όχι στην ελληνική γλώσσα). Πολλά βιβλία του έχουν εκδοθεί σε δεκαέξι συνολικά γλώσσες και δύο εκατομμύρια αντίτυπα περίπου και είναι: «Ιατρικές περιπτώσεις ενός γιατρού στο φως της Αγίας Γραφής», «Η περιπέτεια της ζωής», «Φυγή απ’ τη μοναξιά», «Μάθε να γερνάς», «Δυσκολίες του εγγάμου βίου», «Το νόημα των προσώπων», «Το αναγεννημένο πρόσωπο», «Ένας τόπος για σένα», «Οι δυνατοί και οι αδύνατοι», «Τί είναι το όνομα;».

Και από τους πολλούς διακεκριμένους εν ζωή πιστούς γιατρούς, θα μπορούσαμε απλά να αναφέρουμε τον κορυφαίο Αμερικανό γιατρό – γενετιστή **Francis Collins** που ήταν επικεφαλής επί δεκαπέντε χρόνια του δημόσιου Προγράμματος Αποκωδικοποίησης του Ανθρώπινου Γονιδιώματος και το 2000 παρουσίασε

“Όλη η ζωή είναι μια περιπέτεια και κάθε περιπέτεια έχει τις δυσκολίες της. Ο δρόμος της ζωής είναι πάντα στρωμένος με αποτυχίες. Αυτό που περιπλέκει πιο πολύ το πρόβλημα είναι ότι οι επιτυχίες της ζωής είναι το ίδιο επικίνδυνες όσο και οι αποτυχίες. “Φοβάμαι την επιτυχία περισσότερο από κάθε τι” έγραψε ο Μπέρναρντ Σόου. “Το να είσαι επιτυχημένος σημαίνει ότι έχεις τελειώσει το έργο σου επί της γης... Η ζωή έχει για μένα νόημα μόνο όταν παραμένει ένα συνεχές γίγνεσθαι, ένας ορισμένος σκοπός μπροστά σου και όχι πίσω”. Αυτός είναι ο παράδοξος νόμος της περιπέτειας, δηλαδή αυτό που της δίνει τέλος είναι η επιτυχία της. Η επιτυχία είναι καταστροφική.”

(“Η περιπέτεια της ζωής” - Paul Tournier)

Το πιο υψηλό σημάδι φιλίας είναι να δώσεις σε κάποιον άλλο το προνόμιο να μοιραστεί μαζί σου την πιο βαθιά σου σκέψη. Είναι ένα προσωπικό δώρο στο οποίο υπάρχει αφοσίωση.

(“Το νόημα των δώρων” - Paul Tournier)

από τον Λευκό Οίκο δίπλα στον αμερικανό πρόεδρο την αποκρυπτογράφηση του DNA. Όπως, επίσης, και τον διεθνώς διακεκριμένο ερευνητή και Καθηγητή Ιατρικής Γενετικής στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης και Διευθυντή του Τμήματος Ιατρικής Γενετικής του Νοσοκομείου της ίδιας πόλης, τον **«χαρτογράφο» του DNA**, όπως έχει χαρακτηριστεί, Έλννα γιατρό **Στέλιο Αντωναράκη**.

Αυτά και άλλα πολλά ονόματα αποδεικνύουν ότι η ιατρική επιστήμη και η πίστη μπορούν να συνδυαστούν και αποτελούν φωτεινό παράδειγμα για όλους εμάς τους υπόλοιπους θυμίζοντάς μας την φράση της Παλαιάς Διαθήκης: *«Τίμα ἱατρὸν πρὸς τὰς χρεῖας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος· παρὰ γὰρ Ὑψίστου ἐστὶν ἴσας, καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. ἐπιστήμη ἱατροῦ ἀννψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται»*. (Σοφία Σειράχ 38, 1-3). Βέβαια, πρέπει να τονίσουμε ότι, όταν αναφερόμαστε σε συνδυασμό πίστης- ιατρικής επιστήμης μιλάμε για την μη σκοταδιστική πίστη. Δεν μιλάμε για την αρρωστημένη πίστη- τυφλή προσήλωση που καθιλώνει το μυαλό και βουλιάζει την σκέψη, αυτή που 'επικρατούσε' τον 17 αιώνα στην δυτική Ευρώπη και που, όπως ήταν λογικό, ήρθε σε άμεση σύγκρουση με κάθε είδος επιστήμης. **Μιλάμε για την πραγματική πίστη που είναι συνώνυμη με την επικοινωνία με τον Θεό. Αυτή που είναι τροφή για το**

πνεύμα, καλλιεργεί την πνευματική συνείδηση, κρατά σε εγρήγορση τον άνθρωπο δίνοντας ουσία και σκοπό στην ζωή του και στηρίζοντας τον κατά την διάρκεια της όλης του πορείας. Όπως, επίσης, όταν μιλάμε για **ιατρική επιστήμη μιλάμε για μια επιστήμη που δεν είναι ταγμένη στον ορθολογισμό και που δεν εξουσιάζει πλήρως την ψυχή του ανθρώπου, ώστε αυτός να λειτουργεί μόνο βάσει αρχών και κανόνων, αλλά αφήνει το πνεύμα του ανοικτό σε πνευματικές αναζητήσεις.**

Τελικά, ας μην ξεχνάμε πως εκεί που τελειώνει η επιστήμη αρχίζει η πίστη! Μέσα στους αιώνες, στους ιατρικούς χώρους έχουμε συναντήσει σωρεία θαυμάτων που αν και από πολλούς δεν γίνονται πιστευτά και απ' αυτούς δίνονται διαφόρων ειδών εξηγήσεις, δείχνουν την έντονη παρουσία του Θεού στην ζωή μας. Ελπίζοντας ακόμη και για ένα θαύμα, λοιπόν, και τρεφόμενος απ' την αγάπη του Χριστού που του δίνει αποθέματα αγάπης, ώστε να αγαπήσει-βοηθήσει κάθε ασθενή του, ο πιστός γιατρός δεν τα παρατάει εύκολα αλλά παλεύει, προχωράει την επιστήμη του, ακόμα και σε περιπτώσεις που φαινομενικά κάθε ελπίδα έχει σβήσει....

Επιμέλεια:
Ιωάννα Χατζηχριστοδούλου
Φοιτ. Ιατρικής

«Επιστήμη και Θρησκεία είναι απόλυτα συμβατές έννοιες», κατά τον Δρ. J. Edward Hill πρόεδρο της Αμερικάνικης Ιατρικής Ένωσης. «Η πίστη σε μία ανώτερη οντότητα είναι ζωτικά σημαντική για την ικανότητα του ιατρού να περιθάλπει τους ασθενείς του, ειδικά σε περιπτώσεις θανάσιμων περιπτώσεων».

«Όσο περισσότερο καταλάβαινα την παρουσία του Θεού, και όσο περισσότερο με φώτιζε το λαμπρό φως της αγιότητάς Του, τόσο πιο σκοτεινές μου φαίνονταν οι δικές μου σκέψεις και πράξεις! Ποτέ πριν δεν είχα σκεφτεί να χαρακτηρίσω τον εαυτό μου "αμαρτωλό". Πάντα κρατούσα αποστάσεις από αυτήν την "παλιομοδίτικη" λέξη. Τώρα όμως καταλάβαινα πως μου ταίριαζε απόλυτα!»

Francis Collins

«ή τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσις»

Ο ΔΙΠΛΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Με την ευκαιρία της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής, θα ήταν καλό να αναφερθούμε στο μεγάλο θέμα της νηστείας στην ορθόδοξη εκκλησία. Είναι σαφώς ένα θέμα, το οποίο δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε κάποιες μόνο σελίδες ενός περιοδικού. Παρ' όλα αυτά πιστεύω ότι το άρθρο που ακολουθεί μπορεί να φωτίσει πτυχές του θέματος, για τις οποίες πολλοί έχουμε αναρωτηθεί.

Πρώτα από όλα πρέπει να κατανοήσουμε την έννοια του όρου νηστεία. Είναι σύνθετη λέξη και προέρχεται από το αρνητικό μόριο «νη» και το ρήμα «εσθίω» που σημαίνει τρώω. «Νήστις» - η πρώτη λέξη που δημιουργήθηκε - σημαίνει αυτός που δεν «εσθίει», δεν τρώει. Από τη λέξη αυτή προήλθε το ρήμα νηστεύω και το ουσιαστικό νηστεία, που αρχικά σήμαινε την πλήρη αποχή από τροφές και ποτά.

Αργότερα, με τη διαμόρφωση του θεσμού της νηστείας, ο όρος σήμαινε την μερική πλέον αποχή (και όχι πλήρη όπως πριν) από ορισμένες τροφές και την κατανάλωση άλλων συγκεκριμένων. Έτσι έχουμε τη διάκριση σε νηστίσιμες και αρτύσιμες. (Αρτυση είναι το μαγείρεμα με χρήση καρυκευμάτων.)

Σύμφωνα με τους πατέρες της εκκλησίας, νηστεία είναι η εγκράτεια. Όλος δηλαδή ο αγώνας που διεξάγει ο χριστιανός για αποχή από τα πάθη και την αμαρτία. Διαχρονικός παραμένει ο ορισμός που δίνει ο **Μ. Βασίλειος** για την αλη-

θινή νηστεία:

«Οὐ μέντοι ἐξαρκεῖ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀποχή τῶν βρωμάτων πρὸς τὴν ἐπαινετὴν νηστεία, ἀλλὰ νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. Ἀληθὴς νηστεία ἡ τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, ἐπιπορκίας. Ἡ τούτων ἔνδεια νηστεία ἐστὶν ἀληθής. Ἐν τούτοις μὲν οὖν ἡ νηστεία καλόν».

Μετάφραση: «Δεν αρκεί από μόνη της η αποχή από τις τροφές για την επαινετή νηστεία. Αλλά ας νηστεύσουμε νηστεία δεκτή κι ευάρεστη στον Θεό. Αληθινή νηστεία είναι η απομάκρυνση από το κακό, η εγκράτεια της γλώσσας, η αποχή από τον θυμό, ο χωρισμός από τις κακές επιθυμίες, την καταλαλιά, το ψεύδος, την επιπορκία. Η έλλειψη αυτών είναι η αληθινή νηστεία. Σε αυτά, λοιπόν, η νηστεία είναι καλή».

Πρωταρχική επιδίωξη της νηστείας είναι η κάθαρση της ψυχής και του σώματος του πιστού. Αποκόπεται τα πάθη και χαλιναγωγεί τις ορμές του σώματος. Ακόμη αποβλέπει δια της υπακοής στην «διακοπή του ιδίου θελήματος» και στην απόκτηση αρετών ώστε ο άνθρωπος να προάγεται πνευματικώς και να ανεβαίνει στην κλίμακα του Θεού. Άλλωστε από την αρχαιότητα κιόλας, λαοί όπως οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι είχαν την αντίληψη ότι με την νηστεία μπορούσαν να εξευμενίσουν τους θεούς και να επιτύχουν την πνευματική τους

εξύψωση.

Ο Άγιος Γρηγόριος

ο Παλαμάς, διδάσκει ότι η γαστρίμαργία και η κοιλιодουλεία εξάπτει το σαρκικό φρόνημα και διεγείρει τις ορμές,

ενώ αντίθετα η νηστεία μαραίνει τις σαρκικές επιθυμίες και κοιμίζει τις επαναστάσεις του σώματος, τα πάθη. Είναι παθοκτόνος. *«Εκείνη εστιν αληθής νηστεία, η δια πάντων διήκονσα και πάντα καθαιρούσα τε και θεραπεύουσα».*

Ακόμη με τη νηστεία μπορούμε να διώξουμε τους κακούς και εμπαθείς λογισμούς, διότι η νηστεία καθαρίζει το νου του ανθρώπου.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η αντίληψη που διατηρεί η πλειοψηφία του κόσμου στις μέρες μας, ότι δηλαδή η νηστεία είναι μονάχα αποχή από ορισμένες τροφές, δεν είναι πλήρης. Αντίθετα, η αληθής νηστεία έχει διπλό χαρακτήρα, είναι τόσο σωματική όσο και πνευματική.

Με τον όρο πνευματική νηστεία εννοούμε την νηστεία της ψυχής. Συνίσταται στην «αλλοτρίωση των κακών» δηλαδή την αποχή από το κακό και την αμαρτία με όλες τις εκφράσεις της: αμαρτωλές πράξεις, κακοί λόγοι, εμπαθείς επιθυμίες, αισχροί λογισμοί.

«Νήστευε δε μη μόνον από άρτου και οίνου και κρεών και άλλων τινών βρωμάτων ή πομάτων, αλλά πολύ πλέον από των λογισμών» (Νεΐλου Άγκυρας). Επίσης θα πρέπει ο χριστιανός να επιδιώκει την τήρηση του θελήματος του Θεού, τα καλά έργα και τις χριστιανικές αρετές, με πολύ χαρακτηριστική την ελεημοσύνη, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την νηστεία.

Η έμφαση αυτή που δίνουν οι Πατέρες μας στον πνευματικό χαρακτήρα της νηστείας δεν σημαίνει υποτίμηση της σωματικής νηστεί-

ας, αλλά πρώτον ορθή ιεράρχηση των δύο πλευρών της αληθούς νηστείας και δεύτερον προσπάθεια να προφυλάξουν τους πιστούς, ώστε να μην εκπέσει η νηστεία τους σε ανωφελή τυπολατρεία.

Η σωματική νηστεία με τη λιτότητά της, με τον κατάλληλο συνδυασμό των ειδών τροφής και ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία του κάθε συγκεκριμένου προσώπου, μπορεί να γίνει φάρμακο για πολλές περιπτώσεις. Ξεκουράζει το πεπτικό σύστημα. Τις λειτουργίες επίσης των διαφόρων αδένων εκκρίσεως πεπτικών υγρών, όπως το ήπαρ, από τον κόπο πέψης των λιπών. Το πάγκρεας επίσης, από την πέψη των υδατανθράκων. Διευκολύνει το σχετικό «καθάρισμα» των αιμοφόρων αγγείων από εναποθέσεις λιπών σε αυτά. Μειώνονται και οι κίνδυνοι για εμφράγματα, για εγκεφαλικά επεισόδια και αποφράξεις περιφερειακών αρτηριών στα πόδια, στα νεφρά, τα μάτια κ.α. Ο σακχαρώδης διαβήτης ρυθμίζεται ευκολότερα. Η υπέρταση υποχωρεί πιο εύκολα και με λιγότερα φάρμακα. Με τη νηστεία, αποβάλλονται πιο εύκολα κάποια από τα επί πλέον κιλά από το βάρος του σώματος. Προσέχοντας βεβαίως και τις ποσότητες. Διότι και τα νηστήσιμα φαγητά σε μεγάλες ποσότητες παχαίνουν. Οι βλαβερές επιδράσεις από τα πολλά κρέατα, (καρκίνος παχέος εντέρου) αναστέλλονται. Οι καρκινογόνες επιδράσεις επίσης αναστέλλονται, οι γνωστές από τα αλλαντικά και τα καπνιστά, από την συνεργασία ιδίως λιπών με χολικά άλατα ή και με οιοπνευματούχα. Το σώμα και η διάνοια, αποκτούν ευεξία. Ενώ «παχεία γαστήρ, λεπτόν ου τίκει νουν» (Μέγας Βασίλειος). Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι ιατρός διεθνούς φήμης έχει τονίσει πως οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί έχουν ένα θετικό και ένα αρνητικό. Το θετικό είναι πως νηστεύουν σαράντα μέρες το χρόνο (εννοώντας την Μ. Τεσσαρακοστή) και το αρνητικό ότι δεν

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

νυστεύουν όλο το χρόνο.

Επομένως, ιατρικά με τη δίαιτα μιας ορθής και σωστής νηστείας, προκύπτει πολύπλευρη βελτίωση γενικά της σωματικής υγείας, η οποία από την άλλη μεριά επηρεάζει ευνοϊκά και την κατάσταση της ψυχικής υγείας.

Υπάρχουν βέβαια και εκείνοι που διερωτώνται: μήπως με τη νηστεία δεν λαμβάνει ο οργανισμός του ανθρώπου τα όσα χρειάζεται για την καλή του υγεία;

Κατά τα δεδομένα της επιστημονικής ιατρικής, τέτοιος φόβος δεν υπάρχει. Και να γιατί:

Ο άνθρωπος έχει ανάγκη από μια γνωστή αναλογία σε λευκώματα, λίπη και υδατάνθρακες, ανάλογα με τις καύσεις που κάνει ο κάθε οργανισμός. Τις ποσότητες αυτές των λευκωμάτων, λιπών και υδατανθράκων μπορεί να τις πάρει κανείς με διάφορους τρόπους. Η μόνη δυσκολία βρίσκεται στην ικανοποίηση των αναγκών του οργανισμού στα υψηλής ποιότητας λευκώματα – που γι' αυτό λέγονται και «πρωτεΐνες» - που τα λαμβάνει ο ανθρώπινος οργανισμός μόνο από τα ζωικά λευκώματα. Αυτά τα ζωικά λευκώματα βρίσκονται στο κρέας, στα ψάρια, στο γάλα, στο τυρί, στα αυγά. Επομένως, το πρόβλημα με τη νηστεία επικεντρώνεται πλέον στο ενδεχόμενο να μην εισάγεται γι' αυτούς που νηστεύουν τέ-

τοια λευκώματα και η νηστεία να μην προσφέρει την «πλήρη διατροφή».

Όμως το πρόβλημα αυτό, αλλά και της νηστείας γενικότερα, είναι απλούστερο για τους εξής λόγους. **Οι οριζόμενες από την εκκλησία νηστείες, δεν έχουν όλες την ίδια αυστηρότητα, είναι μιας ή δύο ημερών οι περισσότερες, ελάχιστες δε εκείνες με μακρά διάρκεια, ώστε να προκύπτει ένα τέτοιο ενδεχόμενο.** Γενικότερα δε, ακόμη και οι πιο αυστηρές, δεν είναι απόλυτες. Έτσι: όταν απαγορεύεται π.χ. το λάδι, επιτρέπονται οι ελιές, η ταχινόσουπα, ο χαλβάς, οι ξηροί καρποί. Όταν απαγορεύεται το κρέας επιτρέπονται τα ψάρια (νηστεία Χρι-

κά, η σόγια, τα μανιτάρια, όλα αυτά μπορούν να προσφέρουν πολλά από τα απαραίτητα υψηλής ποιότητας φυτικά λευκώματα που καλύπτουν σε σημαντικό ποσοστό τις ανάγκες του οργανισμού, ακόμη και για περιόδους νηστείας μακράς διάρκειας (συμβαίνει δηλαδή περίπου ότι και με τους φυτοφάγους οι οποίοι δεν τρώνε ποτέ ζωικά λευκώματα).

Έτσι αναπληρώνονται ικανοποιητικώς τα λευκώματα που θα έπαιρνε κανείς τρώγοντας αυγά, γάλα, τυρί, ψάρι, κρέας.

Άρα μπορεί να νηστεύει κάποιος με μια ορθολογική, η όπως την χαρακτήρισαν... «έξυπνη» τακτική, και να έχει μια «πλήρη διατροφή».

Όλα αυτά όμως τα ιατρικά και διαιτολογικά στοιχεία δεν πρέπει να γίνονται αυτοσκοπός, διότι με αυτό τον τρόπο χάνεται το πραγματικό νόημα της νηστείας που τονίσαμε παραπάνω. Τα παραθέτουμε μονάχα προς γνώση και πληροφόρηση

σχετικά με μερικά από τα αναρίθμητα οφέλη που πηγάζουν από την καλή συνήθεια της νηστείας. Άλλωστε, αν κατακρίνεται από τον Θεό η νηστεία των Ισραηλιτών, επειδή είχε καταντήσει τύπος χωρίς ουσία (Ησ. 1, 13-20), πολύ πιο αξιοκατάκριτη είναι η νηστεία των Χριστιανών, όταν και αυτή χάνει το πνευματικό της νόημα και καταλήγει να γίνεται ζητήμα διαιτολογικής αλλαγής και μαγειρικής τέχνης!

Η αληθής νηστεία έχει διπλό χαρακτήρα, είναι τόσο σωματική όσο και πνευματική.

στούγεννων) τα οποία, εκτός από τα απαραίτητα ζωικά λευκώματα, παριέχουν και τα πολύ χρήσιμα ακόρεστα λιπαρά 3-ωμέγα, πολύ ευνοϊκά κατά της αθηροσκλήρωσης. Όταν δε και τα ψάρια απαγορεύονται, όπως κατά τη νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής του Πάσχα, επιτρέπονται το χταπόδι, οι σουπιές, τα καλαμαράκια, και διάφορα άλλα «θαλασσινά», που όλα τους, βιολογικώς, περιέχουν ζωικά συστατικά κατάλληλα για τη λήψη χρησίμων ζωικών λευκωμάτων.

Τέλος, θα πρέπει να ξέρουμε ότι όταν συνδυασθούν καταλλήλως φυτικές τροφές από διάφορες πηγές όπως τα όσπρια, τα δημητρια-

Επιμέλεια:

Κώστας Λιώνης

φοιτ. Τμ. Οικονομικής Επιστήμης

ΑΣΟΕΕ

"νεοάστεχοι" ... ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

Παρασκευή πρωί, στην Ερμού, σε έναν από τους πιο πολυσύχναστους δρόμους της Αθήνας. Οι άνθρωποι, άλλοι περπατούν χαλαροί, άλλοι σκεπτικοί, άλλοι εκνευρισμένοι από τον υπερβολικό συνωστισμό... Οι περισσότεροι όμως φανερά εύθυμοι και χαρούμενοι, αφού δεν πρόκειται για μια συνηθισμένη Παρασκευή. Είναι Παραμονή Πρωτοχρονιάς και κατέβηκαν στην καρδιά της πόλης με ένα κοινό σκοπό! Να ψωνίσουν δώρα για τα αγαπημένα τους πρόσωπα, τα τελευταία γλυκά και φαγητά πριν τον ερχομό του νέου χρόνου! Λίγο πιο πέρα όμως, κάπου στην Πλατεία Κλαύθμωνος, στην Κοραή και στη Μενάνδρου συναντάς μία διαφορετική κοινωνία που φαίνεται να ζει με τις δικές της συνθήκες, τους δικούς της κανόνες και ωράρια...

Πρόκειται για μια περιοχή εντελώς αποκομμένη από τη χαρά, το κλίμα και τα φώτα των ημερών. Εδώ σε κάθε σοκάκι και υπόστεγο βλέπεις συνανθρώπους 'παρέα' με μερικά χαρτόνια, μια κουρελια-

σμένη κουβέρτα και ένα σακίδιο να αποτελούν τη μόνη τους περιουσία. Φέτος αυτοί οι άνθρωποι δε θα γευματίσουν στο σπίτι τους. Το πολύ-πολύ να φάνε σε κάποιο συσσίτιο του Δήμου ή της Εκκλησίας.

Και δυστυχώς η αντιφατική αυτή εικόνα συναντάται σχεδόν σε όλες τις περιοχές της Αθήνας αλλά και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας γεγονός που μας κάνει να αναρωτιόμαστε, γιατί να αυξάνονται ολοένα και περισσότερο οι άστεγοι;

Ίσως θα περίμενε κανείς ότι οι άστεγοι είναι μόνο μετανάστες. Η **οικονομική συγκυρία** όμως των τελευταίων χρόνων με την ανεργία, την ανέχεια και τη χρεοκοπία «χτυπούν» όλο και περισσότερους Έλληνες. Έτσι, πρώην υπάλληλοι εταιριών, εργοστασίων, ακόμη και διευθυντές, άνθρωποι καταξιωμένοι με πτυχία και διδακτορικά φτάνουν συχνά σε απελπιστική κατάσταση και αναγκάζονται να βγουν στο δρόμο. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε ο Δήμος Αθηναίων, περίπου 20.000 άστεγοι ζουν στην Ελλά-

δα, και ένα σημαντικότατο ποσοστό της τάξεως του 11% έχει στην κατοχή του τον πολυπόθητο πάπυρο ενός πανεπιστημίου! Ακόμη, το 23,5% έχει απολυτήριο λυκείου και μόνο το 9,3% των αστεγών είναι αναλφάβητοι.

Το πρόβλημα όμως οξύνεται και από την **έλλειψη επαρκούς κρατικής μέριμνας**. Δεν επαρκούν πολλές φορές και άλλες απουσιάζουν ιδρύματα κατάλληλα και επανδρωμένα με σωστά καταρτισμένο προσωπικό, που θα περιθάλπουν συγκεκριμένες ομάδες ατόμων-αποτρέποντάς τους συγχρόνως από την επαιτεία-όπως θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων, προγράμματα απεξάρτησης, γηροκομεία, ψυχιατρεία και σωφρονιστικά ιδρύματα. Ταυτόχρονα δεν συμπεριλαμβάνεται πάντα στον κρατικό προϋπολογισμό η χορήγηση επιδομάτων στα άτομα που τα έχουν ανάγκη, ικανών να τους προσφέρουν αυτάρκεια. Συμβαίνει δε το εξής παράλογο: για να λάβει κάποιος το επίδομα πρόνοιας

ως άστεγος, οφείλει να προσκομίσει έγγραφο με το οποίο να πιστοποιείται 67% ψυχική ή σωματική αναπηρία! Συνεπώς, δεν είναι λίγοι οι άστεγοι που δεν λαμβάνουν αυτό το-μυδαμινό βέβαια- επίδομα, και επίσης δεν είναι λίγοι αυτοί που το λαμβάνουν αλλά δεν είναι άστεγοι.

Στη σημερινή εποχή που η οικονομική κρίση γενιέται σε πολλούς τομείς της επαγγελματικής ζωής το ζήτημα των αστέγων μοιάζει με πληγή ανοιχτή που κακοφορμίζει από την αδράνεια της κοινωνίας και των φορέων της πολιτείας. Τα λιγοστά κέντρα υποδοχής και προσωρινής φιλοξενίας που τελούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας και λειτουργούν με ευθύνη Μν Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν ανταποκρίνονται ούτε κατ'ελάχιστο στις ανάγκες. Επιπλέον, οι περισσότεροι από τους χώρους βρίσκονται σε δυσπρόσιτες περιοχές, όπου η εύρεση εργασίας καθώς και η κοινωνικοποίηση και η κοινωνική ένταξη των αστέγων και των παιδιών τους είναι αδύνατη. Επίσημος ξενώνας για άστεγους στην Ελλάδα δεν υπάρχει! Μοναδικός χώρος στέγασης είναι τα δυο ξενοδοχεία που μισθώνει ο Δήμος Αθηναίων και που στεγάζει σήμερα 200 άστεγους από τους 8.000 που ζουν στην πρωτεύουσα, με τραγικές συνθήκες. Το είδαμε και πα-

ραπάνω, ο αριθμός των αστέγων αυξάνεται ραγδαία ενώ η μέριμνα, αυξάνεται μεν, χωρίς να καλύπτει όμως τις ανάγκες αυτών των ανθρώπων.

Έως πριν από μερικά χρόνια, οι άστεγοι ήταν μια μειονότητα σαλών, ανθρώπων που δραπετεύαν

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε ο Δήμος Αθηναίων, περίπου 20.000 άστεγοι ζουν στην Ελλάδα, και ένα σημαντικότατο ποσοστό της τάξεως του 11% έχει στην κατοχή του τον πολυπόθητο πάπυρο ενός πανεπιστημίου! Ακόμη, το 23,5% έχει απολυτήριο λυκείου και μόνο το 9,3% των αστέγων είναι αναλφάβητοι.

από την κοινωνία και τα δεσμά της, που έσπαγαν τους δεσμούς με την κανονικότητα, που τους είχε βρει μια τεράστια ατυχία. Ήταν μια ελάχιστη εξαίρεση. Ήταν σαν τα αδέσποτα στο αστικό δίκτυο: δεν πείραζαν κανέναν, δεν τους πείραζε κανένας και κανείς δεν τους έβλεπε: ήταν λίγοι, τόσο λίγοι που δεν απειλούσαν τη βιτρίνα της κανονικότητας, της αιωνίας προόδου, της διαρκώς αυξανόμενης ευημερίας. Ήταν λίγοι και ήταν σαλοί.

Σήμερα, οι άστεγοι είναι πολλοί και δεν είναι σαλοί. Είναι θύματα ατυχίας και πάλι: αλλά όχι

μιας ατυχίας τεράστιας, δεν αφήνεται πολύ από την κανονικότητα των τυχερών. Όχι. Η ατυχία που μετατρέπεται σήμερα έναν κανονικό, έναν στεγασμένο, σε άστεγο, σε κλοσάρ και ρακοσυλλέκτη, σε αδέσποτο του δρόμου, αυτή η ατυχία είναι πια πολλή μικρή, ελάχιστη:

«η διαφορά είναι ένα τίποτα, μια “στραβή”», μια ατυχία, ένας λάθος χειρισμός.

Πίσω από τους αριθμούς των ανέργων ή των πτωχευμένων νοικοκυριών που δίνει η Στατιστική Αρχή, βρίσκονται ανθρώπινα πρόσωπα, δράματα, καταστροφές. Στα πρόσωπα των πτημένων νεοαστέγων βρίσκεται χαραγμένο το μέλλον, σαν σκοτεινό ενδεχόμενο ημών των «κανονικών». Το ελάχιστο

που μπορούμε να κάνουμε είναι το μέγιστο: δίκτυα αλληλεγγύης. Είναι ένα κάποιο ανάχωμα μπρος στην κοινωνική αποσάθρωση, στην κοινωνία της «στραβής».¹

Είναι λοιπόν επιτακτική ανάγκη να έρθουμε αντιμέτωποι με την πραγματικότητα... Να σταματήσουμε να μένουμε αμέτοχοι μπροστά σ' αυτή την κατάσταση που συνεχώς αυξάνεται. Ως Χριστιανοί Ορθόδοξοι έχουμε χρέος με ειλικρινή αγάπη να στραφούμε προς το συνάνθρωπο, να του δείξουμε ενδιαφέρον, και ο καθένας να βάλει ένα λιθαράκι ώστε να δοθεί λύση στο

πρόβλημα των αστέγων... Πώς; Ερχόμενοι σε επαφή με εκκλησιαστικές προσπάθειες και με οργανώσεις που βοηθούν τους αστέγους. Προσφέροντας εθελοντική εργασία στα συσσίτια των αστέγων. Προσφέροντας σ' ένα άστεγο μια τυρόπιτα, ένα σνακ ή δίνοντας στον άστεγο της γειτονιάς μας μια μερίδα ζεστό φαγητό από αυτό που μαγειρέψαμε.... είναι μικρά πράγματα που μπορούμε να κάνουμε χωρίς να μας ρίξουν έξω οικονομικά. Οι άστεγοι δεν χρειάζονται τον οίκτο μας αλλά τη συμπόνια, την αγάπη μας και τη συμπαράστασή μας.

Ήδη, η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών μεριμνά καθημερινά για τις ανάγκες των συνανθρώπων μας με τους εξής τρόπους:

- **74 Κέντρα Ενοριακής Αγάπης**, τα οποία σιτίζουν ημερησίως 3.000 αδελφούς μας, ανεξαρτήτως χρώματος, φυλής και θρησκείας.

- Το πρόγραμμα **«Η εκκλησία στους δρόμους»** διανέμοντας επιπλέον 1.500 μερίδες φαγητού σε αστέγους της Αθήνας.

- 4 στέγες φιλοξενίας αστέγων.

- **2 ενοριακούς ξενώνες** και ένα **συμβεβλημένο ξενοδοχείο** ολιγοήμερης φιλοξενίας, όπου παρέχεται προσωρινή στέγη.

- Το πρόγραμμα **«Ταβιθά»** το οποίο παρέχει είδη ιματισμού σε όσους έχουν ανάγκη.

- Την **κινητή μονάδα «Κιβωτός Αγάπης»** η οποία διανέμει σε περιοχές της Αθήνας φαγητό σε αστέγους.

Το θέμα είναι πολύ σοβαρό και ως χριστιανοί δεν μπορούμε να μένουμε απαθείς και αμέτοχοι. Το Ευαγγέλιο μάς προτρέπει όπως «ό έχων δύο χιτώννας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω» (Λουκ. 3,11). Αν στο πρόσωπο του κάθε άστεγου συναντούσαμε τον Χριστό, θα καταλαβαίναμε ότι καθένας είναι μια εικόνα Του και τότε σίγουρα η συμπεριφορά μας δε θα ήταν η σημερινή. «ἐπέινασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα,

Οι άστεγοι δεν χρειάζονται τον οίκτο μας αλλά τη συμπόνια, την αγάπη μας και τη συμπαράστασή μας.

καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἄσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν

ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.» (Ματθ. ζ' 34-40)

Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα του καλοῦ Σαμαρείτη και ας δώσουμε, αν όχι από το περισσευμα, από το υστέρημα μας και αν το κάνουμε με όλη μας την καρδιά, τότε σίγουρα ερχόμαστε πιο κοντά τους και πιο κοντά Του.

Επιμέλεια:

Πηνελόπη Τερζάκη

Φοιτ. Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ

Μαρία Σαρίγκολη

Φοιτ. Κοινωνικής Εργασίας

Πηγές:

- «Οι άνθρωποι κάτω από το χαλί», Νίκος Γ. Ξυδάκης, Εφημερίδα Καθημερινή 04-01-11 http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_columns_2_04/01/2011_427429
- «Άστεγοι και πραγματικότητα», Αφροδίτη Αλ Σάλεχ(5/5/2010)<http://www.athensvoice.gr/the-paper/article/300/άστεγοι-και-πραγματικότητα>
- «Το φουσκωμένο ποτάμι της επαιτείας», Μαρία Κατσούνα-κη, Σεπτ. 2010 <http://stavrochoros.pblogs.gr/2010/08/zhtianoι-sthn-athhna-toy-2010-.html>
- Μην ξεχνάτε τους φτωχούς, τους ένδειες, τους άστεγους <http://historyofgreekfood.wordpress.com/2010/12/14/1865/>

Ντροπή, Έλληνες!

Στρατηγού Μακρυγιάννη

«Όταν μου πειράζουν την πατρίδα και τη θρησκεία μου, θα μιλήσω, θα νεργήσω κι' ό,τι θέλουν ας μου κάνουν» Τότε, εκεί που καθόμουν εις το περιβόλι μου και έτρωγα ψωμί, πονώντας από τις πληγές, όπου έλαβα εις τον αγώνα και περισσότερο πονώντας δια τις μέσα πληγές όπου δέχομαι δια τα σημερινά δεινά της Πατρίδος, ήλθαν δύο επιτήδειοι, άνθρωποι των γραμμάτων, μισομαθείς και άθρησκοι, και μου ξηγώνται έτσι: «Πουλάς Ελλάδα, Μακρυγιάννη». Εγώ, στην άθλια κατάσταση μου, τους λέγω: «Αδελφοί, με αδικείτε. Ελλάδα δεν πουλάω, νοικοκυραίγοι μου.

Τέτοιον αγαθόν πολυτίμητον δεν έχω εις τηνπραμάτειαν μου. Μα και να τό'χα, δεν τό'δινα κανενός. Κι' αν πουλιέται Ελλάδα, δεν αγοράζεται σήμερα, διότι κάνατε τον κόσμον εσείς λογιώτατοι, να μην θέλει να αγοράσει κάτι τέτοιο». Έφυγαν αυτοί. Κι' έκατσα σε μίαν πέτραν μόνος και έκλαιγα. Μισός άνθρωπος καταστάθηκα από το ντουφέκι του Τούρκου, τσακίστηκα εις τις περιστάσεις του αγώνα και κυνηγιέμαι και σήμερα. Κυνηγώνται και άλλοι αγωνιστές πολύ

καλύτεροί μου, διότι εγώ είμαι ο τελευταίος και ο χειρότερος. Και οι πιο καλύτεροι όλων αφανίστηκαν. Αυτοί που θυσίασαν αρετή και πατριωτισμόν, για να ειπωθεί ελεύτερη η Ελλάδα κι' εκάθηκαν φαιμελιές ολωσδιόλου, είπαν να ζητήσουν ένα αποδειχτικόν που να λέγει ότι έτρεξαν κι' αυτοί εις την υπηρεσίαν της Πατρίδος και Τούρκο δεν άφηκαν αντουφέκιγο. Πήγε να νεργήσει η Κυβέρνηση και βγήκαν κάτι τσασίτες και σπιγούνιοι, που δουλεύουν μίσος και ιδιοτέλεια, και είπαν «όχι». Και είπαν και βρισιές παλιές δια τους αγωνιστές. Για να μην πάρουν το αποδειχτικόν, ένα χαρτί που δεν κάνει τίποτε γρόσια. Πατρίδα να θυμάσαι εσύ αυτούς όπου, δια την τιμήν και την λευτερίαν σου, δεν λογάριασαν θάνατο και βάσανα. Κι' αν εσύ τους λησμονήσεις, θα τους θυμηθούν οι πέτρες και τα χώματα, όπου έχυσαν αίματα και δάκρυα. Θεέ, συχώρεσε τους παντίδους, που θέλουν να μας πάρουν τον αγέρα που αναπνέομεν και την τιμήν που με ντουφέκι και γιαταγάνι πήραμε. Εμείς το χρέος, το κατά δύναμιν, επράξαμεν. Και αυτοί βγήκαν σήμερα να προκόψουν την Πα-

τρίδα. Μας γέμισαν φατρία και χόνοιαν. Και την Πατρίδα δεν την θέλουν Μητέρα κοινή. Αμορόζα εις τα κρεβάτια τους την θέλουν. Γι' αυτό περνούν και ρεθίζουν τον κόσμον με τέχνες και καμώματα. Και καζαντίσαν αυτοί πουγγιά και αγαθά και αφήκαν τους αγωνιστές, τις χήρες και τα ορφανά εις την άκρην. Αυτοί είναι οι ανθρωπίνοι λύκοι, που φέραν δυστυχήματα και κίντυνον εις τον τόπον. Ας όψονται. [...]

Εμείς, με σκιάν μας τον Τίμιον Σταυρόν, επολεμήσαμεν ολούθε, σε κάστρα, σε ντερβένια, σε μπογάζια και σε ταμπούργια. Και αυτός ο Σταυρός μας έσωσε. Μας έδωσε την νίκη και έχασε (οδήγησε σε ήττα) τον άπιστον Τούρκον. Τόση μικρότητα στον Σταυρό, τον σωτήρα μας! Και βρίζουν οι πουλημένοι εις τους ξένους και τους παπάδες μας, τους ζυγίζουν αναντρους και απόλεμους.

Εμείς τους παπάδες τους είχαμε μαζί εις κάθε μετερίζι, εις κάθε πόνον και δυστυχίαν. Όχι μόνον δια να βλογάνε τα όπλα τα ιερά, αλλά και αυτοί με ντουφέκι και γιαταγάνι, πολεμώντας σαν λεοντάρια. Ντροπή Έλληνες!

(Απόσπασμα από τα Απομνημονεύματά του)

ΦΡΙΖΗΣ Ο ΜΑΡΔΟΧΑΙΟΣ

«Ο καλύτερος Εβραίος»

Φριζής ο Μαρδοχαΐος, ο καλύτερος εβραίος, μια φράση που ακόμα και σήμερα ακούγεται από αρκετούς των περιοχών του Ρεθύμνου. Ο Μαρδοχαΐος Φριζής, ήταν Έλληνας γεννημένος στη Χαλκίδα την 1 Ιανουαρίου το 1893, Εβραίος στο γένος, από οικογένεια σεφραδιτών, δηλαδή Εβραίων που εκδιώχθηκαν το μεσαίωνα από την Ιβηρική χερσόνησο. Το όνειρο του Μαρδοχαίου ήταν να γίνει αξιωματικός, και για να το πραγματοποιήσει έδωσε εξετάσεις στην Σχολή Ευελπίδων, αλλά εγκατέλειψε. Τα πιθανά αίτια που εγκατέλειψε ήταν ότι δεν θα γινόταν δεκτός, λόγω του ιουδαϊκού θρησκευματος (εκείνη την εποχή ήταν απαραίτητη προϋπόθεση χριστιανικό θρήσκευμα και κατά προτίμηση ορθόδοξο για τα υψηλόβαθμα στελέχη του στρατού) και ότι θεωρούσε υποτιμητικό να μην έρθει πρώτος στην κατάταξη. Τελικά αποφάσισε να δώσει εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο και περνά στη Νομική. Τον καιρό εκείνο συνδέ-

θηκε με το Γεώργιο Κονδύλη, γνωστό στρατιωτικό και πολιτικό, στον οποίο εκφράζει την επιθυμία του να καταταγεί στον Ελληνικό Στρατό. Έτσι εισάγεται στην Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών (σχολή Ουλαμού), από την οποία αποφοιτά με το βαθμό του ανθυπολοχαγού το 1916. Όντας πρόθυμος και δραστήριος, λαμβάνει μέρος στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην εκστρατεία στην Ουκρανία (στρατιωτική επιχείρηση ευρωπαϊκών δυνάμεων για την καταστολή της Κόκκινης Επανάστασης στη νότια Ρωσία), και στη Μικρασιατική Εκστρατεία, στην οποία, χάρη στη στρατηγική του ικανότητα και τον επίμονο χαρακτήρα του, γίνεται μόνιμος αξιωματικός. Κατά τη τραγική έκβαση της Μικρασιατικής εκστρατείας, πάνεται αιχμάλωτος μαζί με άλλους Έλληνες αξιωματικούς, κατά την υποχώρηση στην Σμύρνη. Μόλις οι Εβραίοι πληροφορήθηκαν το γεγονός ότι ο Φριζής ήταν αιχμάλωτος, συγκέντρωσαν χρήματα και ήρθαν σε συνεννόηση με τις τουρκι-

κές αρχές προκειμένου να τον απελευθερώσουν. Όταν οι τούρκοι του είπαν ότι μπορεί να φύγει, εκείνος απέρριψε την πρόταση, αρνούμενος να εγκαταλείψει τους άντρες του, λέγοντας: **«ότι είναι να γίνει θα γίνει για όλους»**. Η επιλογή του φανερώνει το ακέραιο ήθος του, το γεγονός ότι δεν διαχώριζε τον εαυτό του από τους υπόλοιπους συμπολεμιστές του και πως ήταν διατεθειμένος να υποστεί για την Ελλάδα τις οποιεσδήποτε συνέπειες. Τέλος, ένα χρόνο μετά, αφήνονται όλοι ελεύθεροι.

Επί διακυβέρνησης Μεταξά, το 1936 ο Μαρδοχαΐος μετατέθηκε σε στρατιωτική μονάδα στο Ρέθυμνο και του ανατέθηκε ο τομέας λογοκρισίας επί του τύπου. Ο ίδιος ήταν πολύ αγαπητός στους Ρεθυμνιώτες και συνήθιζε να ομολογεί ότι: **«ήσθάνετω, ένέπνεε, καί έσκέπτετω ως αν νά ήτο Κρητικός»**, ενώ εκείνοι έλεγαν: «Φριζής ο Μαρδοχαΐος ο καλύτερος εβραίος». Οι παλιοί κάτοικοι θυμούνται έντονα το πέρασμα της οικογένειας Φριζή από το Ρέθυμνο και σε πολλούς ιστορικούς και ερευνητές δημιουργήθηκε εσφαλμένα η εντύπωση ότι καταγόταν από την εβραϊκή κοινότητα του Ρεθύμνου. Αργό-

τερα μετατέθηκε στο Δελβινάκι των Ιωαννίνων, με την αιτιολογία ότι «δεν έκανε σωστά τη δουλειά του». Στο Δελβινάκι μάλιστα απέκτησε φιλική σχέση με τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Σπυρίδωνα, με τον οποίο γνωρίζουμε ότι συναντιόντουσαν συχνά για σκάκι. Καιρό πριν από την είσοδο της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο Μαρδοχαίος προΐδεασμένος από τις συγκρούσεις στην κεντρική Ευρώπη και τον επεκτατισμό των χωρών του Άξονα, εκπονεί σχέδιο απώθησης του εχθρού σε περίπτωση επίθεσης, το οποίο είχε εγκριθεί από τον Παπάγο.

Η 28η Οκτωβρίου του 1940 τον βρίσκει διοικητή του υποτομέα Δελβινακίου, της 8^{ης} μεραρχίας Ηπείρου.

Η 8^η μεραρχία ήταν πλήρως επιστρατευμένη και ετοιμοπόλεμη και η άμυνα του μετώπου Ηπείρου είχε ανατεθεί εξ ολοκλήρου σε αυτή. Η τακτική που αποφασίστηκε να εφαρμοστεί ήταν να παρασύρουν τον αντίπαλο στην άριστα οργανωμένη τοποθεσία Ελαί-α-Καλαμά και από εκεί με αντεπιθέσεις να τον απορρίψουν εκτός συνόρων. Το σχέδιο όριζε τη χρήση ικανών μονάδων προκάλυψης, δηλαδή μονάδων που θα είχαν τη μεγάλη δυνατότητα στην υπεράσπιση ορισμένης θέσης και θα τοποθετούνταν μπροστά για τον έλεγχο των κινήσεων του εχθρού. Ο Φριζής ηγούνταν σε μονάδα προκάλυψης και η λειτουργία της ήταν να εκτελούν μαχόμενες, υποχωρητικούς ελιγμούς, μέχρι τη γραμμή οχυρωμένης άμυνας, παρασύροντας στην υποχώρησή τους εχθρούς. Εκεί οι μονάδες προκάλυψης περνούσαν στα μετόπισθεν σαν εφεδρείες. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι επρόκει-

Πολλοί σωβινιστές σήμερα συνηθίζουν να επιτίθενται σε γενικές φυλετικές ομάδες, που κατά τα λεγόμενά τους, βλάπτουν τη χώρα μας, χωρίς ωστόσο κανένας από αυτούς να προσφέρει κάτι σημαντικό στην πατρίδα. Ο Φριζής είναι ένας γνήσιος Έλληνας ήρωας.

το για ένα πολύπλοκο σχέδιο, που απαιτούσε υψηλή σωματική και ψυχική αντοχή, αλλά και άρτια πολεμική ικανότητα, καθότι μάχονταν μια πολυπληθής δύναμη, τεχνολογικά ανώτερη. Το αποτέλεσμα όλων αυτών, ήταν η συντριβή των Ιταλών και η πρώτη ήττα για την παράταξη του Άξονα, τη στιγμή που γραφόταν μια από τις ενδοξότερες σελίδες της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας.

Ποια όμως, ήταν ακριβώς η συμβολή του Μαρδοχαίου Φριζή στο έπος του '40; Αρχικά ως διοικητής μονάδας προκάλυψης, έφερε μεγάλη ευθύνη για την υλοποίηση του στόχου, πραγματοποιώντας τους παράτολμους και επικίνδυνους τα-

κτικούς ελιγμούς. Μεγάλο μέρος της επιτυχούς πορείας του, αποδίδεται στο πηικό των στρατιωτών του. Σε στιγμές που απαιτούσαν μεγάλο ψυχικό σθένος, είναι εξακριβωμένο ότι εμψύχωνε τους στρατιώτες λέγοντας: **«Εμπρός παιδιά, ο Χριστός μαζί μας»**, πράγμα που είναι ολότελα ξένο προς τις εβραϊκές συνήθειες. Εκδηλώνεται ο ελληνικός του χαρακτήρας, που είναι βαθύς και έντονα ισχυρός και που τελικά θα τον αναδείξει μέχρι το τέλος του. Ως αντισυνταγματάρχης, έδινε ολοένα και σφοδρότερες μάχες. Νικώντας τις ομάδες των Αλπινιστών και των «Κενταύρων» κατάφερε να αιχμαλωτίσει εκατοντάδες Ιταλών, ενώ λίγες μέρες μετά, αρκετοί άλλοι παραδό-

θηκαν λόγω έλλειψης τροφίμων. Όμως ο πραγματικός κίνδυνος του μετώπου, ήταν η αποτελούμενη από 11.000 στρατιώτες, μεραρχία της Τζούλια.

Το Ιταλικό σύνταγμα της Τζούλια αποτελούσε τη μεγαλύτερη απειλή για το αλβανικό μέτωπο, γιατί εκτός του πολυάριθμου ανθρώπινου δυναμικού, ήταν το πιο οργανωμένο σώμα που διέθεταν. Το σύνταγμα αυτό ήταν διαιρεμένο σε Βόρειο και Νότιο συγκρότημα, είχε σκοπό, το μεν Νότιο να ανακόψει τον στρατό της Ηπείρου και τελικά αμφότερα, να περικυκλώσουν την 8^η Μεραρχία. Για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος συγκροτήθηκε το Απόσπασμα Αώου, με διοικητή τον Αντισυνταγματάρχη Μαρδοχαίο Φριζή, με στόχο την παρεμπόδιση του Νοτίου συγκροτήματος της Τζούλια να περάσει τον ποταμό Αώο και ουσιαστικά, να αποτρέψει την περικύκλωση των Ελλήνων στρατιωτών. Το σχέδιο πετυχαίνει και έπειτα από βαρύτατες απώλειες, οι Ιταλοί αναγκάζονται να συμπτύξουν τα τμήματα της Τζούλια σε μια δύναμη. Εν συ-

νεχεία, ορίζεται μια ταχέως κινούμενη μεραρχία Ιππικού για να καταλάβει σημεία μείζονος στρατηγικής σημασίας και εντέλει, να περικυκλώσουν τους Ιταλούς. Πολλοί ήταν εκείνοι που παραδόθηκαν ή λιποτάκτισαν, ενώ περίπου 7.500 κατάφεραν να ξεφύγουν, οπισθοχωρώντας στην Πρεμετή της Αλβανίας, επιτρέποντας στους Έλληνες να προχωρήσουν βορειότερα. Εντός μιας εβδομάδας από την έναρξη του πολέμου, επιτεύχθηκε η αναστροφή του μετώπου και η προέλαση του Ελληνικού στρατού στο αλβανικό έδαφος.

Ο Μαρδοχαίος Φριζής έπεσε υπέρ Πατρίδος στις 5 Δεκεμβρίου το 1940, βορειανατολικά της Πρεμετής. Εκείνη την ημέρα ο Φριζής και οι άντρες του δέχτηκαν επίθεση από ιταλικά αεροπλάνα. Ο Φριζής έδωσε εντολή στους στρατιώτες του να πέσουν στα χαρακώματα, παρ' όλα αυτά για να μην υπάρξει πανικός στους στρατιώτες, ο ίδιος παρέμεινε καθάλα στο αλογό του και συνέχισε να τους εμψυχώνει, μάλιστα όπως είναι γνωστό **τους προέτρεπε να πολεμήσουν στο όνομα της Παναγίας και με την ευχή της.** Ως καβαλάρης έγινε εύκολος στόχος για τα εχθρικά αεροπλάνα, τα οποία στην αρχή τον γάζωσαν και έπειτα μια βόμβα τον αποτελείωσε. Ο ιερέας του στρατεύματος του έκλεισε τα μάτια.

Μετά τη θυσία του Φριζή, ο Μεταξάς και οι επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων έστειλαν συλλυπητήρια τηλεγραφήματα, που εξυμνούσαν το θάρρος και την ανδρεία του, ενώ του έδωσαν τιμητικά τον τίτλο του Συνταγματάρχη. Χαρακτηριστικά γι' αυτόν ο Ιωάννης Μεταξάς δήλωσε: «...**Ισραηλίτης το θρήσκευμα, αλλά βαθύτατα Έλληνα εις την ψυχήν και το πνεύμα...**», ενώ τα βροντερά λόγια κατά τις επιθέσεις του: **«θα τους τινάξουμε στον αέρα»** θα μείνουν ως δείγματα παλικάριάς και ηρωισμού.

Το παράδειγμά του είναι ένα επίκαιρο μήνυμα που υπογραμμίζει ότι όλοι μας πρέπει να πιστεύουμε σε κάποιες πανανθρώπινες αξίες, τις οποίες μπορούμε να υπηρετούμε από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου τυγχάνει να γεννιόμαστε ή να ζούμε. Η αγάπη και η αλληλεγγύη πρέπει να μας συνδέουν. Ο Μαρδοχαίος Φριζής σκεφτόταν και έπραξε πρωτίστως σαν Έλληνας και έδωσε ακόμα και τη ζωή του για την Ελλάδα. Άτομα όπως αυτός ανήκουν στην ιστορία του Ελληνισμού και δεν επιτρέπεται να τους ντροπιάζουμε με ρατσιστική συμπεριφορά. Πολλοί σωβινιστές σήμερα συνηθί-

ζουν να επιτίθενται σε γενικές φυλετικές ομάδες, που κατά τα λεγόμενά τους, βλάπτουν τη χώρα μας, χωρίς ωστόσο κανένας από αυτούς να προσφέρει κάτι σημαντικό στην πατρίδα. Μιλούν για αρχαίους προγόνους και πολλοί δεν έχουν μελετήσει ποτέ αρχαία ελληνική γραμματεία. Αυτό δεν είναι ο ανώτερος πολιτισμός που δίδαξαν οι ένδοξοι πρόγονοί μας, ούτε έχει σχέση με τον Χριστιανισμό που υποστηρίζει ότι όλοι οι άνθρωποι είμαστε αδέρφια.

Δυστυχώς βέβαια, από την άλλη πλευρά, ομόθηρσκοι του ήρωα Φριζή, όπως ο αρχираββίνος της Θεσ-

σαλονίκης σε συνέντευξή του, δηλώνει πως οι Εβραίοι είναι ο περισσότερος λαός του Θεού, και ότι θα πρέπει να οδηγούν την ανθρωπότητα. Αυτό δεν είναι παρά μια σιωνιστική (εθνικιστική-εβραϊκή) ιδεολογία, που κάθε άλλο παρά το παράδειγμα του Μαρδοχαίου θυμίζει. Ένα ακόμα θέμα αντιπαραθέσεων είναι ο στρατιωτικός βαθμός που κατείχε ο Φριζής και κατά συνέπεια, αν ήταν ο πρώτος ανά βαθμό ανώτερος αξιωματικός που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Όπως προκύπτει από τις εκδόσεις Ιστορίας Στρατού ο Μαρδοχαίος Φριζής από την πρώτη μέρα του πολέμου, μέχρι το θάνατό του μαχόταν ως Αντισυνταγματάρχης, και για τιμητικούς λόγους, του αποδόθηκε ο τίτλος του Συνταγματάρχη, μετά θάνατον. Επομένως αναφερόμενοι στην πολεμική του δράση, μιλάμε για τον Αντισυνταγματάρχη Φριζή. Για ιστορικούς λόγους αναφέρω πως ο πρώτος πεσών ανώτερος αξιωματικός ήταν ο Αντισυνταγματάρχης Πεζικού Κεφαλόπουλος Χαράλαμπος, που έπεσε την 21^η Νοεμβρίου του '40 στο Βράνεστε.

Ο Μαρδοχαίος Φριζής είναι ένα πρόσωπο που αναγνωρίζουν και μιλούν με θαυμασμό όλοι, ακόμα και ακραίοι εθνικιστές. Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει την πραγματική φιλοπατρία, το ακέραιο ήθος του, τη γενναιότητά του, την προσφορά και τη θυσία του, ως γνήσιο Έλληνα ήρωα. **«Για την Ελλάδα»** ήταν οι τελευταίες λέξεις που ψέλλισε.

Επιμέλεια:

Απόστολος Ματέλλας

Τμ. Ραδιολογίας Ακτινολογίας

Σ.Ε.Υ.Π. Αθηνών

Πηγές – Βιβλιογραφία:

- www.Hellasarmy.gr
- www.Defencenet.gr
- www.Wikipedia.org
- Πλεύρη Κ., «Οι Εβραίοι», εκδ. Ηλεκτρον

Συμβαίνουν...

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΒΡΑΒΕΥΣΕ ΤΗΝ ΧΑΡΑ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η Ακαδημία Αθηνών, στην πανηγυρική συνεδρία της 28ης Δεκεμβρίου 2010, παρασημοφόρησε την Φιλοπατρία και την Διαμόρφωση Θρησκευτικής και Εθνικής Συνείδησης, απονέμοντας το «Αργυρούν Μετάλλιον Ανδρείας» στη Χάρα Νικοπούλου «διότι παρά τις αντιξοότητες που συνάντησε κατά την εκτέλεση του έργου της, εξετέλεσε τα καθήκοντά της κατά τρόπο αντάξιο της μεγάλης αποστολής της διδάσκοντας τα παιδιά που της εμπιστεύθηκε η Πολιτεία σύμφωνα με τις αρχές της ελεύθερης σκέψης, της ανεξιθρησκίας και της αλήθειας, χωρίς να υπολογίσει αντιθέσεις που έθεταν σε κίνδυνο την ίδια». Στην αντιφώνησή της η δασκάλα που εργάστηκε για να μάθει ελληνικά στους Πομάκους της Θράκης είπε «Αυτό το Μετάλλιο Ανδρείας αποτελεί για μένα ηθική δέσμευση να συνεχίσω με μεγαλύτερη Πίστη τον αγώνα μου, μέχρι την τελική δικαίωση του Έθνους μας. Το αφιερώνω στα δικά μου Πομακόπουλα της Θράκης».

ΣΕ 8^Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ Γ. ΒΕΡΙΤΗ

Πριν λίγες εβδομάδες κυκλοφορήθηκαν από τις εκδόσεις «Δαμασκός» τα «Απαντα» του ποιητή Γ. Βερίτη. Ο τόμος περιλαμβάνει όλα τα ποιήματα, όχι τα πεζά κείμενα και δοκίμια του, και αποτελεί την 8^η κατά σειρά επανέκδοση του ποιητικού έργου του που ενέπνευσε τόσες γενιές.

Επί τη ευκαιρία, αξίζει να θυμηθεί κανείς και τις σχετικές ποιητικές ανθολογίες χριστιανικού λόγου του Ανδρέα Κεραμίδα, του Σήφη Κόλια και του Ν. Τυπάλδου, αλλά και την πλούσια ποιητική παραγωγή που μας προσέφεραν οι ποιητές Στ. Μπολέτης, Ν. Καμβύσης, Α. Σαμαράκης, Α. Ζαχαρόπουλος, Φ. Κριτέλης, Β. Μουστάκης και οι ποιήτριες Ελ. Καριτά, Κ. Χιωτέλη, Χλ. Αχαϊκού κά μέσα από το περιοδικό «Ακτίνες» και τις εκδόσεις «Δαμασκός».

ΕΦΥΓΕ Η ΖΑΚΛΙΝ ΝΤΕ ΡΟΜΙΓΥ

Έφυγε σε ηλικία 97 ετών, στις 19.12.2010 η μεγάλη ελληνίστρια και ακαδημαϊκός Ζακλίν ντε Ρομιγύ, η οποία υπήρξε η πρώτη γυναίκα καθηγήτρια του Collège de France. Μεταφράστρια των Ελλήνων κλασικών στα γαλλικά, η Ζακλίν ντε Ρομιγύ, δημοσίευσε πλήθος μελετών για την αρχαία ελληνική γραμματεία και ιστορία, ενώ δίδαξε ως καθηγήτρια της αρχαίας ελληνικής γραμματείας στα πανεπιστήμια της Λιλ, της Σορβόνης και στο Collège de France. «Υπέφερε πολύ εδώ και μερικές δεκάδες χρόνια από το γεγονός ότι έβλεπε να φθίνει η μελέτη της ελληνικής γλώσσας και αυτό της προκαλούσε τεράστιο πόνο», δήλωσε η Ελέν Καρέρ ντ' Ανκόρ, ισόβια γραμματέας της Γαλλικής Ακαδημίας, η οποία πιστεύει ότι ο καλύτερος φόρος τιμής για την Ζακλίν ντε Ρομιγύ «θα ήταν να δοθεί εφεξής μεγαλύτερη σημασία στην ελληνική γλώσσα, την οποία υποστήριξε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον». Σε επόμενο τεύχος της «Π», θα έχουμε την ευκαιρία να προσεγγίσουμε περισσότερο την μεγάλη αυτή φυσιογνωμία των γραμμάτων.

13^ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Μια λαμπρή εκδήλωση, διοργάνωσε στην Αλβανία το Γραφείο Νεότητας της Αρχιεπισκοπής, υπό τη φροντίδα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας κ. Αναστασίου. Στην εκδήλωση, η οποία έλαβε χώρα στην αίθουσα πλησίον του Ιερού Ναού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στα Τίρανα, έλαβαν μέρος νέοι από τις τέσσερις εκκλησιαστικές επαρχίες, παρουσιάζοντας τραγούδια, παραδοσιακούς χορούς, δημοτικά τραγούδια από τον τόπο καταγωγής τους κ.

Στην τέλος της εκδήλωσης ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, υπενθύμισε στους νέους τους τέσσερις πυλώνες, στους οποίους πρέπει να στηρίζεται η ορθόδοξη νεολαία: 1. στη μελέτη, την κατά Χριστόν αύξηση της γνώσης, 2. στη φιλία, 3. στη μαρτυρία, 4. στη διακονία.

ΤΟ ΕΔΑΔ ΑΠΕΦΑΝΘΗ ΟΤΙ 23 ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΒΑΚΟΥΦΙΟΥ «ΑΜΠΝΤΟΥΛΑΧ ΠΑΣΑ»

Στις 14/01/11 το 5ο Πρωτοδικείο Άγκυρας χαρακτήρισε κληρονόμους του βακουφιού «Αμπντουλάχ Πασά» 23 Ελληνοκύπριους που είχαν προσφύγει τον Ιούνιο του 2007 στο δικαστήριο με το αίτημα αυτό. Νωρίτερα, στις 4 Νοεμβρίου 1998, τα 23 αυτά άτομα είχαν προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο την 1η Ιουνίου 2007 απεφάνθη πως η Τουρκία καλούνταν να καταβάλει αποζημίωση 885.000 ευρώ στην Μύρα Ξενίδη Αρέστη για την ακίνητη περιουσία της στην Αμμόχωστο. Η Ασλί Άκσου Ερέν, η δικηγόρος τους, είπε ότι οι περιουσίες των βακουφίων δεν μπορούν να κληροδοτηθούν, να μεταβιβασθούν ή να πωληθούν, ενώ το 2007 είχε δηλώσει ότι «για κάθε μία από τις βακουφικές περιουσίες στην Αμμόχωστο θα πρέπει να γίνουν χωριστές δικαστικές προσφυγές» και ότι «με τον τρόπο αυτό μπορεί να αποτραπεί να χάσουν οι Τούρκοι την περιοχή των Βαροσιών που συνίσταται σχεδόν στο σύνολο της σε βακουφικές εκτάσεις».

ΟΤΑΝ Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕ ΤΟΝ ΓΙΟΡΓΚΕΝΣΕΝ

Σε συνέχεια της συνέντευξης του προηγούμενου τεύχους της «Π», ο π. Ηλ. Μαστρογιαννόπουλος μάς γνωστοποιεί το εξής περιστατικό: ο γνωστός συγγραφέας Νίκος Καζαντζάκης, νεαρός τότε, διηγείται ότι σε ένα ταξίδι του στην Ιταλία επισκέφθηκε και την μικρή πόλη Ασσίζη, πατρίδα του Αγ. Φραγκίσκου (13^{ος} αι.). Συνάντησε εκεί, σε ένα δρομάκι τον Δανό συγγραφέα Γ. Γιόργκενσεν και κουβεντιάζοντας του είπε τις αμφιβολίες του για την πίστη. Τότε εκείνος του απάντησε: «Για να βρεις τον Θεό, νεαρέ μου, πρέπει να σκύψεις!» (Σημ: ο Γιόργκενσεν, 1866-1956, όταν σπούδαζε στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης ήταν υλιστής, αλλά αργότερα εμβαθύνοντας έγινε πιστός και έγραψε μεταξύ άλλων τον βίο του Αγ. Φραγκίσκου της Ασσίζης)

ΜΙΚΡΑ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ!

Η μελέτη της Δρ Ζεβετιέβ Χίλι του Πανεπιστημίου του Κουίνσλαντ της Αυστραλίας, που δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό έντυπο European Heart Journal, είναι η πρώτη μεγάλη έρευνα σε δείγμα 4.700 ατόμων άνω των 20 ετών, που συσχέτισε τη συνολική ώρα του καθιστού και ταυτόχρονα τα διαλείμματα από αυτό, με τον κίνδυνο για καρδιοπάθεια, διαβήτη και άλλες μεταβολικές ασθένειες, καθώς επίσης με την χρόνια φλεγμονή, που παίζει ρόλο, μεταξύ άλλων, και στην αρτηριοσκλήρυνση.

Η μελέτη, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι παρατεταμένες περιόδοι καθιστού, ακόμα κι αν συνδυάζονται με σωματική άσκηση, επιδεινώνουν τους δείκτες της καρδιο-μεταβολικής λειτουργίας και των φλεγμονών, οδηγώντας σε μεγαλύτερη περιφέρεια μέσης, μικρότερη «καλή» χοληστερόλη και υψηλότερη C-αντιδρώσα πρωτεΐνη (σημαντική ένδειξη εξελισσόμενης εσωτερικής φλεγμονής στον οργανισμό). Από την άλλη, η έρευνα διαπίστωσε ότι ακόμα και στους ανθρώπους που περνάνε πολλή ώρα καθιστοί συνολικά, αν στο ενδιαμέσο σπκώνονται συχνά, έστω και για λίγο, η περίμετρος της μέσης τους είναι μικρότερη, όπως χαμηλότερη είναι και η C-αντιδρώσα πρωτεΐνη.

Θέματα Πνευματικής Ζωής

ΤΑ ΠΑΘΗ ΩΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ

Ἡ λέξη πάθος προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα πάσχω καὶ στὴν κοινὴ γλῶσσα σημαίνει κάτι, τὸ ὁποῖο μᾶς κάνει νὰ ὑποφέρουμε. Ταυτίζεται μὲ τὰ διάφορα παθήματα καὶ τὰ βάσανα τῆς ζωῆς. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ ὀρολογία ὁ ὅρος πάθη ἔχει κάποια πιὸ ἐιδικὴ σημασία. Δὲν εἶναι ἀπλὰ κάποιες ἀμαρτίες ποὺ κάνει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κακὲς ἔξεις, οἱ ὁποῖες λειτουργοῦν δεσμευτικὰ καὶ τυραννικὰ γιὰ τὸν ἐμπαθῆ ἄνθρωπο. Δὲν μπορεῖ εὐκολὰ νὰ τὶς ξεπεράσει καὶ συναισθάνεται ὅτι εἶναι δέσμιος αὐτῶν.

Κατὰ τὸν μεγάλο φιλόσοφο Ἀριστοτέλη τὰ πάθη εἶναι ἔμφυτες δυνάμεις τῆς ψυχῆς τοῦ κάθε ἀνθρώπου, οἱ ὁποῖες ἀναλόγως τοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τῆς χρήσεώς τους (γιὰ τὴν ἀρετὴ ἢ γιὰ τὴν κακία) προσλαμβάνουν καὶ τὸν ἀντίστοιχο χαρακτῆρα (ἐνάρετο ἢ κακὸ), ἐνῶ στὴν οὐσία τους εἶναι ἠθικὰ οὐδέτερες¹. Αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐνστερνίσθηκαν καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, γι' αὐτὸ καὶ ὁμιλοῦν περὶ μεταμορφώσεως τῶν παθῶν σὲ ἀρετὲς καὶ ὅχι περὶ ἐκρίζωσεως ἢ ἐξαφανίσεως τῶν παθῶν ἀπὸ μέσα μας.

Μὲ τὸν ὅρο ἐξάρτησις στὰ νεώτερα χρόνια δηλώνουμε τὴν ἐμπλοκὴ καὶ τὸν ἐγκλωβισμό ἐνὸς ἀνθρώπου στὰ δεσμὰ κάποιας κακῆς συνηθείας, ἐνὸς ἐθισμού π.χ. ἀπὸ οὐσίες, ἀπὸ τὸν τζόγο, ἀπὸ τὸ σέξ, ἀπὸ τὸν ὑπολογιστή, κ.λπ.. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ἀποφυγὴ, συχνά, τοῦ κακόηχου ὅρου πάθη. Στὴν οὐσία, ὅμως, τὰ πάθη, ὅπως τὰ ὀνομάζει ἡ Ἐκκλησία ταυτίζονται μὲ τὴν ἐξαρτήσεως, ὅπως τὶς ὀνομάζει ὁ κόσμος.

¹ Βλ. Ἀριστοτέλους, *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, II, 4 (1105b-1106a).

Ποιὰ εἶναι τὰ αἷτια καὶ οἱ βαυτερες ρίζες ἀπὸ τὶς ὁποῖες γενιοῦνται τὰ διάφορα πάθη καὶ οἱ ἐξαρτήσεις;

«Ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆς ἀμαρτίας τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ αὐτεξούσιον»², διδάσκει ὁ Μ. Βασίλειος. Ὁ ἄνθρωπος ὡς κτιστὸ ὂν εἶναι, δυνάμει καὶ θελήσει, τρεπτὸς ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα μὲ τὴν ὁποία δημιουργήθηκε στὴν κακία καὶ στὸ παρὰ φύσιν ζῆν. Ἡ κακία τοῦ εἶναι προῖον τῆς κακῆς χρήσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ, τοῦ αὐτεξουσίου, μὲ τὸ ὁποῖο τὸν προίκισε ὁ Δημιουργὸς τοῦ.

Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι οἱ ἀνατόμοι τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἅγιοι Πατέρες τονίζουν (ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μὲ τὸ «οὐδεὶς ἐκὼν κακός») ὅτι ἡ ἐπίδωξη τοῦ κακοῦ γίνεται ἐπειδὴ τὸ θεωροῦμε καλὸ καὶ ἐφετό. «Πᾶν τὸ γινόμενον ἢ δι' ἀγαθὸν γίνεται ἢ διὰ νομιζόμενον ἀγαθόν»³.

Στὴν ἀσκητικὴ γραμματεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ ἐμπαθὴς προσκόλλησις πρὸς πρόσωπα ἢ πράγματα ὀνομάζεται «προσπάθεια», προσκόλλησις σὲ κάποιο πάθος.

Ὁ ἅγιος Δωρόθεος ἐπισημαίνει ὅτι σκοπὸς τῶν δαιμονικῶν ἐπιθέσεων εἶναι ἡ ἀπόκτησις ἀπὸ τὸν πολεμούμενο ἄνθρωπο μιᾶς κακῆς ἔξεως. Κατόπιν φεύγουν οἱ δαίμονες, γιὰτὶ ἔχουν δέσει πλέον τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ δεσμὰ ἐνὸς πάθους, μιᾶς ἐξαρτήσεως, καὶ χωρὶς νὰ τὸν προσβάλλουν μὲ μεγάλους λογισμοὺς καὶ πειρασμοὺς ἡ κακὴ τοῦ συνήθεια τὸν ὠθεῖ νὰ πίπτει

συνεχῶς στὸ ἴδιο πάθος. «Οὕτως ἐστὶν καὶ ἡ ψυχὴ· ἐν μόνον πάθος ἐὰν ἔχη ἐν ἑξεί, οἷαν ὥραν δόξῃ τῷ ἐχθρῷ, καταβάλλει αὐτήν»⁴. (Ἔτσι εἶναι καὶ ἡ ψυχὴ. Ἄν ἔχει καὶ μ' ἓνα μόνο πάθος δεθεῖ, ὅποια ὥρα θέλει ὁ ἐχθρὸς τὴν νικάει). Τὴν ἴδια ἀποψη ἐδίδασκε καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ τὴν φράση τοῦ: «ἐζωγρημένοι (αἰχμάλωτοι) ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ διαβόλου) εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα».

Οἱ ἐξαρτήσεις – πάθη συνδέονται, ἀκόμη, μὲ τὰ ἀδιέξοδα, τὰ ὁποῖα βιώνει καὶ ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος στὴν καθημερινότητά τοῦ. Αὐτὰ εἶναι ποὺ τὸν ὀδηγοῦν ἀσυνείδητα νὰ «γαντζωθεῖ» ἀπὸ κάτι, τὸ ὁποῖο στὴν φαντασία τοῦ τοῦ παρέχει δύναμιν καὶ κουράγιο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζει τὶς ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς τοῦ. Λειτουργοῦν, τρόπον τινά, ὡς «καταφύγια γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία συχνὰ φοβίζει καὶ ἀπαιτεῖ ὑπευθυνότητα καὶ ὠριμότητα.

Γι' αὐτὸ οἱ ἐξαρτήσεις εἶναι δίοδοι γιὰ νὰ ὀδηγηθῇ κάποιος εὐάλωτος ἄνθρωπος σὲ τεχνητοὺς παραδείσους, στοὺς ὁποίους τίποτα δὲν τὸν ἐνοχλεῖ καὶ τὸν τρομάζει, ἀλλὰ ὅλα τὸν «προστατεύουν» καὶ τὸν «ἀνακουφίζουν» ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀδυνατεῖ νὰ διαχειρισθεῖ.

Επιμέλεια:
I.K. Αγγελόπουλος

² Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Κατὰ Μαριναίων*, 64 (Schriften, Bd. IV, σ. 383).

³ Ἀββᾶ Δωροθέου, *Διδασκαλίας*, ΙΑ' (Ἔργα Ἀσκητικά, σ. 286).

⁴ Β' Τιμ. 2: 26.

Η φωνή των Πατέρων

✠ Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου ✠
Δώστε, δώστε στους φτωχούς!

Ξέρω ότι πολλοί από τους συγκεντρωμένους πάλι θα μας κατηγορήσουν, όταν μιλούμε γι' αυτά, και θα πουν «Μη, σε παρακαλώ, μη γίνεσαι φορτικός και βαρετός στους ακροατές· άφησέ το στη συνείδηση του καθενός, άφησέ το στην κρίση των ακροατών· έτσι τώρα μας ντροπιάζεις, μας κάνεις να κοκκινίζουμε!...».

Αλλ' όχι! Αυτά τα λόγια δεν τα ανέχομαι! Γιατί ούτε ο Παύλος ντρεπόταν να ενοχλεί συνέχεια για τέτοια πράγματα και να ζητά σαν ζητιάνος. Εάν έλεγα τούτο, δηλαδή δος μου, φέρε για το σπίτι μου, ίσως να 'ταν ντροπή. Αν και ούτε τότε θα 'ταν ντροπή. «Οί γάρ τῷ θυσιαστηρίῳ», λέγει, «προσεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται» (Α' Κορ. 9,13). Πλην όμως πιθανόν να με κατηγορούσε κάποιος, ότι μιλώ

για τον εαυτό μου· τώρα όμως παρακαλώ γι' αυτούς που στερούνται, μάλλον όχι γι' αυτούς που στερούνται, αλλά για σας που δίνετε· γι' αυτό και μιλώ χωρίς να ντρέπομαι. Γιατί πού είναι η ντροπή σαν πω, δώσε στον Κύριο που πεινά, ντύσε τον που γυρίζει γυμνός, φιλοξένησέ τον που είναι ξένος; Ο Δεσπότης

Τώρα όμως παρακαλώ γι' αυτούς που στερούνται, μάλλον όχι γι' αυτούς που στερούνται, αλλά για σας που δίνετε.

σου δεν ντρέπεται μπροστά σ' όλη την οικουμένη να λέγη «έπεινασα καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν» (Ματθ. 25,42), ο ανενδεής, εκείνος που δεν έχει ανάγκη από τίποτε και εγώ θα ντραπώ και θα διστάσω; Σε παρακαλώ, μακριά τέτοια πράγματα! Του διαβόλου είναι αυτή η ντροπή!

Δεν θα ντραπώ, λοιπόν. Αντίθετα μάλιστα και με παρηρησία θα πω· δώστε σ' όσους έχουν ανάγκη, και θα φωνάζω πιο δυνατά απ' αυτούς. Γιατί εάν κάποιος έχη στοιχεία και μπορή να μας κατηγορήσει,

ότι αυτά τα λέμε για να σας παρασύρουμε προς όφελός μας, και με το πρόσχημα των φτωχών κερδίζουμε εμείς, τότε πράγματι αυτά δεν είναι μονάχα άξια ντροπής, αλλά και μυρίων κεραυνών, και ούτε αξίζει να ζουν όσοι κάνουν παρόμοια.

Αλλά εάν, με τη χάρη του Θεού, καθόλου δεν σας ενοχλούμε για τον εαυτό μας και κηρύττουμε αδιάπανο το ευαγγέλιο, χωρίς βέβαια να κοπιάζουμε όπως ο Παύλος, αρκούμενοι πάντως στα δικά μας, με όλο το θάρρος θα σας λέγω, δώστε στους φτωχούς· και δεν θα σταματήσω να το λέγω, και όταν δεν δίνετε θα σας είμαι σκληρός κατηγορος!

Από την ΜΓ' ομιλία του στην Α' προς Κορινθίους» Ε.Π.Ε. 18Α, 720 εξ. Εισαγωγή και απόδοση στη νεοελληνική Αρχιμ. Χρυσόστομος Π. Αβαγιάνος, εκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 1998.

Επιμέλεια:
 Μ.Α.
 φοιτ. Ιατρικής Αθηνών

Δραστηριότητες

Πέμπτη 18 Νοεμβρίου

Ομιλία στα πλαίσια του Αγιογραφικού Κύκλου των Φοιτητών με θέμα: "Πώς τοποθετείται ένας χριστιανός νέος απέναντι στις σχέσεις των δύο φύλων" από τον κ. Δημήτριο Καραγιάννη, παιδοψυχίατρο.

Παρασκευή 19 Νοεμβρίου

Συζήτηση με θέμα «το άγχος», με την ψυχολόγο κ. Γιούλη Τσεντούρου και την θεολόγο κ. Έφη Ψαρογιώργου, για τις φοιτήτριες.

Κυριακή 21 Νοεμβρίου

Φοιτητικός Εκκλησιασμός στο Παρεκκλήσιο του Απ. Παύλου.

Δευτέρα 22 Νοεμβρίου

Εναρκτήρια συνάντηση για την εκπομπή μας, «Ραδιοκαταγραφές» που εκπέμπει από την ιστοσελίδα μας www.xfe.gr και από τον ραδιοφωνικό σταθμό της Πειραιϊκής Εκκλησίας 91,2fm, κάθε Σάββατο 7:00μ.μ.

Παρασκευή 26 Νοεμβρίου

Συνάντηση των Αρθρογράφων της Παρεμβολής.

Σαββατοκύριακο 27 & 28 Νοεμβρίου

Διήμερη προσκυνηματική εκδρομή στη Παναγία την Προυσιώτισσα στο Καρπενήσι και το χιονοδρομικό κέντρο στο Βελούχι.

Τρίτη 30 Νοεμβρίου

Ομιλία στη Νομική σχολή Αθηνών, με θέμα «Γιατί να Τον πιστέψουμε;» με τον π. Βασίλειο Θερμό.

Κυριακή 5 Δεκεμβρίου

Φοιτητικός Εκκλησιασμός στο Παρεκκλήσι του Απ. Παύλου.

Κυριακή 12 Δεκεμβρίου

Εξόρμηση αγάπης στο νοσοκομείο παιδών Αγ. Σοφία.

Σάββατο 18 Δεκεμβρίου

Χριστουγεννιάτικο εντευκτήριο φοιτητριών.

Κυριακή 19 Δεκεμβρίου

Εξόρμηση «Παρεμβολής» στον Ι. Ν. Αγ. Σοφίας στο Ν. Ψυχικό και στον Ι. Ν. Αγ. Ευθυμίου Κυψέλης.

Τρίτη 21 Δεκεμβρίου

Ακολουθία των Ωρών των Χριστουγέννων στο Παρεκκλήσι του Απ. Παύλου.

Επιμέλεια:

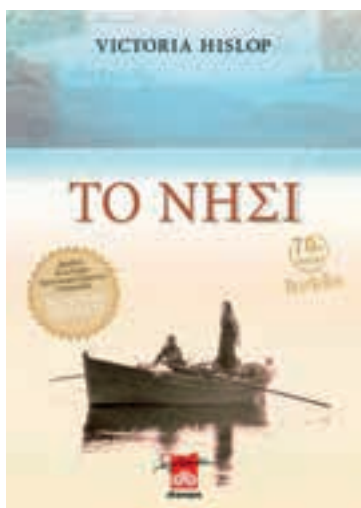
Αγγελική Καλκάνη,
φοιτ. ΗΜΜΥ ΕΜΠ

27-30 Δεκεμβρίου

Εξόρμηση Φοιτητών στην Ι. Μητρόπολη Αργυροκάστρου της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας.

ΒΙΒΛΙΟ- παρουσιάσεις

Victoria Hislop «Το Νησί» Εκδόσεις ΔΙΟΠΤΡΑ

Το Νησί είναι ένα βιβλίο γραμμένο με μεγάλη ευαισθησία που περιγράφει την ιστορία του νησιού της «Σπιναλόγκας» και των κατοίκων της που έπασχαν από την νόσο του Χάνσεν. Μέσα από αυτό το βιβλίο ο αναγνώστης μαθαίνει ότι τη ζωή δεν την οριοθετούν οι δυσκολίες και οι αντιξοότητες της, αλλά η αγάπη και η αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων. Ο αναγνώστης κάνει ένα απίθανο ταξίδι και έτσι ζει και ο ίδιος τις καταστάσεις, τις οποίες βίωσαν οι κάτοικοι αυτού του νησιού!

Η γραφή της συγγραφέως χαρακτηρίζεται από ζωντάνια, χρήση πολλαπλών επιθέτων, συνοχή και αλληλουχία. Οι λεπτομέρειες υποδηλώνονται με τόση ακρίβεια λες και βίωσε και η ίδια όλες αυτές τις καταστάσεις που περιγράφει. Η

συγγραφέας, μέσω της αναζήτησης των Ελλήνων προγόνων της νεαρής Αλέξης, μας μεταφέρει σε ένα γραφικό χωριουδάκι της Κρήτης, στην Πλάκα. Η ζωή των κατοίκων του είναι μια καθημερινή, ήσυχη ρουτίνα, στην οποία, όμως, φωλιάζει ο φόβος της λέπρας. Η Ελένη, η αγαπημένη δασκάλα του τόπου ασθενεί και μεταφέρεται αναγκαστικά στη «Σπιναλόγκα», εγκαταλείποντας έτσι σύζυγο και δύο χαριτωμένα κοριτσάκια. Μαζί της μεταφέρεται και ένας μαθητής της, ο οποίος πιθανότατα της μετέδωσε την ασθένεια. Στο νησί υπάρχουν πολλές δυσκολίες προσαρμογής, όμως, η καλή δασκάλα καταφέρνει να προσπεράσει τις αντιξοότητες προσφέροντας, παράλληλα, όση αγάπη της έχει απομείνει στον μικρό της μαθητή. Έχει συχνή επικοινωνία με την οικογένειά της μέσω του συζύγου της, του Γιώργη, καθώς αυτός είναι που μεταφέρει σχεδόν καθημερινά προμήθειες στο νησί. Τα δυο κορίτσια μεγαλώνουν δύσκολα δίχως τη μητέρα τους. Η Άννα παρουσιάζει πολύ δύσκολο χαρακτήρα, ενώ η Μαρία καλόβολο. Στη συνέχεια, η Ελένη πεθαίνει και τα κορίτσια στενοχωριούνται ακόμα περισσότερο. Μεγάλες πια κοπέλες προσπαθούν να αποκατασταθούν. Όμως η αρρώστια και ο χωρισμός υπονομεύουν κάθε φάση της ζωής τους, αναδεικνύοντας τα ανθρώπινα συναισθήματα απέναντι στον πόνο και τον χωρισμό με τα αγαπημένα πρόσωπα μέσα από συγκλονιστικές περιγραφές.

Με το «Νησί» ακολουθούμε μια

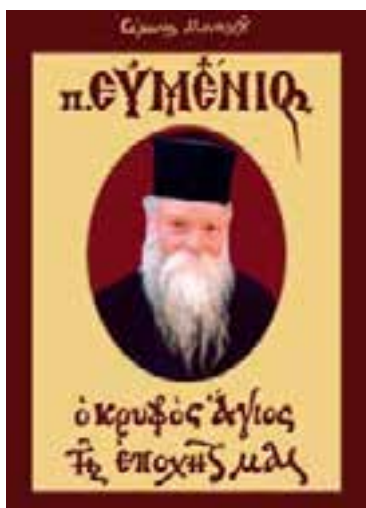
πορεία χαραγμένη με απερίοριστη υπομονή. Μαζί με τους ήρωες καταφέρνουμε να προχωρήσουμε έχοντας ελπίδα σε κάθε μας ασταθές βήμα. Μέσα από αυτή την πάλη συναισθημάτων παρατηρούμε την δύναμη της αγάπης και τον τελικό της θρίαμβο, ενώ, αδιάσπαστος προβάλλεται, επίσης, ο κρίκος της φιλίας, μια σανίδα σωτηρίας στις δύσκολες στιγμές.

Επιμέλεια:

Πολυξένη Παπαδοπούλου
φοιτ. Προσχολικής Αγωγής

Άγιος Ζωτικός ο Ορφανοτρόφος, ο Προστάτης άγιος των Λεπρών (4^{ος} αι.). Ήταν πολύ ευλαβής, με θαυμαστή παιδεία, πολύτιμος συνεργάτης του αυτοκράτορα. Παρότι είχε βγει νόμος να ρίχνονται στην θάλασσα, όσοι έπασχαν από την νόσο του Χάνσεν, αυτός ζητούσε από τον αυτοκράτορα χρήματα με το πρόσχημα να αγοράσει πολύτιμους λίθους, ενώ στην πραγματικότητα εξαγόραζε τους λεπρούς και τους έβαζε σε ένα χωριό που ο ίδιος είχε χτίσει γι' αυτούς. Σε μία περίοδο οικονομικής δυσπραγίας μαρτύρησαν το έργο του στον βασιλιά, ο οποίος διέταξε να τον σύρουν στους δρόμους δεμένο σε δύο άλογα. Ο θάνατός του, κίνησε τη μετάνοια του Κωνσταντίνου. Αφού μεταμελήθηκε, τίμησε τη μνήμη του κτίζοντας ένα λεπροκομείο για την περίθαλψη των λεπρών και το προίκισε με πολλά κτήματα και εισοδήματα.

Σίμωνος Μοναχού «π. Ευμένιος - Ο κρυφός άγιος της εποχής μας»

Εκδόσεις Επτάλοφος, Αθήνα
2010

Κι αν το 2010 η κοινή γνώμη έστρεψε το βλέμμα στα λεπροκομεία και τους χανσενικούς, η Εκκλησία πάντα είχε άγρυπνο το βλέμμα και τη φροντίδα γι' αυτούς τους ανθρώπους δίνοντας στη συγκίνηση βάθος και κάνοντάς την αφορμή κοινωνίας με τον Θεό!

Πρόκειται για ένα εξαιρετικά προσεγμένο έργο που μας παρουσιάζει ζωντανά έναν κληρικό, για τον οποίο ο π. Πορφύριος έλεγε: «Να πηγαίνετε να παίρνετε την ευχή του γέροντα Ευμένιου, γιατί είναι ο κρυμμένος Άγιος των ημερών μας. Σαν τον γέροντα Ευμένιο βρίσκει κανείς κάθε διακόσια χρόνια». Κληρικοί, μοναχοί και μοναχές, και ένα

πλήθος απλών ανθρώπων καταθέτουν βιογραφικά στοιχεία για τον Γέροντα, αναμνήσεις βιωμάτων από την συναναστροφή μαζί του, θαυμαστά γεγονότα, λόγους οικοδομής που άκουσαν από το στόμα του, φωτογραφίες κι επιστολές του. Διατηρώντας τον προσωπικό τρόπο εκφράσεως κάθε μαρτυρίας και συνδέοντας με σεμνό και αρμονικό τρόπο ένα πλουσιότατο σε πληροφορίες υλικό, το βιβλίο ζωντανεύει τον γέροντα στον κάθε αναγνώστη, προσφέροντας συγχρόνως πολύτιμη πνευματική ωφέλεια. Λίγα λόγια για τον άγιο αυτό γέροντα αναφέρουμε παρακάτω:

Ο κρυφός γελαστός άγιος του Αιγάλεω

Γέροντας Ευμένιος Σαριδάκης: ο άγιος φίλος των λεπτρών

Έζησε την περίοδο 01.01.1931-23.05.1999. Γεννημένος στο χωριό Εθιά Μονοφατίου του νομού Ηρακλείου Κρήτης, ο π. Ευμένιος ήταν το όγδοο παιδί μιας φτωχής και πιστής οικογένειας, έγινε μοναχός σε ηλικία 17 ετών. Δοκιμάστηκε σκληρά από την ασθένεια της λέπρας [...]

Η λέπρα τον έφερε στο Νοσοκομείο Λοιμωδών στην Αγία Βαρβάρα Αθηνών. Εκεί θεραπεύτηκε, αλλά βλέποντας τον ανθρώπινο πόνο, αποφάσισε να παραμείνει στο Νοσοκομείο ως ιερέας, για να βοηθήσει όσο μπορούσε την ανακούφιση των συνανθρώπων του!

Ο π. Ευμένιος ήταν αφοσιωμένος στην αδιάλειπτη νοερά προσευχή, αφιλοκατήγορος και πολύ

ελεήμων. Ήταν η προσωποποίηση της αγάπης και της χαράς. Αγαπούσε όλο τον κόσμο, κάθε άνθρωπο προσωπικά, γι' αυτό και κατέτρεχαν σε αυτόν πάρα πολλοί άνθρωποι, λαϊκοί, μοναχοί κι επίσκοποι. Ήταν ιδιαίτερα γελαστός - το τρανταχτό γέλιο του ήταν ένα από τα χαρακτηριστικά του -, ενώ πολλές φορές έβγαине από το Ιερό, κατά τη Λειτουργία, με τα γένια του βρεγμένα από δάκρυα, αφού προσευχόταν για όλους τους πονεμένους και δυστυχισμένους συνανθρώπους μας [...]

«Όποιος τον πλησίαζε, έβλεπε έναν ιερέα, έναν καλόγερο, με έντονη χαρά στο πρόσωπό του. Αυτή η χαρά, πολλές φορές, εκφραζόταν με πολλά γέλια, που αναμιγνύονταν με τα λόγια του ή ξεχύνονταν από τις άκρες των κλειστών χειλιών του, όταν έμμενε σιωπηλός. Το καταλάβαινες ότι ήταν γέλια ενός χαριτωμένου ανθρώπου, μιας καρδιάς ξεχειλής από αληθινή, θεία γαλήνη και χαρά που κυνόταν έξω και δρόσιζε, παραξενεύοντας τους άλλους.

Ήταν εμφανές ότι ο π. Ευμένιος προσπαθούσε να συγκρατηθεί από ταπείνωση, να μη φανεί αυτή η αγία ιδιαιτερότητα, μα δεν το κατάφερνε πάντοτε.»

Το βιβλίο το συστήνουμε σε όποιον ενδιαφέρεται να δει μια διάσταση χριστιανική, μια ποιμαντική αγάπης και ελπίδας στον πάσχοντα άνθρωπο.

Επιμέλεια:

Αναστασία Μπισσάνη

φοιτ. Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχυ. Γραφείο
ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας
868

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΚΛΕΙΣΤΟ ΕΝΤΥΠΟ - ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 868 - ΚΩΔΙΚΟΣ 5475
Χριστιανική Φοιτητική Ένωση, Καρύσιος 14 - 105 61 Αθήνα

